

МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“

Отдел „Стратегическо планиране и координация на регионалното развитие в Северен централен район – Русе“

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 г.

юни 2012 година

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
I. ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (РПР) НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (СЦР) ЗА 2011 ГОДИНА	
1. Въведение.....	5
2. Общи условия за изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район.....	6
Социално-икономически условия и тенденции.....	6
Политики за развитие на национално, местно и регионално ниво	20
3. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на Регионалния план за развитие на Северен централен район въз основа на индикаторите за наблюдение.....	23
Стратегическа цел 1: Повишаване на конкурентоспособността и постигане на устойчив растеж на икономиката на Северния централен район.....	23
Стратегическа цел 2: Балансирано и устойчиво развитие на територията.....	28
Стратегическа цел 3: Подобряване качеството на живот и развитие на екологична инфраструктура.....	37
3. Действия, предприети от Регионалния съвет за развитие на Северен централен район с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Регионалния план за развитие.....	51
4. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на Регионалния план за развитие на Северен централен район.....	55
II. ДОКЛАД ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И КОНТРОЛА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (2007-2013), ВКЛЮЧИТЕЛНО НА МЕРКИТЕ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ ИЛИ ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ В РЕЗУЛТАТ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА	59
1. Изпълнение на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на екологичните щети в резултат на прилагането на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013), съгласно становище по ЕО № 4 -2/2005 год. на Министъра на околната среда и водите	59
2. Изпълнение на мерките за наблюдение и контрол при прилагане на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013), съгласно становище по ЕО № 4 -2/2005 год. на Министъра на околната среда и водите	77

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АДИ	Актуализиран документ за изпълнение
АИС	Автоматична измервателна станция
АТЕ	Административно-териториална единица
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДОАС	Система за диференциална оптична абсорбционна спектроскопия
ДФ	Държавен фонд
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗЗШОС	Закон за защита от шума в околната среда
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИСПА	Инструмент за структурни политики за предприєединяване
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексно разрешително
МАС	Мобилна автоматична станция
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НАТУРА 2000	Общоевропейска мрежа от защитени територии в Европа
НДЕ	Норми за допустими емисии
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПР	Национален план за развитие
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСМКАВ	Националната система за мониторинг на качеството на въздуха

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОЕТК	Общоевропейски транспортен коридор
ОП	Оперативна програма
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013
ОПТ	Оперативна програма „Транспорт“ 2007-2013
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПМ	Пунктове за мониторинг
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие по управление на дейностите по опазване на околната среда
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РД	Регионално депо
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РКК	Регионален координационен комитет
РЛ	Регионална лаборатория
РОВОС	Разходи за опазване и възстановяване на околната среда
РОУКАВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЗР	Северозападен район
СИР	Североизточен район
СР.ГОД.Н.	Средногодишна норма
СР.ДН.Н.	Средноденонощна норма
СР.Ч.Н.	Средночасова норма
СЦР	Северен централен район
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
УО	Управляващ орган
ФПЧ₁₀	Фини прахови частици 10 µm
ЮЗР	Югозападен район
ЮИР	Югоизточен район
ЮЦР	Южен централен район
dB	Децибела
NUTS	Обща класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС
t/ha/y	Тона на хектар годишно
TEN-T	Транс-европейска транспортна мрежа

I. ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ (РПР) НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (СЦР) ЗА 2011 ГОДИНА

1. Въведение

Съгласно действащото законодателство за регионално развитие е необходимо да се осъществява наблюдение на изпълнението на регионалните планове за развитие.

Наблюдението на регионалните планове за развитие се извършва с цел постигане на ефективност и ефикасност на изпълнението им, както и за оптимизиране и подобряване на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие.

Годишният доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район за 2011 г. е разработен в съответствие с разпоредбите на чл. 86 и чл. 87 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие и съдържа информация за:

- ◆ общите условия за изпълнение на регионалния план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, местно и регионално ниво;
- ◆ постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на регионалния план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;
- ◆ действията, предприети от регионалния съвет за развитие (РСР) с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на регионалния план за развитие, в т. ч. мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
- ◆ заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Основната цел на настоящия доклад е да представи обща картина на изпълнението на РПР на Северен централен район през 2011 г. и да подобри координацията на интервенциите за регионално и местно развитие, подпомагани с национални средства и със средства от Европейския съюз.

Наблюдението на изпълнението на отделните приоритети на регионалния план за развитие е осъществено чрез прилагане на основни и специфични индикатори, като е анализиран напредъка по целите и приоритетите на РПР на СЦР за 2011 г. .

При изготвянето на Годишния доклад е обработена и анализирана актуална статистическа и емпирична информация, публикувана официално от Националния статистически институт, ЕВРОСТАТ за периода от 2007 г. до 2011 г.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

При изготвянето на настоящия доклад са използвани и данни за изпълняваните на територията на СЦР проекти, публикувани в Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН). При подготовката му е използвана и информация от тримесечните и годишни справки за изпълнението на операциите по оперативните програми на територията на района, които са предоставени от представителите на управляващите органи на ОП – членове на Регионалния координационен комитет към РСР на СЦР, информация от годишните доклади за наблюдение на изпълнението на общинските планове за развитие на общините на територията на района, както и публикувана информация на интернет страниците на общините и областните администрации на областите от СЦР и на министерства и ведомства относно проведени инициативи и изпълнението на проекти на територията на района.

Годишният доклад осигурява информация за изготвяне на междинната и последващата оценка на РПР на СЦР.

Настоящият доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план се отнася за 2011 г., но поради липсата на актуална статистическа информация, в някои случаи проследява промените в икономическото и социалното развитие на района в периода 2009-2010 г.

Регионалният съвет за развитие на Северния централен район е органът за наблюдение на Регионалния план за развитие на района. Срокът за разработване и внасяне на Доклада за обсъждане и одобряване от Съвета е до 30 юни на всяка следваща календарна година

2. Общи условия за изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район

Социално-икономически условия и тенденции

През 2011 г. в световната и европейска икономика се наблюдават противоречиви явления: положителни процеси, ръст на brutния вътрешен продукт, нарастване на бизнес активността в производството и услугите, увеличаване на поръчките и стабилизиране на общата заетост, и същевременно - риск от неплатежоспособност на държави-членки на ЕС.

В еврозоната, след повишена стопанска активност през първото тримесечие на 2011 г., се наблюдава понижаване в темповете на растеж през второто и третото тримесечие.

В нашата страна през деветте месеца на 2011 г. темповете на растеж на БВП са положителни и по-високи по тримесечия спрямо предходната година. През третото тримесечие на 2011 г. БВП отбелязва увеличение с 1,3 % спрямо същото тримесечие на предходната година, но запазва равнището си спрямо второто тримесечие на 2011 г.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Наблюдаваното развитие е обусловено от ръст на износа, подпомогнат от нарасналото търсене в световен мащаб. Приносът на външната търговия е допълнително подкрепен от съживяването, което започва да се наблюдава и по отношение на вътрешното търсене, особено ясно изразено през второто тримесечие на годината. Частното потребление също отбелязва ръст, но потребителските разходи на домакинствата остават свити, а колективното потребление дори отчита отрицателен принос към динамиката на БВП в резултат от процесите на фискална консолидация.

Прогнозите на анализаторите от банковия сектор предвиждат, че през 2012 г. ще има положителен ръст на БВП, но с различни темпове, които често се подлагат на преоценка с оглед настъпването на непредвидени събития на международните пазари.

Следва да се отбележи, че поради спецификата на отчитане на НСИ и Евростат не могат да бъдат представени данни за БВП и някои други основни икономически показатели на регионално ниво за 2010 г. и 2011 г.

За периода 2005-2009 г. се отбелязва устойчива тенденция на намаляване на приноса на Северния централен район в общия БВП. Общият размер на брутния вътрешен продукт, създаден в СЦР през 2009 г. е 5 528 млн. лв., т.е. приносът на района в общия БВП е 8,09 %. Районът продължава да заема предпоследно пето място в сравнение с останалите райони от ниво 2 по показателя БВП в националната икономика.

Таблица 1: Брутен вътрешен продукт в абсолютна стойност /млн. лева/

БВП, статистически райони	2005	2006	2007	2008	2009
България	45 484	51 783	60 185	69 295	68 322
Северозападен район	4 279	4 404	4 902	5 443	5 087
Северен централен район	4 341	4 648	5 178	5 799	5 528
Североизточен район	5 093	5 869	6 661	7 771	7 241
Югоизточен район	6 244	6 682	7 216	8 443	8 308
Югозападен район	18 487	22 338	27 486	32 062	32 565
Южен централен район	7 039	7 843	8 741	9 776	9 591

Източник: НСИ

Таблица 2. Относителен дял на брутният вътрешен продукт /%/

БВП (%), статистически райони	2005	2006	2007	2008	2009
България	100	100	100	100	100
Северозападен район	9,41	8,50	8,14	7,86	7,45
Северен централен район	9,54	8,98	8,60	8,37	8,09
Североизточен район	11,20	11,33	11,07	11,21	10,60
Югоизточен район	13,73	12,90	11,99	12,18	12,16
Югозападен район	40,65	43,14	45,67	46,27	47,66
Южен централен район	15,48	15,15	14,52	14,11	14,04

Източник: НСИ

През 2010 г. България отчита най-ниското равнище на БВП на глава от населението сред държавите-членки на ЕС, или повече от два пъти по-ниско от средното за ЕС. Люксембург е страната с най-висок брутен вътрешен продукт (БВП) на човек от населението, изразен в стандарти на покупателната способност (СПС) – 2,5 пъти над средния за ЕС, следвана от Нидерландия, която има БВП с 1/3 по-висок от средния за ЕС-27. Румъния и България са страните с най-нисък БВП на човек в СПС, представляващ 46 % и 44 % от средния за ЕС-27.

По показателя БВП на глава от населението за 2009 г. Югозападният район значително изпреварва останалите райони от ниво 2 (15 406 лв.). При сравнение на относителния дял на БВП на човек от населението за 2009 г., стойностите на показателя за всички райони са приблизително близки (от 62,12 % до 82,42 %), с изключение на Югозападния район, който надвишава средния показател за страната със 171,04 %. Северният централен район се нарежда на предпоследно пето място със 66,74 % спрямо показателя за страната, който е приет за 100 % .

Таблица 3: Брутен вътрешен продукт на глава от населението /в лева/

БВП на глава от нас., статистически райони	2005	2006	2007	2008	2009
България	5 877	6 726	7 857	9 090	9 007
Северозападен район	4 429	4 631	5 233	5 897	5 595
Северен централен район	4 550	4 916	5 528	6 249	6 011
Североизточен район	5 097	5 897	6 710	7 836	7 313
Югоизточен район	5 490	5 901	6 398	7 513	7 424
Югозападен район	8 734	10 548	12 991	15 161	15 406
Южен централен район	4 495	5 036	5 640	6 340	6 256

Източник: НСИ

Таблица 4. Относителен дял на брутния вътрешен продукт на глава от населението /%/

БВП на глава от нас.(%), статистически райони	2005	2006	2007	2008	2009
България	100	100	100	100	100
Северозападен район	75,36	68,85	66,60	64,87	62,12
Северен централен район	77,42	73,09	70,36	68,75	66,74
Североизточен район	86,73	87,67	85,40	86,20	81,19
Югоизточен район	93,42	87,73	81,43	82,65	82,42
Югозападен район	148,61	156,82	165,34	166,79	171,04
Южен централен район	76,48	74,87	71,78	69,75	69,46

Източник: НСИ

Във вътрешнорегионален план най-висок е размерът на БВП в област Русе - 1 748 млн. лв. (31,62 % от БВП за района), а най-нисък в област Силистра – 578 млн. лв. (10,46 %).

За периода 2005-2009 г. БВП на човек на населението в района намалява с 9,5 % спрямо средното за страната.

През 2009 г. БВП на човек от населението за СЦР е 6 011 лв. и намалява спрямо 2008 г. (6 249 лв.), като продължава да се засилва диспропорцията между областите в района. Най-висок е БВП на човек от населението в областите Габрово и Русе, с близки стойности – съответно 7 322 лв. и 6 987 лв., а най-нисък е в област Силистра – 4 505 лв.

Таблица 5 : Брутен вътрешен продукт за 2009 г. по статистически области

БВП, статистически области	БВП, млн. лв.	БВП на човек от населението, лв.
България	68 322	9 007
Северен централен район	5 528	6 011
Велико Търново	1 580	5 716
Габрово	959	7 322
Разград	663	4 960
Русе	1 748	6 987
Силистра	578	4 505

Източник: НСИ

С най-висок принос в брутната добавена стойност на страната през 2009 г. е Югозападният район (47,67 %), който около три пъти надвишава приноса на следващия по участие район - Южния централен (14,04 %), а с най-нисък принос е Северозападният район (7,45 %).

Отчетените стойности на показателя брутна добавена стойност за 2009 г. в Северния централен район е 4 749 млн. лв. по данни на НСИ, което е 8,09 % от общото за

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

страната. По този показател районът се нарежда на предпоследно пето място спрямо останалите райони от ниво 2 в страната.

В брутната добавена стойност на СЦР по икономически сектори през 2009 г. с най-висок принос е секторът на услугите – 2 674 млн. лв.(56,31 %), следван от индустриалния сектор - 1 637 млн. лв. (34,47 %), а с най-ниски стойности е аграрният сектор – 438 млн. лв. (9,22 %).

Разпределението на БДС по области на ниво NUTS 3 по основните икономически сектори показва, че област Силистра има водещо място в аграрния сектор – със 115 млн. лв. или 2,42 % от общата БДС за района през 2009 г., но е с най-малък принос в индустрията и услугите. Най-голям принос в рамките на района в сектора на услугите има област Велико Търново (18,13 %), а в сектора на индустрията – област Русе (11,81 %).

Таблица 6 : Брутна добавена стойност за 2009 г. /млн. лева/

Район/област	БДС	БДС по икономически сектори		
		Аграрен	Индустрия	Услуги
България	58 695	2 841	18 395	37 460
Северозападен район	4 371	512	1 361	2 497
Северен централен район	4 749	438	1 637	2 674
<i>Велико Търново</i>	<i>1 358</i>	<i>89</i>	<i>408</i>	<i>861</i>
<i>Габрово</i>	<i>824</i>	<i>28</i>	<i>407</i>	<i>389</i>
<i>Разград</i>	<i>569</i>	<i>106</i>	<i>153</i>	<i>310</i>
<i>Русе</i>	<i>1502</i>	<i>100</i>	<i>561</i>	<i>841</i>
<i>Силистра</i>	<i>497</i>	<i>115</i>	<i>109</i>	<i>273</i>
Североизточен район	6 221	446	1 783	3 992
Югоизточен район	7 137	415	3 79	3 643
Югозападен район	27 977	414	7 378	20 185
Южен централен район	8 240	616	3 157	4 468

Източник: НСИ

В структурата на разпределение на преките чуждестранни инвестиции за 2010 г. основно място заема Югозападният район със 64,64 %, следван от Югоизточния (12,34 %) и Североизточния (9,51 %). През 2010 г. преките чуждестранни инвестиции в Северния централен район отбелязват нарастване с 56 400 хил. евро спрямо 2009 г., но сравнително малкият им дял в общия обем на привлечените чужди средства за страната се запазва – около 3,69 %.

При проследяване динамиката на преките чуждестранни инвестиции по области на СЦР през 2010 г., най-голямо увеличение спрямо 2009 г., се констатира в област Разград – с 20 581 хил. евро. Най-привлекателна за чуждите инвеститори остава област Русе с 44,52 %

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

относителен дял на преките чуждестранни инвестиции.

Таблица 7: Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия /хил. евро/

	2009	2010
България	20 441 581	22 114 446
Северозападен район	495 574	512 142
Северен централен район	759 508	815 908
Велико Търново	68 836	67 212
Габрово	211 266	225 166
Разград	124 857	145 438
Русе	344 794	363 262
Силистра	9 755	14 831
Североизточен район	2 083 919	2 102 923
Югоизточен район	1 857 192	2 728 916
Югозападен район	13 872 873	14 295 496
Южен централен район	1 372 515	1 659 061

Източник: НСИ

През 2011 г. реализираните приходи от нощувки в района са 22 738 942 лв., което спрямо страната представлява едва 3,1 %, в т.ч. от чужденци – 1,18 %. Вътрешнорегионалните различия по отношение на туризма продължават да са ясно открити, като област Велико Търново заема водещо място по изграденост на туристическата база, реализирани леглодни и приходи от нощувки.

Таблица 8 : Развитие на туризма в Северен централен район през 2011 г.

Райони, Области	Легла	Легла – денонощия	Реализирани нощувки		Приходи от нощувки	
			Общо	в т.ч. чужденци	Общо	в т.ч. чужденци
България	283 251	58 855 218	18 855 331	12 461 275	733 053 423	521 526 830
Северен централен	11 534	3 966 496	626 647	113 386	22 738 942	6 144 831
Велико Търново	5 360	1 840 696	261 456	45 910	9 329 439	2 663 356
Габрово	3 096	1 073 889	161 194	17 510	4 836 330	840 673
Разград	554	189 908	34 046	5 113	1 129 745	219 424
Русе	1 812	613 923	134 214	36 741	5 851 799	1 975 254
Силистра	712	248 080	35 737	8 112	1 591 629	446 124

Източник: НСИ

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

По данни на НСИ към 01.02.2011 г. населението в Северния централен район наброява 861 112 души. В сравнение с 2009 г. (914 939 души), в резултат на отрицателния естествен прираст и отрицателното външно миграционно салдо, броят на населението в района намалява с 53 827 души, или с 5,88 %. Тази тенденция е устойчива във времето, тъй като се наблюдава в последните шест-седем години.

При съпоставка с останалите райони от ниво NUTS 2, Северният централен район е на предпоследно място по брой на населението към 01.02.2011 г. (11,69 % от населението на страната), като изпреварва само Северозападния район.

И във вътрешнорегионален план за всички области в СЦР е характерна тази тенденция на намаляване броя на населението. С най-голям брой население 258 494 души е област Велико Търново (3,51 % от населението на страната и 30,02 % от населението на СЦР), а на последно място е област Силистра със 119 474 души.

Населението в трудоспособна възраст в Северния централен район към 01.02.2011 г. е 524 046 души, което представлява 60,86 % от населението на района и спрямо предходните години отбелязва намаление. Продължава процесът на застаряване на населението, което естествено води до нарастване на показателя за неговата средна възраст.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Таблица 9: Общ брой на населението и население под, във и над трудоспособна възраст за периода 2009-2011 година

Райони/области	Общ брой на населението	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст
2009 г.				
България	7 563 710	1 009 038	4 773 929	1 690 743
Северен централен	914 939	122 924	572 312	219 703
Велико Търново	275 395	35 056	174 432	65 907
Габрово	130 001	16 157	77 339	36 505
Разград	132 740	20 762	83 833	28 045
Русе	249 144	32 492	157 418	59 234
Силистра	127 659	18 457	79 190	30 012
2010 г.				
България	7 504 868	1 098 240	4 700 606	1 706 022
Северен централен	901 885	121 361	559 484	221 040
Велико Търново	271 400	34 887	170 432	66 081
Габрово	127 750	16 021	74 971	36 758
Разград	130 238	20 059	82 006	28 173
Русе	246 670	32 241	154 604	59 825
Силистра	125 827	18 153	77 471	30 203
2011 г.				
България	7 364 570	1 039 949	4 576 904	1 747 717
Северен централен	861 112	112 253	524 046	224 813
Велико Търново	258 494	32 109	159 764	66 621
Габрово	122 702	14 530	70 647	37 525
Разград	125 190	18 710	77 856	28 624
Русе	235 252	30 096	143 724	61 432
Силистра	119 474	16 808	72 055	30 611

Източник: НСИ

Все още слабо оживление в икономиката, противоречивите сигнали за развитие на европейската икономика, продължаващият застой в сектора на строителството и бавното възстановяване на вътрешното търсене, предопределят състоянието на пазара на труда през 2011 г.

В сравнение с 2010 г., през 2011 г. коефициентът на икономическа активност (15 - 64 навършени години) за страната намалява с 0,7 процентни пункта.

За Северния централен район през 2011 г. коефициентът е със стойност под средната за страната, но в сравнение с 2010 г. бележи незначително нарастване с около 0,3 процентни пункта.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Във вътрешнорегионален план, икономическата активност в областите Велико Търново и Разград през 2010 г. отбелязва увеличение, докато в останалите области са наблюдава спад, но като цяло тя е под средната за България (51,3 %), като само в област Русе коефициентът от 50,1 % доближава този за страната.

Таблица 10: Коефициент на икономическа активност (%) на населението през периода 2007 – 2011 г.

Райони и области	2007	2008	2009	2010	2011
България	52,6	53,8	53,0	52,0	51,3
Северен централен район	50,2	50,2	49,3	47,4	47,7
Велико Търново	47,7	48,3	46,8	44,8	46,9
Габрово	51,4	53,2	49,7	48,3	47,2
Разград	48,2	47,7	48,4	47,6	48,8
Русе	53,2	52,1	53,4	51,3	50,1
Силистра	51,1	50,1	47,2	44,4	44,0

Източник: НСИ

По данни на Евростат за 2011 г., коефициентът на заетост на населението на възраст от 15 до 64 години в Европейския съюз на 27-те страни-членки е 64,3 % (при 64,1 за 2010 г.). Коефициентът на заетост за населението във възрастовия диапазон от 15 до 64 години през 2011 г. е 58,5 % за България, или с 1,2 процентни пункта по-нисък в сравнение с 2010 г. (59,7 %).

През 2010 г. и 2011 г. коефициентът на заетост за населението на възраст от 20 до 64 навършени години на ниво ЕС-27 остава непроменен - 68,6 %. Спрямо 2009 г. коефициентът намалява с 0,4 %.

Коефициентът на заетост за населението на възраст от 20 до 64 навършени години (показател, включен в стратегия „Европа 2020“) за България е 63,9 % и намалява с 1,5 пункта в сравнение с 2010 г.

Коефициентът на заетост за страната през 2011 г. намалява с 0,7 процентни пункта в сравнение с предходната година и достига 45,6 %. Стойността му отново е най-висока в Югозападния район – 52,6 % и е значително по-висока от тези в останалите райони от ниво 2. На последно място отново е Северозападният район (38,9 %) със съществена разлика от 13,7 процентни пункта.

През 2011 г. равнището на заетост за Северния централен район е 41,5 %, което е по-ниско от средното за страната (46,3 %). В сравнение с 2010 г. коефициентът нараства с 0,4 процентни пункта.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Във вътрешнорегионален план – с най-високо равнище на заетост се характеризира област Русе (44,2 %), а с най-ниско – област Силистра с 38,3 %.

Таблица 11: Коефициент на заетост по райони и области през периода 2007 - 2011 г.

Райони и области	2007	2008	2009	2010	2011
България	49,0	50,8	49,4	46,3	45,6
Северен централен район	44,9	45,9	45,2	41,1	41,5
Велико Търново	44,6	44,6	42,6	39,1	41,4
Габрово	50,7	52,1	47,6	43,3	42,5
Разград	36,9	40,6	39,7	36,9	38,9
Русе	47,1	47,8	50,5	45,9	44,2
Силистра	43,3	44,3	43,6	38,0	38,3

Източник: НСИ

Безработицата през 2011 г. остава значителна поради силно свитото търсене на работна сила и продължаващото освобождаване на персонал от отрасли и дейности, които по-късно бяха засегнати от икономическата криза, от малките и средни фирми, някои видове услуги и др. Същевременно преобладава предлагането на нискоквалифицирана работна сила. Нискоквалифицираните кадри са сред първите съкратени, но в началото на стопанското оживление за тях почти не се разкриват нови работни места.

Средногодишният коефициент на безработица в страната през периода 2006 – 2008 г. отчита трайна положителна тенденция на намаление, но за периода 2009 г. - 2011 г. нараства спрямо предходните години.

По данни на Евростат, и през 2011 г. отчетеният средногодишен коефициент на безработица в България (11,2 %) е по-висок от средния за Европейския съюз. Този коефициент през 2011 г. за Евророната (17 държави на Евросъюза) е 10,2 %, а за Евросъюза (ЕС-27) – 9,70 %.

През 2011 г. в почти половината от страните-членки на Европейския съюз средногодишният коефициент на безработица нараства спрямо предходната година. Най-голямо увеличение се наблюдава в: Гърция (с 5,1 процентни пункта), Хърватия (с 1,7 процентни пункта) и Испания и Кипър (с по 1,6 процентни пункта).

По данни на НСИ, през 2011 г. коефициентът на безработица за България е 11,2 %, с 1,00 процентни пункта по-висок от този за 2010 г.

В регионален аспект е налице съществена диференциация на заетостта и безработицата, които са в пряка връзка с икономическото развитие на районите и областите.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

На територията на страната през 2011 г. равнището на безработица нараства в по-голямата част от областите спрямо предходната година.

През 2011 г. коефициентът на безработица за Северния централен район е 12,9 % (бележи нарастване спрямо 2010 г. с 1,4 процентни пункта) и продължава да е по-висок от средния за страната (11,2 %).

Във вътрешнорегионален план се наблюдават различни тенденции в равнището на безработица. Спрямо 2010 г., през 2011 г. в областите Велико Търново и Разград коефициентът намалява, но въпреки това, в област Разград безработицата остава най-висока – 20,3 %. В останалите три области (Габрово, Русе и Силистра), равнището на безработица нараства, като най-съществено е нарастването в област Русе – с 5,1 процентни пункта. През 2011 г. в област Габрово е отчетен най-нисък относителен дял на безработица – 9,8 %.

Таблица 12: Коефициент на безработица за периода 2006-2010 г.

Райони и области	2007	2008	2009	2010	2011
България	6,9	5,6	6,8	10,2	11,2
Северен централен район	7,9	8,5	8,4	11,5	12,9
Велико Търново	7,5	7,8	9,0	13,1	11,7
Габрово	3,6	(2,0)	(4,4)	7,5	9,8
Разград	12,4	14,9	18,1	22,6	20,3
Русе	6,4	8,3	5,4	6,8	11,9
Силистра	11,2	11,6	7,6	11,4	13,0

Източник: НСИ

Важен показател, отчитащ социално-икономическото развитие на районите от ниво 2, е и броят на жилищата. По данни на НСИ, за периода 2005-2010 г. се наблюдава тенденция на увеличаване на броя на жилищата както в Северния централен район – с 8 908 бр. (от 466 414 бр. за 2005 г. до 475 322 бр. за 2010 г.), така и общо за страната – с 88 191 бр. (от 3 715 890 бр. до 3 804 081 бр.). Относителният дял на жилищата в СЦР е 12,50 % от общия брой жилища в страната. По данни на МРРБ, относителният дял на жилищата в СЦР към 01.02.2012 г. е 11,94 % от броя на жилищата в страната и бележи намаление с 0,56 процентни пункта в сравнение с 2010 година. *Газифицираните жилища от централен източник* са общо 6 796 бр. в СЦР или 1,47 % от жилищата в СЦР и 19,60 % от газифицираните жилища в страната. *Електрифицирани* са 99,99 % от жилищата в района. *Жилищата, свързани с обществена канализация* в СЦР като относителен дял са 53,78 % от общия брой на жилищата в района. За периода 2005-2010 г. в СЦР са *новопостроени* общо 9 965 бр. жилища (9,68 % от новопостроените жилища в страната), от които 9 275 бр. в градовете (9,96 %) и 690 бр. в

селата (7,06 %).

Общите условия за изпълнението на РПР на СЦР през 2011 г. са свързани и със състоянието и тенденциите в развитието на техническата инфраструктура на територията на района.

През 2010 г. общата дължина на пътната мрежа в СЦР е 6 240 км, от които 2 959 км са републикански пътища и 3 281 км са общински пътища, по данни на НСИ. Гъстотата на пътищата от републиканската пътна мрежа (РПМ) е 0,20 км/кв.км и е по-висока от средната за страната – 0,18 км/кв.км. Докато за периода 2007-2010 г. дължината на РПМ е без съществена промяна, към 31.12.2011 г. се отчита нарастване с общо 4,082 км в сравнение с предходната 2010 г., по данни на Агенция „Пътна инфраструктура“ – София. Липсата на изградени автомагистрала определя по-ниското качество на транспортно обслужване на населените места в района.

Като цяло територията на СЦР е най-добре обслужена с жп инфраструктура. Общата дължина на функциониращите жп линии на територията на района към 31.12.2010 г. е 631 км, които съставляват 15,40 % от жп мрежата на страната. Гъстотата на изградената жп мрежа е над 40 км/1000 кв. км. Докато през периода 2007-2009 г. не се наблюдава промяна в дължината на железопътната мрежа в СЦР (620 км), то през 2010 г. увеличението е с 11 км в сравнение с предходната година (от 620 км на 631 км - увеличение с 10 км в област Велико Търново и 2 км в област Габрово и намаление с 1 км за област Русе) по данни на НСИ.

В района е добре развит водният (речен) транспорт по ОЕТК № VII – Река Дунав. Функционират четири пристанища с национално значение - Русе (с международно значение), Свищов, Тутракан и Силистра. Гъстотата на пристанищната инфраструктура е висока и продължава да разполага с по-голям капацитет от обема на обработваните в нея товари.

В СЦР е развит и въздушният транспорт. На територията на района има две летища: летище Горна Оряховица и летище Русе. *Летище Горна Оряховица* има водеща роля за социално-икономическото развитие на района.

Съобщителната инфраструктура е добре развита, със сравнително добро качество на телекомуникационните връзки в района. През 2010 г. броят на пощенските станции намалява с 5, в сравнение с предходната година. Голямо нарастване бележи броят на пощенските агентства (офиси) – с 86, което определя и по-доброто качество на обслужване.

Продължава да нараства броят на домакинствата, които използват информационни и комуникационни технологии. Въпреки, че като цяло техният дял от 42,7 % за 2011 г. е по-нисък от средния за страната (45,0 %) и за ЕС-27 (73 %), като положителна тенденция в развитието на СЦР се отчита заеманото вече второ място от него, след ЮЗР.

Таблица 13: Достъп на домакинствата до интернет

	2007		2008		2009		2010		2011	
	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой
Общо за страната	19,0	516287	25,3	688821	29,6	805994	33,1	901619	45,0	1143030
По региони:										
Северозападен	12,6	44111	17,3	60578	24,7	86945	26,1	91897	34,7	103161
Северен централен	14,5	50425	20,7	73818	23,6	81398	30,4	104623	42,7	128799
Североизточен	17,7	61938	24,9	85047	26,8	94164	25,8	90437	36,3	121447
Югоизточен	16,1	63837	21,2	84458	26,8	107268	33,3	133098	42,4	157207
Югозападен	28,9	215582	36,1	269032	40,3	300567	43,7	325370	57,3	429049
Южен централен	15,0	80394	21,8	115886	25,6	135652	29,5	156194	41,7	203367

Източник: НСИ

Редовно използващите интернет граждани в СЦР са 42,6 % от населението на района (увеличение с 2,9 процентни пункта спрямо предходната 2010 г. по данни на НСИ), което продължава да е под средната стойност на индикатора за страната – 46,4 % (увеличение с 4,8 п.п. спрямо предходната година) и е значително под стойността на показателя за ЕС-27 за 2011 г. - 68 % (увеличен с 3 процентни пункта спрямо предходната 2010 г.) и за Евророната – 68 %.

През 2011 г. продължава положителната устойчива тенденция на намаляване на относителния дял на лицата, които никога не са използвали интернет с 5,1 процентни пункта (от 54,9 % за 2010 г. до 49,8 % за 2011 г.), но като цяло стойността на индикатора остава по-висока от средната стойност за страната – 45,8 %. През 2011 г. най-малки стойности на показателя са отчетени в ЮЗР (32,0 %), следван от ЮИР (48,5 %) и СЦР (49,8 %), а най-голяма стойност - в СИР (55,0 %), по данни на НСИ.

По отношение на реализиране на политиката за опазване и възстановяване на околната среда следва да се отбележи, че разходите за опазване на околната среда в СЦР през 2010 г. намаляват с 4 134 хил. лв. спрямо предходната 2009 г. Те съставляват едва 5,04 % от тези за страната, което е намаление с 0,29 процентни пункта (5,33 % за 2009 г.).

По степен на изграденост на водоснабдителната мрежа СЦР е на едно от първите места в страната, но по отношение на канализационните мрежи и обслужване от ПСОВ, районът продължава да изостава. През 2010 г. в Северния централен район е най-голям дялът на населението, което е с режим на водоснабдяване – 3,9 % при средна стойност за страната (1,0 %). В две от областите на района населението е на режимно водоснабдяване – област Габрово с 25,5 % от населението и област Велико Търново с 1 % от населението.

Основните проблеми са свързани с достъпа на всички населени места до питейна вода с нужните качества и недостатъчна степен на развитие на канализационните мрежи в по-

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

малките от тях. Пречистване на питейните води се прилага в областите Велико Търново и Габрово.

Таблица 14: Дял на населението, снабдено с питейна вода, канализация и пречиствателни станции за отпадъчни води през 2010 г.

Райони/Области	Дял от населението, обслужвано от водоснабдителната мрежа	Дял от населението, обслужвано от канализационната мрежа	Дял от населението, обслужвано от Селищни ПСОВ		Население с режим на водоснабдяване
			Общо	в т.ч. с поне вторично третиране	
	%	%	%	%	%
Общо за страната	99,1	70,6	47,6	45,2	1,0
Северозападен	99,4	53,1	32,0	29,5	1,1
Северен централен	99,7	61,2	27,5	25,1	3,9
Велико Търново	99,6	62,8	41,2	39,4	1,0
Габрово	98,4	83,4	65,0	65,0	25,5
Разград	100,0	40,8	40,8	28,0	0,0
Русе	100,0	66,6	0,0	0,0	0,0
Силистра	100,0	45,9	0,0	0,0	0,0
Североизточен	99,9	72,1	63,3	52,9	1,1
Югоизточен	99,7	67,6	39,1	39,1	0,8
Югозападен	99,0	85,8	71,4	70,0	0,2
Южен централен	97,7	66,8	31,9	31,4	0,1

Източник: НСИ

На територията на района функционират 22 депа (с 60 депа по-малко в сравнение с предходната 2009 г.), които като относителен дял са 12,79 % от общия брой за страната. Повече от половината депа за битови отпадъци функционират на територията на област Велико Търново – 12 бр. (намалени с 15 бр. в сравнение с 2009 г.), а в останалите области броят на депата е малък: в Разград – 2 бр. (с 18 бр. по-малко), Силистра – 2 бр. (с 2 бр. по-малко), Габрово – 3 бр. (без изменение) и Русе – 3 бр. (с 25 бр. по-малко). Трайната тенденция на намаляване на дела на изградените депа за битови отпадъци през периода 2007-2010 г. се дължи на организиране на събирането в 4 регионални депа за обезвреждане на битови отпадъци - в гр. Русе, гр. Силистра, гр. Севлиево и гр. Разград.

Таблица 15: Битови отпадъци през 2010 г.

Райони, области	Депта	Дял на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране	Събрани битови отпадъци от обслужваните населени места	Събрани битови отпадъци на човек от обслужваното население	Общо образувани битови отпадъци	Общо приети отпадъци на депата
		брой	%	хил. тона	кг/чов./г.	хил. тона
България	172	98,2	3041	404	3091	3725
СЗР	28	97,7	322	369	328	418
СЦР	22	99,8	359	396	359	437
Велико Търново	12	99,8	146	534	146	176
Габрово	3	99,2	47	368	47	59
Разград	2	100,0	29	221	29	34
Русе	3	100,0	100	404	100	135
Силистра	2	100,0	37	291	37	33
СИР	20	95,4	371	394	387	411
ЮИР	30	97,4	428	395	436	506
ЮЗР	39	99,1	854	408	863	948
ЮЦР	33	98,3	707	473	718	1005

Източник: НСИ

Относителният дял на населението, обслужено от системи за сметосъбиране в областите Разград, Русе и Силистра е 100 %, в областите Велико Търново (99,8 %) и Габрово (99,2 %) надвишава средния за страната – 98,2 % през 2010 г.

През периода 2007-2011 г. на територията на СЦР се изпълняват мерки за подобряване на системата за сметосъбиране и за въвеждане на по-ефективна система за управление на отпадъците. През 2011 г. в по-голяма част от общините е въведено организирано събиране на твърди битови отпадъци, но проблеми съществуват в малките населени места. Видно от представените годишни доклади на общините от района за наблюдение на изпълнението на общинските им планове за развитие през 2011 г., в определени общини са закрити нерегламентирани сметища.

Политики за развитие на национално, местно и регионално ниво

През 2011 г. са разработени и приети редица важни стратегически документи, имащи отношение към формирането на политиката за развитие на районите.

Одобрена през 2010 г. Стратегия „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж” цели повишаване на конкурентоспособността на ЕС, постигане на икономически растеж, висока заетост, производителност и социално сближаване.

Основните инструменти за изпълнение на Стратегията са Националните програми за реформи на държавите-членки.

С Решение № 289/11.04.2012 г. на Министерския съвет е одобрена Актуализацията на **Националната програма за реформи на Република България (2012-2020 г.)**. Приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за повишаване на жизнения стандарт като крайна цел на икономическата политика, са дефинирани в Националната програма за реформи на Република България (2011–2015 г). Мерките в настоящата актуализация на програмата са насочени към преодоляване на съществуващите предизвикателства пред растежа и към достигане на националните цели за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Дефинираните в Програмата мерки, чрез включването им в Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 и Националната стратегия за регионално развитие за новия програмен период, ще допринесат за постигане на националните цели по Стратегия „Европа 2020“.

Националната програма за развитие: „България 2020“ е главен стратегически документ, който определя визията, целите и приоритетите за развитие на страната до 2020 г. Тя е дългосрочен документ, базиран на принципите на Стратегия „Европа 2020“ и е основа за управление на определени секторни политики на дадено териториално ниво.

Териториалният дневен ред ЕС 2020 (ТА2020) е одобрен на 19.05.2011 г. на неофициална среща в Унгария на министрите, отговорни за пространственото планиране и териториалното развитие. Той надгражда „Териториалния дневен ред 2007“. Основните постановки в него, свързани с насърчаване на интегрираното развитие на градовете, подкрепа на селските и специфичните райони; внимание към екологичните, ландшафтните и културните ценности на районите; постигане на териториална интеграция в граничните и транснационални региони, осигуряване на конкурентоспособност на районите чрез силни местни икономики, подобряване на териториалната обвързаност и др., са важни за развитието на европейските региони.

На 24.06.2011 г. бе официално приета **Стратегията на ЕС за развитие на региона на река Дунав**. Очаква се, чрез реализацията на Стратегията, тя да има директно влияние върху развитието на Северозападния и Северния централен райони от ниво 2 и върху 8 територии от ниво 3 (области). Трите стълба на Дунавската стратегия – „Свързаност“, „Околна среда“ и „Конкурентоспособност“ ще допринесат за „отключване на потенциала“ на българските региони. В рамките на Дунавската стратегия, България и Румъния са координатори по приоритетна област 3 „Насърчаване на дейностите в областта на културата и туризма и контактите между хората“, а заедно с Германия страната ни е координатор по приоритетна

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

област 11 „Сътрудничество за справяне с проблемите по сигурността и организираната престъпност“.

На 16 декември 2011 г. Министерският съвет прие **Актуализиран документ за изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие за периода 2011-2015 г.**, който има за цел да осъвремени и засили стратегическата ориентация на действащата стратегия до края на периода, да подобри нейното изпълнение, както и процеса на наблюдение и оценка на резултатите и въздействието върху развитието на районите и общините. С този документ се поставя фокус върху развитието на районите от ниво 2, което ще засили тяхната роля и принос за развитието на страната.

Съвместеният документ за пространствено развитие на държавите от Вишеградската четворка, България и Румъния“ (V4+2) е резултат на сътрудничеството в областта на териториалното развитие между шест държави – България, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словакия. Целта му е постигане на координация на пространственото развитие, относно т.нар. „полюси на развитие“, „оси на развитие“ и кохерентността на транспортната мрежа. Съвместният документ ще бъде основа за актуализацията на националните документи за пространствено развитие (също за регионално развитие и развитие на транспортните мрежи), като освен това ще се използва като база за дейностите на държавите от V4+2 на европейско равнище.

Стратегията за развитие на транспортната система на България до 2020 г. е важна за Северния централен район, тъй като на територията му са развити водния (речния), железопътния, автомобилния и въздушния транспорт, включително интермодалния. развитието на базисната инфраструктура е от значение за повишаване на конкурентоспособността на регионалната икономика и за по-качественото и бързо обслужване на населението. Като част от тази стратегия е разработен стратегическия документ **„Приоритети за изграждане на пътната инфраструктура на Република България до 2020 г. за пътищата с национално и общоевропейско значение“**. Дългосрочният документ предвижда постигане на устойчиво балансирано развитие на националната пътна инфраструктура и ефективното ѝ интегриране в транспортната мрежа на Европа. В него са включени приоритетни проекти (АМ Хемус, СП Русе – Маказа, тунел под връх Шипка, ДМ-4 Силистра – Кълъраш и др.), които са стратегически за развитието на пътната мрежа на страната, в т.ч. и на Северния централен район.

Други по-важни документи, които също имат съществено значение за регионалната политика и за развитието на регионите от ниво 2 са:

- ✓ Пети кохезионен доклад;

- ✓ Зелената книга за териториално сближаване;
- ✓ Лайпцигската харта за устойчиви градове;
- ✓ Стратегическа рамка на Европейската комисия за периода 2014-2020 г.
- ✓ Актуализираната Национална стратегия за развитие на широколентовия достъп в Република България (2011 г.) и др.;

3. Постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на Регионалния план за развитие на Северен централен район въз основа на индикаторите за наблюдение

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: „Повишаване на конкурентоспособността и постигане на устойчив растеж на икономиката на Северния централен район”

Приоритет 1 „Развитие на конкурентноспособна и диверсифицирана икономика”

Специфична цел 1.1. „Индустриален растеж на база на икономика на знанието”

Специфична цел 1.2. „Развитие на разнообразни форми на туризъм”

За да се оцени постигнатия напредък по изпълнението на Приоритет 1, са използвани следните индикатори:

- **Брутен вътрешен продукт на глава от населението (лева)**

През 2009 г. БВП на човек от населението за СЦР намалява спрямо 2008 г. с 238 лв., като продължава да се засилва диспропорцията между областите в района.

- **Брутна добавена стойност (хил. лева)**

БДС за 2009 г. в СЦР намалява спрямо 2008 г. с 83 млн. лв. в абсолютна стойност. Като относителен дял спрямо страната бележи спад с 0,28 процентни пункта (от 8,37 % през 2008 г. на 8,09 % през 2009 г.) и тази тенденция се запазва.

- **Коефициент на икономическа активност (%)**

Коефициентът на икономическа активност на района през 2012 г. (47,7 %) бележи незначително нарастване спрямо 2010 г. (47,4 %) с около 0,3 процентни пункта, но продължава да е със стойност под средната за страната.

- **Чуждестранни преки инвестиции (хил. евро)**

Преките чуждестранни инвестиции в Северния централен район през 2010 г. отбелязват нарастване спрямо 2009 г., но сравнително малкият им дял в общия обем на привлечените чужди средства за страната се запазва – около 3,69 %.

През 2011 г. инвестираните в СЦР чуждестранни преки инвестиции са насочени

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

основно към изграждане на нови производствени мощности, въвеждане в експлоатация на ново оборудване за повишаване на качеството на производството и производителността на труда и създаване на нови работни места.

През март 2012 г. е открит фотоволтаичен парк с обекти в с. Самоводене и в гр. Златарица, област Велико Търново, който е изграден с чуждестранните инвестиции на високотехнологичните корейски компании SDN Company Ltd – най-големият корейски инвеститор в България, съвместно с Националната електрическа компания на Корея KOSEP. Инвестирани са близо 150 млн. лева за периода 2010 – м. март 2012 г. Фотоволтаичната централа ще има капацитет да обслужва с енергия около 20 хил. домакинства и се очаква емисиите на вредните газове да бъдат намалени с около 26 хил. тона годишно. По време на реализацията му са били ангажирани 740 специалисти от България и десетки местни фирми.

През 2011 г. френската фирма MONTUPET (Монтюпе) в гр. Русе инвестира 27 804 000 лв. за разширяване на производствени мощности. Достигната е численост на наетия персонал от 609 бр. работници. **Открити са 208 бр. работни места.**

• Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове

През 2011 г. се изпълняват проекти по общо 76 бр. сключени договори по ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г., ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. Приключени са общо 11 бр. проекти.

Принос за напредъка по изпълнението на Специфична цел 1.1. „Индустриален растеж на база на икономика на знанието” по Приоритет 1 има изпълнението на проекти по ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г. През 2011 г. се изпълняват общо 61 бр. проекти на стойност 63 560 396,98 лв., от които 36 251 970,95 лв. или 57,04 % са безвъзмездна финансова помощ (БФП). Реално изплатени са 8 309 534,53 лв. или 22,92 % от договорените средства по оперативната програма. От тях през периода 2008-2011 г. са приключени общо 9 бр. проекти на стойност 10 493 467,52 лв., от които БФП – 6 052 397,07 лв., като са изплатени 6 052 076,30 лв.:

√ “Технологична модернизация за производство на бетонови изделия”, с бенефициент „Соколов” ООД, гр. Велико Търново на обща стойност 1 563 664,61 лв.;

√ „Експанзия на пазара чрез финализирането на цялостна технологична модернизация в предприятието”, с бенефициент „Екстрапак”, гр. Велико Търново на обща стойност 4 302 256,20 лв.;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ „Центробежна технология и инсталация за почистване и полиране на листов (лентов) прокат от черни и цветни метали и сплави”, с бенефициент „Екомет” ООД, гр. Габрово на обща стойност 343 628,56 лв.;

√ „Разширение на производствената дейност на „Еко Проект” ООД чрез внедряване на екструзионна линия за двуслойни полиетиленови тръби с големи диаметри”, с бенефициент „ЕКО Проект” ООД, гр. Габрово на обща стойност 1 363 700 лв.;

√ „РИНКО-ИНТЕРИОР ЕООД – модерна компания, конкурентоспособна на международния пазар”, с бенефициент „РИНКО-ИНТЕРИОР” ЕООД, гр. Русе на обща стойност 847 893,37 лв.;

√ „Въвеждане на ново технологично оборудване в производствения процес”, с бенефициент "ДУНАВ ПРЕС" АД, гр. Русе на обща стойност 1 176 212,59 лв.;

√ „Технологична модернизация на Европа Трико АД”, с бенефициент "Европа трико" АД, гр. Севлиево на обща стойност 201 890,90 лв.;

√ „Инвестиции в нови технологии за биоразградими пластмаси, разширение на производствената дейност и реорганизиране на производственият процес за ЕТ „Ник пластик – Валя Петрова”, с бенефициент „Ник пластик – Валя Петрова”, гр. Тутракан на обща стойност 378 762,06 лв.

√ „Цементация и нитроцементация във вакуумна пещ с пулсиращ тлеещ разряд и ускорено газово охлаждане”, с бенефициент „ЕКСПЕРИМЕНТАЛИКА” ЕООД, гр. Русе на обща стойност 315 459,23 лв.

С изпълнението на тези проекти е повишена конкурентоспособността на 9 предприятия.

• Брой подкрепени стартиращи иновативни предприятия (бр.)

През 2011 г. са подкрепени пет стартиращи иновативни предприятия, като са изпълнени два проекта, а в процес на реализация са три проекта по ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г.

Въведени са две иновации, а в процес на въвеждане - 11 иновации. Подкрепен е един проект, свързан с научно-изследователска и развойна дейност. Въведени са в употреба нови технологии и продукти в осем предприятия и се изпълняват проекти в още 36 предприятия. Реализират се мерки за намаляване на средната възраст на технологичното оборудване в 22 фирми. Нараснал е производственият капацитет на едно предприятие и се изпълняват проекти в още 28 предприятия. В процес на въвеждане са 12 международно признати стандарти в 10 предприятия. Увеличават се равните възможности в едно предприятие.

- **Брой туристически атракции създадени/подобрили (бр.)**

През 2011 г. се изпълняват 10 бр. проекти за подобряване на общо 24 туристически обекти/атракции: за подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура в Община Велико Търново (за реализация на 6 основни обекта); за подобряване на достъпа до археологическата културна ценност римски град „Никополис ад Иструм” (1 обект) и до исторически резерват Трапезица в гр. Велико Търново (1 обект); за възстановяване и опазване на църква „Св. Георги” в с. Арбанаси” (1 обект); за развитие на културно-историческия туристически продукт в Община Габрово (1 обект); за консервационно-реставрационни и възстановителни дейности на общо 9 културно-исторически обекта на територията на Община Трявна; за развитие на Националния археологически резерват „Абритус” в Община Разград (1 обект); за развитие на културно-исторически атракции в градски туристически ансамбъл – Сградата на регионален исторически музей – Русе, Сградата на отдел „Природа” на РИМ и Сградата на регионална библиотека „Любен Каравелов” (общо 3 обекта), Община Русе; за възстановяване и превръщане в туристическа атракция на Римска крепост „Сексагинта Приста”, обл. Русе. По този начин ще се подкрепи развитието на конкурентоспособни туристически атракции и продукти в района.

В СЦР напредък може да се отбележи по Специфична цел 1.2. „Развитие на разнообразни форми на туризъм” с изпълнението на следните проекти:

По ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. по четири схеми за финансиране (BG161PO001-3.1.01, BG161PO001-3.1.02, BG161PO001-3.1.03 и BG161PO001-4.2.01) – **10 бр. проекти** на обща стойност 35 591 917,15 лв., от които БФП е 33 917 456,29 лв., като са усвоени общо 1 717 094,49 лв. към 31.03.2012 г.:

√ „Културно-туристическо развитие с европейска перспектива за обновяване на старите твърдини “КРЕПОСТ” с бенефициент Сдружение „Клуб „Отворено общество” - Велико Търново на обща стойност 287 368 лв., от които са усвоени 57 473,60 лв.;

√ „Възстановяване и опазване на църква „Св. Георги” в с. Арбанаси” с бенефициент Министерство на културата на обща стойност 926 518,50 лв.;

√ „Подобряване на туристически атракции и свързаната с тях инфраструктура в Община Велико Търново” с бенефициент Община Велико Търново на обща стойност 6 256 646,65 лв., от които са усвоени 1 659 620,89 лв.;

√ „Социализация на ИАР „Никополис ад Иструм”, обл. Велико Търново с бенефициент Министерство на културата на обща стойност 1 934 321,13 лв.;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ „Изграждане на подпорна стена, художествено осветление и туристическа инфраструктура за достъп до исторически резерват Трапезица в гр. Велико Търново” с бенефициент Министерство на културата на обща стойност 4 833 628,85 лв.;

√ „Интегриран проект за развитие на културно-историческия туристически продукт и свързаната с него инфраструктура в община Габрово” с бенефициент Община Габрово на обща стойност 6 195 596,17 лв.;

√ „Абритус-мистика и реалност” с бенефициент Община Разград на обща стойност 6 219 051,28 лв.;

√ „Развитие на културно-исторически атракции в градски туристически ансамбъл” с бенефициент Община Русе на обща стойност 4 432 260,90 лв.;

√ „Възстановяване и социализация на Римска крепост „Сексагинта Приста”, обл. Русе с бенефициент Министерство на културата на обща стойност 1 293 601,92 лв.;

√ „Трявна - градът, в който се ражда красота” с бенефициент Община Трявна на обща стойност 3 212 923,75 лв.

По Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. (ПРСР) – мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности”, през 2011 г. са одобрени субсидии за изпълнението на 3 проекта на територията на СЦР на обща стойност 580 384 лв. в 3 общини - Златарица (област Велико Търново), **Кайнарджа (област Силистра) и Цар Калоян (област Разград), както следва:**

√ „Разработване на туристическа маркетингова стратегия и подобряване на туристическата инфраструктура в Община Златарица” на Община Златарица на стойност 278 334 лв.;

√ „Екопътека и туристически посетителски център в защитена местност „Историческа чешма” **на Община Кайнарджа на стойност 280 990 лв.;**

√ „Общински туристически информационен център - Цар Калоян” на Община Цар Калоян на стойност 21 060 лв.

Реализирани са 2 проекта: „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциална местна инициативна група на територията на общините Лясковец и Стражица” и „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциална местна инициативна група на територията на общините Трявна и Дряново”, за реализация на общи Стратегии за местно развитие по ос 4 „Лидер“ на ПРСР. На етап оценка от Министерство на земеделието и храните е стратегията на **МИГ „Източна Дунавска Елия“ на територията на общините Тутракан и Сливо поле, включваща мерки за развитието на туризма.**

При изпълнението на мерките по *приоритет 1 „Развитие на конкурентноспособна и диверсифицирана икономика”* на *Стратегическа цел 1* се отчита известен напредък, свързан с изпълнението на проекти по ОП ”Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г., ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.

През 2011 г. продължава тенденцията на запазване на относително ниски стойности на индикаторите за развитието на СЦР спрямо страната, както и наличието на значителни вътрешнорегионални и междурегионални различия. Напредъкът по изпълнението на мерките по *приоритет 1 на Стратегическа цел 1* е с бавни темпове, което обуславя ограничен потенциал за повишаване на конкурентоспособността и постигане на устойчив растеж на икономиката на СЦР. Необходимо е да се предприемат допълнителни действия и да се положат целенасочени усилия за изпълнение на планираните мерки, с особен акцент върху тези по *специфична цел 1.1. „Индустриален растеж на база на икономика на знанието”*.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 „Балансирано и устойчиво развитие на територията”

Приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”

Специфична цел 2.1 „Доразвиване на базисната инфраструктура на района”

Специфична цел 2.2 „Развитие на градските центрове”

При оценката на изпълнението на приоритет 2 са използвани следните индикатори:

• Население с подобрен транспортен достъп (%)

През периода 2007-2011 г. се наблюдава тенденция на трайно нарастване на индикатора, обуславящо се от изпълнението на проекти с финансиране от ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., ОП „Транспорт” 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.

През 2011 г. се подобрява транспортното обслужване на 92 774 души или на 10,78 % от населението в СЦР. В процес на реализация са 3 проекта за реконструкция и рехабилитация на част от общинската пътна мрежа в общините Дулово, Лясковец (12 км) и Разград по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. Посочените проекти са на обща стойност 11 234 034,29 лв., от които БФП е в размер на 10 289 246,29 лв. Усвоени са общо 5 219 491,45 лв. или 50,73 % от определените средства по оперативната програма към 31.03.2012 г.

На територията на СЦР се изпълняват и 6 бр. проекти за рехабилитация на участъци от републиканската пътна мрежа - пътища II-ри клас и III-ти клас (извън Трансевропейската

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

транспортна мрежа – TEN-T) на обща стойност 61 119 239,24 лв., БФП е 100 %, от които са усвоени 23 923 712,72 лв. или 39,14 % по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. Рехабилитират се общо 120,801 км републикански пътища (извън TEN-T), от които 37,364 км второкласни пътища и 83,437 км третокласни пътища. Облагодетелствано е 36,82 % от населението на района.

По Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. през 2011 г. се изпълняват общо 10 бр. проекти на стойност 17 577 010 лв. за рехабилитация на общински пътища и реконструкция, изграждане и осветление на уличната мрежа по мерки 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” и 322 „Обновяване и развитие на населените места”:

√ „Рехабилитация на общински пътища и реконструкция на водопроводната мрежа на с. Белица в Община Тутракан” на стойност 3 618 938 лв., Община Тутракан по мярка 321;

√ „Подобряване на общинска пътна мрежа по път RSE 1005 - I-5 /Обретеник - Бяла/ - граница /Община Борово - Община Две Могили/ - Батишница - Бъзовец - RSE 1082 от км 8+000 до км 12+300 с подмяна на второстепенен уличен водопровод от ОК 1 до ОК 200 на път RSE 1005 в село Бъзовец и по път RSE 1082 III - 5001 /Две Могили - Острица/ - Широково - Чилнов - Баниска от км 3 +120 до км 7 +900 с подмяна на уличен водопровод от ОК 6 ОК 63 на път RSE 1082 в село Чилнов, в Община Две Могили, област Русе” на стойност 5 245 208 лв., Община Две могили по мярка 321;

√ „Реконструкция и изграждане на улична мрежа, тротоари, площади и улично осветление в гр. Алфатар” на стойност 1 246 166 лв., Община Алфатар по мярка 322;

√ „Реконструкция на улична мрежа, тротоари и площади в с. Могилино, с. Помен, с. Баниска, с. Бъзовец, с. Батишница, Община Две могили, област Русе” на стойност 1 871 116 лв., Община Две могили по мярка 322;

√ „Реконструкция на улици в община Ситово” на стойност 727 974 лв., Община Ситово по мярка 322;

√ „Изграждане на улично осветление с използване на слънчева енергия в Община Ценово” на стойност 1 121 246 лв., Община Ценово по мярка 322;

√ „Реконструкция на улична мрежа в гр. Борово” на стойност 1 056 810 лв., Община Борово по мярка 322;

√ „Реконструкция и изграждане на тротоари, площади и улично осветление в гр. Бяла“, Община Бяла на стойност 1 551 868 лв. по мярка 322;

√ Реализиран е проект „Реконструкция и модернизация на улица „Панорама”, осигуряваща транспортен достъп до квартал „Лясков дял”, МБАЛ „Д-р Теодоси Витанов” и

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

хотелски комплекси: „Калина Палас”, „Панорама” и „Бръшлян” на стойност 477 544 лв., Община Трявна по мярка 322. Извършена е реконструкция на 660 м улично платно и са изградени 440 м канализация с 16 бр. ревизионни шахти, 1 230 кв.м тротоарни настилки от бетонови плочи и улично осветление;

√ Реализиран е проект „Подобряване облика на гр. Трявна, чрез реконструкция и модернизация на улица „Осми март” на стойност 660 140 лв., Община Трявна по мярка 322. Извършена е реконструкция на 610 м улично платно, изградена е подпорна стена и е изградена 182 м канализация с 4 бр. ревизионни шахти, тротоарни настилки и улично осветление.

Важно трансгранично значение има реализираният през 2011 г. проект „Рехабилитация на Дунав мост-1 Русе-Гюргево” на обща стойност 1 700 000,00 лв. от Държавния бюджет, с бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура”, МРРБ. Проектът допринася за реализиране на Стратегията на ЕС за Дунавския регион в област на сътрудничество „Свързаност”.

Като известен напредък могат да се посочат и следните проекти по **ОП „Транспорт” 2007-2013 г.:**

√ „Подобряване на корабоплаването в българо-румънския участък на р. Дунав от км 530 до км 520 – Батин и от км 576 до км 560 – Белене”, с индикативен бюджет 138 млн. евро. Проектът е в процес на подготовка, осъществяваща се по програма ИСПА - Румъния, като се очаква да приключи през 2012 г. С писмо № 28-00-221/16.09.2011 г., Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) предлага на румънската страна и Европейската комисия проектът да бъде заложен за следващия програмен период 2014-2020 г.

√ „Създаване на речна информационна система в българския участък на река Дунав - БУЛРИС”. Проектът се състои от 3 фази, като за Фаза 1 след проведена тръжна процедура на 15.05.2010 г. е сключен договор с изпълнител „Обединение БУЛРИС 2009” на стойност 13 547 328,00 лв. През 2011 г. е сключен договор по ОПТ № 14/04.10.2011 г. между бенефициента ДП „Пристанищна инфраструктура” и Управляващия орган на ОП „Транспорт” на обща стойност 42 318 622,36 лв., от които 35 378 913,72 лв. са БФП. Реално изплатени са общо 5 349 601,80 лв., от които 5 104 229 лв. през 2011 г. и 245 373 лв. през 2012 г. по информация от ИСУН към 31.03.2012 г. Проектът е в процес на изпълнение, като срокът му на реализация е до 01.05.2014 г.

√ „Консултантски услуги за извършване оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите за проект „Техническа помощ за рехабилитация на железопътната инфраструктура в участъци на ж.п. линията Мездра – Горна

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Оряховица в България” - сключен е договор по ОПТ № 5/24.06.2009 г. за обща стойност на проекта - 225 600 лв., от които са изплатени 56 400 лв. по информация от ИСУН към 31.03.2012 г.

• ***Дял на домакинствата, използващи интернет (%)***

За периода 2007-2011 г. се наблюдава трайна тенденция на нарастване на индикатора с 28,2 процентни пункта (от 14,5 % до 42,7 %), но и през 2011 г. продължава да е със стойност, по-ниска от средната за страната (45,0 %) и за ЕС-27 (73 %). В сравнение с предходната 2010 г. индикаторът бележи нарастване с 12,3 процентни пункта, докато нарастването за страната е с 11,9 процентни пункта. По този индикатор СЦР вече заема второ място след Югозападния район (57,3 %).

• ***Дял на домакинствата с достъп до широколентови комуникации (%)***

За периода 2007-2011 г. се наблюдава трайна тенденция на нарастване на дела на домакинствата в СЦР, които имат широколентов достъп до Интернет с 26 процентни пункта (от 12 % през 2007 г. до 38 % през 2011 г.). Относителният дял от 38 % през 2011 г. продължава да е по-нисък от средния за страната – 39,8 % и от ЕС-27 – 67 %.

През 2011 г. в общините от СЦР продължава успешното изпълнение на проекти по **Програма „Глоб@лни библиотеки - България”**, която е съвместна инициатива на Министерство на културата и Програмата на ООН за развитие, с финансиране от Фондация „Бил и Мелинда Гейтс”. Проектите включват доставка на компютри, принтери и софтуерни продукти на Microsoft, обособяване и оборудване на компютърни и мултимедийни зали в библиотеки при народни читалища в села и градове на територията на района, провеждане на обучения на служителите в библиотеките и безплатни обучения по компютърни умения с придобиване на сертификат, с което се улеснява достъпа на деца, ученици и възрастни до информация и интернет и услуги чрез мрежата на обществените библиотеки. С изпълнението на проектите е подобро обслужването от библиотеките в СЦР и са подпомогнати гражданите да се приобщат към глобалното информационно общество, като по този начин са подкрепени усилията за преодоляване на вътрешно и междурегионалните различия в социалното и икономическото развитие на района и страната.

• ***Брой модернизирани и рехабилитирани сгради на образователната, социалната и културната инфраструктура***

През 2011 г. са модернизирани и обновени общо 14 гради, от които 5 сгради по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., 8 сгради по Проект „Красива България” и една сграда по ПРСР. В процес на изпълнение са проекти за подобряване и енергийна ефективност на общо

75 сгради на образователната, социалната и културната инфраструктура на територията на района по ОПРР и ПРСР и за изграждане на 6 нови центъра за настаняване от семеен тип.

Като напредък по изпълнението на Приоритет 2 могат да се посочат и следните проекти:

ОП „Регионално развитие” 2007 – 2013 г.:

1. В подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали, по четири схеми за предоставяне на БФП (BG161PO001-1.1.01/2007, BG161PO001-1.1.02/2008, BG161PO001-1.1.04/2008 и BG161PO001-1.1.05/2008) - общо 11 бр. проекти в общините Велико Търново, Габрово, Горна Оряховица, Лясковец, Разград, Русе и **Силистра** на обща стойност 10 733 169,12 лв., от които БФП е 10 687 517,11 лв. Усвоени са общо 5 480 605,50 лв. или 51,28 % от договорените по оперативната програма към 31.03.2012 г.

Изпълнени са 4 проекта за периода 2009-2011 г. на обща стойност 4 964 291,24 лв., като БФП е 100 % и са усвоени общо 4 997 504,91 лв.:

√ За обновяване и модернизация на читалище „Земеделец-1899” в село Козаревец, Община Лясковец;

√ За подобряване на социалната инфраструктура и качеството на социалните услуги за хората в неравностойно положение в Община Габрово;

√ За реконструкция и модернизация на социалната инфраструктура в Дом за деца, лишени от родителски грижи “Пеню и Мария Велкови” гр. Велико Търново и в Дом за деца, лишени от родителски грижи “Христо Смирненски” с. Балван”, Община Велико Търново;

√ Подобряване на културната инфраструктура в Община Габрово.

В процес на изпълнение са 7 бр. проекти за енергийна ефективност и обновяване на 13 сгради.

Общият брой на облагодетелстваното население е 480 466 души или 56,30 % от населението на СЦР, което ще има достъп до качествени социални услуги.

2. По схема BG161PO001-4.1.01 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна инфраструктура, допринасяща за устойчиво местно развитие” в малките общини: Стражица, Завет, Лозница и Самуил – общо 4 бр. проекти в процес на изпълнение за периода 2009-2012 г. на стойност 3 561 080,43 лв., от които реално изплатени са 2 084 277,23 лв. или 58,53 % към 31.03.2012 г. БФП е 100 %. Проектите са за обновяване и модернизация на образователната инфраструктура в Община Лозница, както и на 3 училища и 1 детска градина.

Общият брой на благодетелстваното население от проектите в 4-те общини е 4,59 % от населението на СЦР, което ще има достъп до качествени образователни услуги.

3. По схема BG161PO001-1.1.08 „Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации” се изпълняват 2 проекта за периода 2011-2013 г. с бенефициент Министерство на здравеопазването на обща стойност 15 661 078,94 лв., от които БФП е в размер на 15 504 676,56 лв.:

√ „Европейско качество на здравеопазването чрез реконструкция и енергийна ефективност в МБАЛ Русе” на обща стойност 8 606 615,32 лв.;

√ „Създаване на регионален диагностичен център чрез онкологични заболявания към МОБАЛ д-р Стефан Черкезов, Велико Търново” на обща стойност 7 054 463,62 лв.

С реализацията на проектите ще се подобри качеството на здравеопазването на населението в областите Русе и Велико Търново – 493 746 души или 57,42 % от населението на СЦР.

4. По схема BG161PO001-4.1.05 „Подкрепа за реконструкция/ обновяване и оборудване на общински лечебни заведения в общини, извън градските агломерационни ареали” в малките общини Бяла и Тутракан – 2 проекта за периода 2011-2013 г. за преоборудване с медицинска апаратура, преустройство и модернизирание на МБАЛ „Ю. Вревская” ЕООД гр. Бяла и **МБАЛ гр. Тутракан** на обща стойност 8 765 261,39 лв., от които БФП – 8 707 489,85 лв. Благодетелствано е 3,33 % от населението на района или 28 444 души, за които ще се подобри качеството на здравните услуги.

5. По две схеми „Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура” (BG161PO001-1.1.09 и BG161PO001-4.1.03) са сключени 10 бр. договори на стойност 21 707 886,36 лв., от които БФП е 19 504 205,90 лв., и са реално изплатени 2 913 919,89 лв. или 14,94 % към 31.03.2012 г. Проектите са за обновяване на 44 сгради, от които:

√ 4 бр. проекти на обща стойност 17 448 000,97 лв. за градските ареали - общини Габрово, Лясковец, Русе и **Силистра** и

√ 6 бр. проекти на обща стойност 4 259 885,39 лв. за малките общини – **Главиница**, Дряново, Златарица, **Кайнарджа**, Павликени и Трявна.

С изпълнението на проектите ще се подобри образователната инфраструктура в градските ареали: 17 училища, 11 целодневни детски градини, 2 ОДЗ и 1 детска ясла и в малките общини: 3 училища, 9 целодневни детски градини и 1 детска ясла, както и

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

образователна инфраструктура в Община Трявна. Ще се намалят емисиите на парникови газове (CO₂ и еквивалентни).

Облагодетелствано е населението в 4-те общини от градските ареали и в 6-те малки общини – общо 360 014 души или 42,18 % от населението в СЦР.

6. По две схеми BG161PO001-1.4.02 и BG161PO001-1.4.05 „Подкрепа за подобряване на градската среда” и по схема BG161PO001-1.4.07 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” са сключени 14 бр. договори на обща стойност 41 057 039,91 лв., като БФП е 40 220 783,55 лв. и са реално изплатени 18 855 580,99 лв. или 46,88 % към 31.03.2012 г. , както следва:

√ 8 бр. проекти за подобряване на физическата среда в градовете, центрове на общини: гр. Горна Оряховица, гр. Разград, гр. Русе, гр. Велико Търново, гр. Габрово, гр. Лясковец, гр. Свищов и гр. Севлиево на обща стойност 37 575 210,91 лв., като БФП е 36 738 954,55 лв. и са реално изплатени 18 855 580,99 лв. или 51,32 %. От тях през 2011 г. е приключен един проект „Реконструкция, рехабилитация и модернизация на градска зона за отдих – Централна градска градина” на Община Русе на обща стойност 9 235 112,04 лв., като БФП е 8 402 125,68 лв. и са реално изплатени 7 858 556,23 лв. от нея.

√ 6 бр. проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете **Силистра**, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и Свищов, с период на изпълнение 2011-2013 г. Общата им стойност е 3 481 829,00 лв., като БФП е 100 %.

Население, облагодетелствано от обновена градска среда и създадени условия за повишено качество на живот в 9-те града – 436 860 души или 51,19 % от населението на СЦР.

7. По схема BG161PO001-1.1.11 „Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги” се изпълняват 2 проекта в общините Русе и Велико Търново за периода 2011-2013 г. на обща стойност 4 168 918,65 лв., като БФП е 100 %. С реализацията на проектите ще бъдат изградени 6 Центъра за настаняване от семеен тип на територията на градовете Русе и Велико Търново. По този начин ще се подобри качеството на живот на деца и младежи с увреждания на възраст от 3 до 18 години, лишени от биологична родителска грижа, и ще се създадат условия за пълноценната им интеграция в обществения живот.

8. По схема BG161PO001-1.1.10 „Подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития“ се изпълняват 8 бр. проекти в общините Русе, Габрово, Разград, Велико Търново, Лясковец, **Силистра**, Севлиево и Горна Оряховица за периода 2011-2013 г. на обща стойност 4 119 601,85 лв., от които БФП е 4 108 673,19 лв. и са реално изплатени 1 215 707,73 лв. или 29,59 % от нея. Изпълнението на проектите ще допринесе за

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

устойчивото градско развитие на 8-те общински центрове чрез инструментариума на културните интервенции и подобряване на културната инфраструктура. Ще бъдат проведени общо 67 бр. иновативни културни събития, в които участие ще вземат включените в тях 10 651 бр. представители на социални и етнически групи, както и 201 731 бр. участници (активни и пасивни).

Проект „Красива България”

През 2011 г. са изпълнени 8 бр. проекти за ремонт и обновяване на 8 социално значими обекти на социалната инфраструктура в общините Борово, Дряново, Разград, Свищов, Велико Търново и Бяла, като са сключени споразумения на обща стойност 1 120 788 лв. и са усвоени по сключени договори общо 1 154 186,48 лв., както следва:

√ „Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увреждания „Детелина”, гр. Борово” по Мярка 02 „Подобряване на социалната инфраструктура”, с бенефициент Община Борово – подписано е споразумение на обща стойност 190 000 лв. (180 000 лв. за СМР и 10 000 лв. за обучение на безработни), от които по сключени договори са усвоени общо 187 336,63 лв.;

√ „Подмяна на дограма и топлоизолация на Дом за възрастни с деменция – Дряново” по Мярка 02-02 „Спешно подпомагане на социални домове”, с бенефициент Община Дряново – подписано е споразумение на обща стойност 152 331 лв. за СМР, от които по сключен договор са усвоени 152 003,04 лв.;

√ „Покрив, топлоизолация и дограма на сградата на Дирекция „Социално подпомагане” - клон Дряново” по Мярка 01 „Подобряване на градската среда”, с бенефициент Община Дряново - подписано е споразумение на обща стойност 116 449 лв. (110 320 лв. за СМР и 6 129 лв. за обучение на безработни), от които по сключени договори са усвоени общо 113 143,79 лв.;

√ „Дом за възрастни с деменция, гр. Разград” по Мярка 02-02 „Спешно подпомагане на социални домове”, с бенефициент Община Разград - подписано е споразумение на стойност 58 047 лв. за СМР, като по сключен договор са усвоени 108 734,79 лв.;

√ „Фасадна реставрация на Първо българско читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови”, Свищов” по Мярка 01 „Подобряване на градската среда”, с бенефициент Община Свищов - подписано е споразумение на обща стойност 188 961 лв. (179 016 лв. за СМР и 9 945 лв. за обучение на безработни), от които по сключени договори са усвоени 185 402,25 лв.;

√ „Разширение на център за възрастни с увреждания – Трявна” по мярка 02-02 „Спешно подпомагане на социални домове”, с бенефициент Община Трявна - подписано е

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

споразумение на стойност 194 750 лв. за СМР, от които по сключен договор са усвоени 194 444,02 лв.;

√ „Архивохранилищна сграда към РД „Архиви” Велико Търново, отдел ТА” по Мярка 01 „Подобряване на градската среда”, с бенефициент Държавна агенция „Архиви” - подписано е споразумение на стойност 30 304 лв. за СМР, от които по сключен договор са усвоени по договор 29 929,70 лв.;

√ „Текущ ремонт на отоплителна инсталация /клон 3/ на ДПБ - Бяла” по Мярка 02 „Подобряване на социалната инфраструктура”, с бенефициент Държавна психиатрична болница в гр. Бяла - подписано споразумение на обща стойност 189 946 лв. (179 949 лв. за СМР и 9 997 лв. за обучение на безработни), от които по сключени договори са усвоени общо 183 192,26 лв.

Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.:

Принос за изпълнението на Специфична цел 2.1. „Доразвиване на базисната инфраструктура на района” на Приоритет 2 имат и следните проекти по Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г:

√ „Основен ремонт за подобряване на енергийната ефективност на сградата на Дом за деца „Лудогорие” град Исперих” на стойност 700 408,00 лв., финансиран по мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони”, Община Исперих;

√ „Ремонт на манастирска църква „Света Марина” с. Каран Върбовка, ремонт на три битови сгради към манастирският комплекс”, одобрен по мярка 322, с бенефициент Манастир „Света Марина”, с. Каран Върбовка, Община Две могили;

√ „Ремонт на Народно читалище „Пробуда 1922 г.”, с. Белцов, община Ценово” по мярка 322;

√ „Довършване на храм „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Балканци, Община Стражица, изпълнен през 2011 г.;

√ „Подобряване на съществуващи центрове за предоставяне културни услуги на населението на Община Бяла“ за реконструкция и модернизация на 4 читалища в гр. Бяла, с. Копривец, с. Лом Черковна и с. Стърмен на стойност 2 837 408,00 лв. по мярка 321 и др.

През 2011 г. са извършени предварителни дейности по изграждане на газопровод Добрич – Силистра, на обща индикативна стойност 25 млн. лв. Очаква се строителството на газопровода да започне в началото на м. юли 2012 г. и да приключи в началото на м. юли 2013 г. **В момента се разработва проект за изграждане на първи етап на газоразпределителната мрежа на гр. Силистра.**

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

По проект „Енергийна ефективност в обществени сгради”, финансиран със средства от **Международен фонд „Козлодуй”**, през 2011 г. в СЦР продължава изпълнението на проекта за саниране на административната сграда на Община Иваново и сградите на физкултурен салон и работилница към ОУ с. Щръклево на стойност 300 000 лв.

На територията на района през 2011 г. се изпълнени значими проекти за развитие на здравната инфраструктура и за подобряване на качеството на здравното обслужване:

През 2011 г. Комплексен онкологичен диспансер - Русе ЕООД е реализирал проект за изграждане на нова поликлиника и бункер за линеен ускорител, като са усвоени 2 321 000 лв. Изграден е нов АГ комплекс към МБАЛ АД - Русе, извършени са газифициране и реконструкция на болницата на обща стойност 3 991 756 лв., от които 3 177 000 лв. са осигурени от държавния бюджет. Закупено е ново оборудване на Специализирана болница за активно лечение – Русе за 28 000 лв. В Многопрофилна болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация – Дряново ЕООД е извършен ремонт на детското отделение и то е обособено в отделение за физиотерапия и рехабилитация, закупен е дозиметър (ДАП камери) на стойност 7 608 лв. Извършен е основен ремонт на сградата на здравната служба в с. Сваленик на стойност 37 850 лв. със средства от бюджета на Община Иваново.

При изпълнението на мерките по приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда” на Стратегическа цел 2 се отчита напредък, свързан с успешно изпълняваните проекти, основно по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., както и тези по ОП „Транспорт” 2007-2013 г., Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. и по Проект „Красива България”. Модернизирани са общо 14 сгради на образователната, социалната и културната инфраструктура и са в процес на изпълнение през 2011 г. проекти с включени мерки за енергийна ефективност на общо 75 сгради.

Приключените и реализиращи се в момента проекти за обновление на образователната, социалната, културната, техническата и здравната инфраструктура, за подобряване на градската среда и за интегрирано градско възстановяване и развитие определят наличието на потенциал за задоволително изпълнение на Приоритет 2 през 2011 г. и в рамките на програмния период до 2013 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”

Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”

Специфична цел 3.1 „Подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура”

Специфична цел 3.2 „Подобряване системата за управление на отпадъците и затваряне на нерегламентираните сметища”

Специфична цел: 3.3 „Изграждане на системи за предотвратяване на риска”

При определяне на напредъка по Приоритет 3 са използвани следните индикатори:

● ***Разходи за опазване и възстановяване на околната среда (хил. лева)***

Докато за периода 2005-2008 г. разходите за опазване и възстановяване на околната среда в СЦР нарастват със 73 672 хил. лв. (от 38 993 хил. лв. на 112 665 хил. лв.), то през периода 2009-2010 г. се наблюдава спад с 4 134 хил. лв. (от 68 271 хил. лв. през 2009 г. на 64 137 хил. лв. през 2010 г.), който е свързан с влиянието на световната икономическа и финансова криза. Същата неблагоприятна тенденция се наблюдава и на национално ниво за периода 2009-2010 г. – намаляване на разходите с 6 786 хил. лв. (от 1 280 563 хил. лв. през 2009 г. на 1 273 777 хил. лв. за 2010 г.). По този индикатор Северен централен район остава на последно място през 2010 г. с едва 5,04 % принос в националните разходи за опазване на околната среда. Най-големи разходи за опазване на околната среда през 2010 г. са направени в област Велико Търново (31,68 % от разходите в СЦР), следвана от областите Русе (29,95 %), **Силистра (16,83 %)** и Разград (15,08 %), а най-малки разходи са направени в област Габово (6,46 %).

● ***Дял на населението, обслужено от водоснабдителната мрежа (%)***

По този индикатор, СЦР заедно с ЮИР е на второ място в сравнение с останалите райони от ниво 2 - с 99,7 % дял на обслуженото от водоснабдителната мрежа население, по-висок от средния за страната – 99,1 % през 2010 г. Наблюдава се нарастване на индикатора с 0,5 процентни пункта спрямо предходната 2009 г.

● ***Дял на населението, обслужено от канализационна мрежа (%)***

По този индикатор СЦР продължава да заема предпоследно място в сравнение с останалите райони в България с 61,2 % обслужено население при средна стойност за страната - 70,6 %. През 2010 г. индикаторът е нараснал с 0,4 процентни пункта в сравнение с предходната година, докато за страната нарастването е с 0,2 процентни пункта.

Приключен е проект „Изграждане на канализационна мрежа към ПСОВ гр. Главиница” на община Главиница на обща стойност 7 631 488,86 лв., с финансиране по ОП „Околна среда” 2007-2013 г. за периода 2008-2012 г. Продължава изпълнението на проекти за доизграждане и подобряване на инфраструктурата за отпадъчни води на територията на

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

общините Велико Търново, Горна Оряховица (с. Първомайци), Габрово (в гр. Габрово) и Лозница (в гр. Лозница).

• Дял на населението, обслужено от пречиствателни станции за отпадъчни води (%)

По този индикатор в СЦР се наблюдава задълбочаваща се тенденция на изоставане на района спрямо останалите райони от ниво 2 в България. От предпоследно място през 2009 г., Северният централен район вече заема последно място през 2010 г. с едва 27,5 % обслужено население, като стойността му остава значително по-ниска от средната за страната - 47,6 %. През 2010 г. индикаторът е нараснал с 2,7 процентни пункта в сравнение с предходната година, като нарастването за страната е с 2,4 процентни пункта.

Изградена е и е въведена в експлоатация на 27.12.2011 г. Пречиствателна станция за отпадъчни води в град Русе на стойност 22 857 429,93 евро, в рамките на долупосочения „Интегриран воден проект на град Русе” по Програма ИСПА. През 2011 г. започна изпълнението на проект за изграждане на ПСОВ за отпадъчни води - гр. Трявна и довеждащ колектор към нея.

Като напредък по последните три индикатора могат да се посочат следните проекти:

По Програма ИСПА:

√ „Интегриран воден проект на град Русе” с бенефициент Община Русе, област Русе на обща стойност по Финансов меморандум 46,8 млн. евро. Договорените средства са в общ размер на 58 364 851 евро, от които към 31.12.2011 г. са усвоени общо 55 648 288 евро или 95,35 % от договорените средства, по информация от Дирекция „Европейски инфраструктурни проекти” – МРРБ. По информация на Община Русе усвоените през 2011 г. средства са в размер на 30 702 339 лв. или 15 697 856,66 евро.

По ОП „Околна среда” 2007-2013 г.:

√ По процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води” на територията на общините Велико Търново, Горна Оряховица, Габрово, Лозница и Главиница (приключен на 26.01.2012 г.) - общо 5 проекта на обща стойност 199 896 265,45 лв., като са извършени плащания в общ размер на 43 781 141,23 лв. или 21,90 % от договорените средства към 31.03.2012 г. по информация на представителя на УО на ОПОС, който е член на РКК към РСР на СЦР.

√ BG161PO005/10/1.11/02/16 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2 000 екв. ж. и в населени места с под 2 000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали” – към 31.03.2012 г. в оценка е проект „ПСОВ и довеждащ колектор гр. Свищов” и се изпълнява проект „Изграждане на ПСОВ за

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

отпадъчни води - гр. Трявна и довеждащ колектор към нея“ на обща стойност 12 698 437,24 лв.

√ BG161PO005/08/1.30/01/01 “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1 на ОП „Околна среда 2007-2013 г.” за изграждане и реконструкция на канализационни системи, изграждане на ПСОВ и реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни мрежи – общо 12 проекта в **общините Силистра (с. Айдемир, с. Калипетрово и гр. Силистра)**, Иваново (с. Щръклево), Русе (гр. Мартен), Две могили (гр. Две могили), Бяла (гр. Бяла), Борово (гр. Борово), Кубрат (гр. Кубрат), Габрово (квартали на гр. Габрово), Елена (гр. Елена) и Горна Оряховица (с. Поликрайще и с. Драганово) на обща стойност 13 327 503,12 лв., от които са изплатени общо 7 755 424,22 лв. или 58,19 % от договорените средства. От тях са приключени през 2011 г. общо 6 бр. проекти на стойност 9 174 640,00 лв., от които са извършени плащания в общ размер на 6 429 058,63 лв. към 31.03.2012 г. или 70,07 % от договорените средства. **Те са за: изграждане на ПСОВ и частично изграждане и реконструкция на канализационните мрежи в с. Айдемир и с. Калипетрово в Община Силистра; изграждане на ПСОВ, доизграждане на канализационната мрежа и частична реконструкция на водопроводната мрежа в гр. Силистра; изграждане на канализационна мрежа и ПСОВ на територията на гр. Мартен, Община Русе; подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Две могили, Община Две могили; подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Бяла, Община Бяла; строителство и реконструкция на вътрешна В и К мрежа на гр. Кубрат и разширение на ПСОВ, за последващо кандидатстване за финансиране по Оперативна програма “Околна среда”.**

√ BG161PO005/10/1.11/03/19 „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв. ж.” – в процес на изпълнение през 2011 г. са 3 проекта на стойност 79 584 229,77 лв. за подготовка на проекти за изграждане на ПСОВ, реконструкция и доизграждане на канализационна и водопроводна мрежа на градовете Дряново, Разград и Тутракан.

По Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г.:

В процес на изпълнение по мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ са:

√ 2 бр. проекти за рехабилитация на общински пътища, реконструкция и подмяна на улични водопроводи в общините **Тутракан** и Две могили;

√ 3 бр. проекти за изграждане на канализация и пречиствателни съоръжения в селата Кесарево, Камен и Сушица, Община Стражица за общо 3 976 жители;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ „Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Горно Абланово“, Община Борово на стойност 3 939 976,00 лв.;

√ „Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Екзарх Йосиф“, община Борово на стойност 3 728 876,00 лв.;

√ „Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Батин“, Община Борово на стойност 3 551 930,00 лв.;

„√ Реконструкция на част от водопроводната мрежа на с. Новград, Община Ценово, област Русе“ с БФП в размер на 3 678 164,00 лв.;

√ „Реконструкция на част от водопроводната мрежа на с. Караманово, Община Ценово, област Русе“ с БФП в размер на 4 973 392,00 лв.

• Изградени депа за битови отпадъци (бр.)

През 2010 г. броят на изградените депа за битови отпадъци в СЦР намалява със 73,17 % спрямо предходната година, поради организиране на сметосъбирането в четирите регионални депа за обезвреждане на битови отпадъци, предназначени да обслужват съседни общини. Делът на изградените депа за битови отпадъци в СЦР е 12,79 % от общия брой на депата в България и бележи спад с 16,71 процентни пункта спрямо предходната 2009 г.

По процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол“ са в процес на оценка 3 бр. проекти по ОПОС за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в регионите Борово, Велико Търново и Габрово.

Приключен е проект „Рекултивация на сметище Сливо поле – кв. „Сливица“, гр. Сливо поле, Община Сливо поле“ на обща стойност 279 328,00 лв. от РБ, от които са усвоени 155 482,46 лв.

Изпълнява се проект „Закриване и рекултивация на съществуващо сметище в гр. Дряново, м. „Градището“, Община Дряново“ по Финансов меморандум 2000/BG/16/P/PE/002 „Изграждане на пет регионални депа за твърди отпадъци в България – Монтана, Русе, Севлиево, Силистра и Созопол“.

Усвоена е техническа помощ по програма ИСПА за изработване на проекти за закриване и рекултивация на 5 бр. нерегламентирани сметища на територията на Община Севлиево в селата Градница, Крушево, Агато̀во, Душево и старото градско сметище до с. Кормянско и през 2012 година предстои реализацията на тези проекти.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

В процес на изпълнение е „Технически проект за рекултивация на съществуващо общинско депо, Община Завет“, финансиран по реда на ПМС № 209 от 20 август 2009 г. за осигуряване на финансиране за изграждането на регионални системи за управление на битовите отпадъци, на регионалните съоръжения за предварително третиране на битовите отпадъци и закриването на общински депа за битови отпадъци на стойност 458 219,00 лв. Предвижда се извършване на техническа и биологическа рекултивация на сметището в Община Завет.

• **Дял на обслуженото население от системи за сметосъбиране (%)**

Системата е добре развита в градовете, но не функционира ефективно в селата и поради тази причина все още са налични нерегламентирани сметища на територията на района. Стойността на индикатора за 2010 г. е 99,8 % за СЦР, като се запазва положителната тенденция да е над средната стойност за страната – 98,2 %. Наблюдава се трайно нарастване на индикатора, като за 2010 г. той е нараснал с 0,8 процентни пункта в сравнение с предходната година.

През периода 2009-2011 г. са изградени нови площадки за разполагане на съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки и са закупени съдове за битови отпадъци. В някои общини са подписани и се изпълняват договори за разделно събиране от крайните потребители, временно съхраняване и транспортиране на отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори и отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване.

През отчетния период продължава изпълнението на 4 бр. проекти „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда“ 2007-2013 г.“ за управление на отпадъците на регион Разград (приключен на 27.02.2012 г.), реконструкция и модернизация на съществуващо депо в Община Габрово и превръщането му в регионално и закриване и рекултивация на депа в общините Русе и Сливо поле (приключен на 28.10.2011 г.). Проектите са на обща стойност 3 026 862,40 лв., от които са усвоени 1 693 008,82 лв. или или 55,93 % към 31.03.2012 г.

Напредък по Приоритет 3 е сключването на договори и изпълнението на следните проекти:

По ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.:

√ 8 бр. проекти в подкрепа за подобряване на физическата среда в центровете на общините Горна Оряховица, Разград, Русе, Велико Търново, Габрово, Лясковец, Свищов и Севлиево;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ 6 бр. проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете Силистра, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и Свищов;

√ 5 бр. проекти за укрепване на свлачища в общините Русе, Велико Търново, Свищов, Габрово и Стражица на обща стойност 3 365 394,42 лв., от които БФП е 3 256 741,23 лв. и реално изплатените средства са 2 076 574,94 лв. или 63,76 % от нея към 31.03.2012 г. През 2011 г. е приключен проект за укрепване на активно свлачище при км 1+150 на път IV – 5355 „III – 4082 Теменуга – Водно”, Община Стражица. Облагодетелстваното население от укрепването на свлачищата е 318 736 души или 37,35 % от населението на района.

√ 2 бр. проекти в подкрепа на дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения по поречието на река Янтра в град Габрово и за изграждане на инфраструктурни съоръжения по река Тревненска в гр. Трявна на обща стойност 1 979 127,26 лв. за периода 2011-2012 г. като БФП е 100 %. От изпълнението на двата проекта е облагодетелствано населението по поречието на река Янтра в общините Габрово, Дряново, Велико Търново, Лясковец, Горна Оряховица, Полски Тръмбеш, Бяла и Ценово, както и населението на Община Трявна – общо 266 863 души или 31,27 % от населението в СЦР.

По Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г.:

√ „Обновяване и развитие на населените места в Община Елена” за рехабилитация на обществени зелени площи – паркове и градини, детски площадки и съоръженията към тях на обща стойност 1 142 632,00 лв. по мярка 322 на ПРСР;

√ „Подкрепа за осигуряване на нови възможности за отдих и спорт в Община Трявна, чрез подобряване и изграждане на обществени спортни центрове” на обща стойност 6 256 185,60 лв. по Мярка 321 на ПРСР;

√ „Реконструкция на Централна градска зелена зона в гр. Дряново“ – подписан договор за финансиране на обща стойност 1 505 000 лв.;

√ „Първоначално залесяване на неземеделски земи на територията на Община Севлиево“ за залесяване на неземеделски земи и поддържане на иглолистни и широколистни култури в землищата на с. Крамолин и с. Сенник, Община Севлиево на обща стойност 72 110 лв., в процес на реализация по мярка 223 „Първоначално залесяване на неземеделски земи”;

√ Благоустрояване на централна градска част, гр. Завет, област Разград”, на стойност 938 294,00 лв., в процес на изпълнение по мярка 322;

√ „Благоустрояване на централна градска част – кв. 20 и част от кв. 13 по плана на с. Брестовене и благоустрояване на част от кв. 39 по плана на с. Острово”, Община Завет на стойност 1 493 640,00 лв., в процес на изпълнение по мярка 322;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ „Основен ремонт на физкултурен салон – с. Острово, Община Завет“ на стойност 333 344,00 лв., в процес на изпълнение по мярка 321;

√ „Рехабилитация на улично осветление на територията на Община Сливо поле“, 2010-2013 г. на обща стойност 1 894 162 лв. по мярка 322. През 2011 г. приключи I етап от проекта – в селата Ряхово, Бабово, Бръшлен и гр. Сливо поле, където са подменени проводниците и съществуващите живачни лампи с енергоикономични;

√ „Изграждане на публично-частно партньорство „Рибарска група“ на територията на общините Сливо поле, **Тутракан** и Главиница“ - одобрена е от МЗХ Местна инициативна рибарска група „**Тутракан-Главиница-Сливо поле**“ и нейната стратегия за развитие, включваща мерки за опазване на биологичното разнообразие.

По ПУДООС:

√ „Община Иваново - пространство на удобството и красотата. Подобряване на средата за живот в Община Иваново чрез обновяване на паркове и детски площадки в 8 населени места – Пиргово, Мечка, Божичен, Сваленик, Красен, Нисово, Тръстеник и Щръклево“ на стойност 1 595 596 лв., от които през 2011 г. са усвоени 13 000 лв.;

√ За чиста околна среда“ – с. Борисово и с. Ряхово, Община Сливо поле на стойност 24 507,00 лв., приключен през 2011 г.;

√ „Проект за възстановяване, почистване и озеленяване на градинки в централните части на с. Белцов, Община Ценово, област Русе“ на стойност 9 750 лв., приключен през 2011 г.

По ОПОС:

По процедура „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България“ се изпълняват 4 бр. проекти на обща стойност 5 609 125,97 лв., като БФП е 5 312 219,66 лв. и от нея са изплатени 1 832 867,90 лв. или 34,50 % към 31.03.2012 г.:

√ „Възстановяване на местообитание и биологичното разнообразие на територията на природен парк „Българка“ в Община Габрово;

√ „Разработване на План за управление на Природен парк „Българка“ в област Габрово;

√ „Ломовете - Център за опазване на скалогнездещите птици“ в Община Иваново;

√ „Ограничаване на негативното влияние на инвазивните видове и възстановяване на естествени местообитания, чрез залесяване с местни видове в поддържан резерват „Сребърна“ в Община Силистра.

При изпълнението на мерките по *приоритет 3* „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда“ на

Стратегическа цел 3 се отчита напредък, свързан с реализацията на проекти основно по ОП „Околна среда” 2007-2013 г., както и проекти по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. Продължава изпълнението на проекти по специфичните цели на приоритет 3 за подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура, за подобряване на системата за управление на отпадъците и затваряне и рекултивиране на нерегламентирани сметища, за изграждане на дребномащабна инфраструктура и предотвратяване на свлачища, за подобряване на физическата среда в градовете и за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в района. През 2011 г. започна изпълнението на дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения по поречията на реките Янтра и Тревненска, с което ще се постигне превенция на риска от наводнения.

Приоритет 4 „Подобряване качеството на социалния капитал”

Специфична цел 4.1 „Адаптиране на политиките и системите за образование, обучение и заетост към пазара на труда”

Специфична цел 4.2 „Развитие на гражданското общество и укрепване на административния капацитет на институциите”

При оценката на изпълнението на Приоритет 4 са използвани следните индикатори:

- **Коефициент на безработица (%)**

Коефициентът на безработица в СЦР през 2011 г. е 12,9 % (бележи нарастване спрямо 2010 г. с 1,4 процентни пункта) и продължава да е по-висок от средния за страната (11,2 %).

- **Коефициент на заетост (%)**

През 2011 г. коефициентът на заетост за района е 41,5 % и отбелязва увеличение спрямо 2010 г. с 0,4 процентни пункта, но продължава да е със стойност под средната за страната (46,3 %).

- **Относителен дял на населението на 30-34 навършени години с висше образование (%) (показател, включен в стратегия „Европа 2020”)**

Докато за периода 2007-2010 г. се наблюдава тенденция на намаляване на относителния дял на населението на 30-34 навършени години с висше образование в СЦР с 3 процентни пункта (от 23,9 % през 2007 г. на 20,9 % през 2010 г.), то през 2011 г. индикаторът бележи нарастване с 0,7 процентни пункта спрямо предходната година (21,6 %). Въпреки това, стойността му продължава да е под средната за страната (27,3 %). И през 2011 г., СЦР остава на четвърто място в сравнение с останалите райони от ниво 2, преди СЗР (17,6 %) и ЮЦР (16,8 %).

• **Относителен дял на рано напусналите образование и обучение (18-24 навършени години) (%)** (показател, включен в стратегия „Европа 2020“)

В СЦР за периода 2007-2011 г. намалява относителният дял на рано напусналите образование и обучение с 2,9 процентни пункта (от 19,4 % на 16,5 %), но стойността на индикатора продължава да бъде по-висока от средната за страната – 12,8 % за 2011 г. По този индикатор СЦР се нарежда преди СЗР (16,8 %) и ЮИР (19,4 %), където относителният дял на рано напусналите образование и обучение е с най-високи стойности през 2011 г.

По последните два индикатора, свързани с изпълнението на Цел 4 от Стратегия „Европа 2020“ на ЕС, е необходимо да продължи изпълнението на дейности, насочени към подобряване качеството на образователната инфраструктура, подобряване на транспортната достъпност до училищата и университетите и насърчаване на мрежи за обмяна на опит и добри практики между райони в ЕС.

• **Брой на сключените договори за участие в програми и проекти по Структурните фондове**

През 2011 г. на територията на СЦР се изпълняват общо 138 бр. проекти – 121 бр. проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г., 11 бр. проекти по ОП „Административен капацитет“ 2007-2013 г., 1 проект по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. и 5 бр. проекти по ОП „Техническа помощ“ 2007-2013 г. От тях са приключени общо 7 проекта – 6 проекта по ОПРЧР и 1 проект по ОПАК.

• **Брой проекти и инициативи за териториално сътрудничество (бр.)**

През 2011 г. в СЦР се изпълняват общо 68 бр. проекти по програми за териториално сътрудничество, както следва:

√ 54 бр. договорени проекти по Програма за трансгранично сътрудничество Румъния - България 2007-2013 г. с партньори от СЦР.

√ 6 бр. проекти от СЦР по Оперативна програма за транснационално сътрудничество в Югоизточна Европа 2007 – 2013 г.;

√ 7 бр. проекти с партньори от СЦР по Оперативна програма за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРРЕГ IVС“;

√ 1 бр. проект по Оперативна програма УРБАКТ II „Мрежа за градско развитие“.

По Приоритет 4 може да бъде отбелязан напредък по отношение развитието на капацитета на администрацията в Северния централен район, с цел постигане на ефективност и ефикасност на управлението.

По ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г. през 2011 г. се изпълняват общо 121 бр. проекти в СЦР на обща стойност 15 606 723,62 лв. (БФП е 15 340 154,07 лв.) за

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

периода 2008-2013 г., които допринасят за изпълнението на Приоритет 4. Реално изплатените средства са 9 881 297,41 лв. или 64,41 % от договорената БФП по програмата. Приключени са 6 бр. проекти с период на изпълнение 2009-2011 г. на обща стойност 1 203 578,16 лв., от които 1 160 302,59 лв. или 96,40 % са БФП, като са изплатени 1 142 703,25 лв. или 98,48 % от договорените средства по програмата, както следва:

√ „Работилница на мечтите” – шанс за защитена заетост и социално включване в общността“ с бенефициент Община Велико Търново, на обща стойност 294 772,90 лв.;

√ „Ателие за пачуърк“ с бенефициент Фондация „Милениум“ – Велико Търново, на обща стойност 297 055,59 лв.;

√ „Създаване на социално предприятие „Перално стопанство” с бенефициент Сдружение „Център за социални и здравни грижи”, област Велико Търново, на обща стойност 250 635,82 лв.;

√ „Създаване на Модел за Активиране на Работния потенциал чрез Трудови умения на лица с хронични психични заболявания в гр. Русе – Проект „СМАРТ” с бенефициент Център за консултиране и кратка терапия „Решения“ – Русе, на обща стойност 222 468,48 лв.;

√ „Новата квалификация - условие за ново качество на труд и живот“ с бенефициент „Строител“ ООД – Русе, на обща стойност 87 916,62 лв.;

√ „Оптимизиране и развитие на човешките ресурси във фирма БТБ България АД“ с бенефициент БТБ България АД, област Русе, на обща стойност 50 728,75 лв.

През 2011 г. е изграден център за социално консултиране и подкрепена заетост на лица от специализираните институции и са създадени 4 социални предприятия за обучение и подкрепа за създаване на заетост на хора с увреждания (106 души) и на лица, напускащи специализираните институции (40 души) в общините Велико Търново и Русе; чрез проведени обучения е повишена професионалната квалификация на заетите в „Строител“ ООД – Русе и са подобрени професионалните умения на зетия персонал на фирма БТБ България АД – Русе (111 лица). Продължава изпълнението на проекти за грижа в семейна среда на деца и възрастни с различни видове увреждания и самотно живеещи хора и за повишаване на професионалната квалификация и творческото развитие на зетите лица. Осигурени са грижи на 483 лица, в т.ч. деца и възрастни с различни видове увреждания и самотно живеещи хора - дейности „Личен асистент“, „Домашен асистент“ и/или „Домашен помощник” в общините Горна Оряховица, Стражица, Севлиево, Завет, Силистра, Русе, Борово, Бяла, Иваново, Сливо поле, Ценово и др., с които е осигурена подкрепа за социално включване и реализация на потребителите на тези социални услуги.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

За развитие на човешките ресурси в аграрния сектор, през 2011 г. по **Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.** са проведени обучения по мерки 112 „Създаване на стопанства за млади фермери“ и 141 „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на реструктуриране“ на 45 души от Община Сливо поле.

Напредък по специфична цел 4.2 „Развитие на гражданското общество и укрепване на административния капацитет на институциите“ на Приоритет 4, е изпълнението през 2011 г. на общо 11 бр. проекти в СЦР по **ОП „Административен капацитет“ 2007-2013 г.** на обща стойност 4 661 629,38 лв.(100 % БФП), от които са изплатени 2 804 595,73 лв. или 60,16 % към 31.03.2012 г.

Приключен е един проект „Да управляваме заедно!“ с бенефициент Община Иваново на обща стойност 275 919,18 лв. Създадени са условия за постигане на оптимално и ефективно използване на публичните ресурси в общината чрез създаване на публично-частни партньорства (ПЧП), включително аутсорсинг. Анализирани са специфичните общински нужди и са повишени знанията и информираността на администрацията и бизнеса. Обучени са 30 служители от администрацията.

В процес на изпълнение през 2011 г. са проекти на областните администрации на областите Силистра и Габрово и общините Габрово, Полски Тръмбеш, Разград, Две могили и Русе за модернизирание на административното обслужване чрез развитие и предоставяне на качествени електронни услуги, за утвърждаване на партньорства със структурите на гражданското общество, както и за ефективна координация за стратегическо планиране и мониторинг на регионалното развитие.

По схема „Подкрепа за междурегионално сътрудничество и обмен на най-добри практики“ по **ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.** продължава изпълнението на проекта „Културно-туристическо Развитие с Европейска Перспектива за Обновяване на Старите Твърдини „КРЕПОСТ“ с бенефициент Сдружение „Клуб “Отворено общество” Велико Търново, за периода 2009-2011 г.

По **Оперативна програма „Техническа помощ“ 2007-2013 г.** през 2011 г. се изпълняват 5 проекта за изграждане и функциониране на 5 областни информационни центрове в градовете-областни центрове Велико Търново, Габрово, Русе, Разград и Силистра, с период на изпълнение 2011-2014 г. Проектите са на обща стойност 2 036 095,54 лв., като БФП е 100 % и са изплатени 454 688,81 лв. или 22,33 %. С реализирането на проектите ще се подобри капацитета на администрациите в СЦР и ще се повиши информираността на потенциалните бенефициенти за възможностите за финансиране по програмите, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове и други финансови инструменти на

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

ЕС. Ще се постигне по-добро усвояване на определените за България средства по оперативните програми, съфинансирани от европейските фондове и финансови инструменти.

По **Програма за трансгранично сътрудничество Румъния - България 2007-2013 г.** към 31.03.2012 г. са сключени договори общо по програмата за изпълнение на 115 бр. проекти на обща стойност 196 640 508,94 евро, от които от ЕФРР - 166 438 546,86 евро, национално съфинансиране - 25 494 495,87 евро и собствен принос – 4 733 378,75 евро, съгласно предоставена справка от представителя на ГД „Управление на териториалното сътрудничество“ в МРРБ - член на Регионалния координационен комитет към РСР на СЦР. Изпълнението на операциите по програмата е следното:

√ По приоритетна ос 1 „Достъпност” – 20 бр. проекти на обща стойност 82 637 126,85 евро, от които 69 795 316,31 евро от ЕФРР, 10 698 085,16 евро национално съфинансиране и 2 233 819,92 евро собствен принос;

√ По приоритетна ос 2 „Околна среда” – 23 бр. проекти на обща стойност 60 915 168,59 евро, от които 51 668 245,98 евро от ЕФРР, 7 909 383,68 евро национално съфинансиране и 1 337 538,93 евро собствен принос;

√ По приоритетна ос 3 „Икономическо и социално развитие” – 72 бр. проекти на обща стойност 53 088 213,50 евро, от които 44 974 984,57 евро от ЕФРР, 6 887 027,03 евро национално съфинансиране и 1 162 019,20 евро собствен принос.

За Северен централен район бюджетите на българските партньори (83 бр.) в договорените проекти по Програмата за трансгранично сътрудничество Румъния – България 2007-2013 г. към 31.03.2012 г. са на обща стойност 26 003 432,63 евро, както следва:

- област Силистра – общо 3 457 542,29 евро на 20 бр. партньори;
- област Разград – общо 54 338,56 евро на 1 партньор;
- област Русе – 16 692 210,80 евро на 50 бр. партньори;
- област Велико Търново – общо 5 799 340,98 евро на 12 бр. партньори.

През 2011 г. изпълняваните с участието на партньори от СЦР проекти са 54 бр. на обща стойност 77 313 962,68 евро. От тях са приключени 10 бр. проекти на обща стойност 3 140 172,74 евро, с период на изпълнение 2010-2011 г.

По **Оперативна програма за трансгранично сътрудничество в Югоизточна Европа 2007 – 2013 г.** одобрените 6 бр. проекти за СЦР са на обща стойност 935 879,27 евро за българските партньори, от които 854 717,38 евро са БФП от ЕФРР.

През 2011 г. продължава изпълнението на проект „AUTOCLUSTER – Международна мрежа за коопериране на образователни и изследователски институции с под-доставчици и

други представители на автомобилната индустрия” на Технически университет – гр. Габрово, в подкрепа на иновациите и предприемачеството в района.

За опазване и подобряване на околната среда принос имат изпълняваните проекти „WANDA - Управление на отпадъците при корабоплаването по река Дунав” на ИА „ППД” – Русе и „DANUBEPARKS – Мрежа от защитени територии по река Дунав – изграждане и прилагане на международна стратегия за опазване на природното наследство на река Дунав” на Дирекция на Природен парк „Персина”, МЗХ – Изпълнителна агенция по горите и Сдружение „Защитена местност „Калимок-Бръшлен”.

Подобряване на достъпността ще се постигне с изпълнението на проекта „NEWADA - Мрежа на администрациите на плавателния път на река Дунав” на ИА „ППД” – Русе.

Принос за развитието на устойчив туризъм има проекта „CultTour - културното наследство за устойчив туризъм“ на Община Велико Търново.

По **Оперативна програма за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРРЕГ IVС”** изпълняваните 7 бр. проекти с партньори от СЦР са с бюджет 556 121,77 евро на българските партньори, от които 472 703,50 евро са БФП от ЕФРР. Проектите са по Приоритетна ос 1 „Иновации и икономика на знанието” и са в сферите на предприемачеството, околната среда и заетостта и човешките ресурси.

По **Оперативна програма УРБАКТ II „Мрежа за градско развитие”** се повишава ефективността на политиките за устойчиво интегрирано градско развитие в Европа. Принос има проекта с партньор община Две могили на обща стойност 31 380 евро.

При изпълнението на мерките по *приоритет 4 „Подобряване качеството на социалния капитал” на Стратегическа цел 3* се отчита *значителен напредък*, свързан с изпълнението на проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г., ОП „Административен капацитет” 2007-2013 г., ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., ОП „Техническа помощ” 2007-2013 г., Програма за трансгранично сътрудничество Румъния-България 2007-2013 г. и други програми за териториално сътрудничество. Подобряват се условията за адаптиране на системите за образование, обучение и заетост към пазара на труда, както и за развитие на гражданското общество. Осигурена е подкрепа на хората в неравностойно положение за подобряване на условията им за живот и за реализация. Предприети са действия за повишаване на капацитета на администрацията в Северен централен район. Подобрени са уменията на местните власти и са придобити нови знания на базата на междурегионалното сътрудничество.

Изпълнението на мерките по *приоритети 3 и 4 на Стратегическа цел 3* се определя като най-активно, тъй като по всички специфични цели се реализират конкретни проекти.

Констатиран е значителен напредък в изпълнението на мерките по двата приоритета, което обуславя наличието на потенциал за изпълнение на *Стратегическа цел 3* в рамките на програмния период до 2013 г.

4. Действия, предприети от Регионалния съвет за развитие (РСР) на Северен централен район (СЦР) с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на регионалния план за развитие

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, Регионалният съвет за развитие обсъжда и одобрява годишните доклади за наблюдението на изпълнението на регионалния план за развитие.

През 2011 г. бяха организирани и проведени четири заседания на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район, от които три съвместни с Регионалния координационен комитет.

В заседанията на РСР на СЦР са участвали представители на министерства, областните управители на областите Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра, представители на общините от петте области в Северен централен район и представители на организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище - лично или с упълномощени представители.

В Регионалния съвет са представяни и обсъждани предложения, становища, препоръки, доклади и оценки и са взети решения по тях.

През 2011 г. РСР на СЦР обсъди и одобри Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на регионалния план за развитие на Северен централен район за 2010 г.

Одобрена бе Междинна оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район 2007-2013 г., която прави преглед и оценка на първоначалните резултати от изпълнението на плана за периода 2007 – 2009 г., оценка на изпълнението на целите и оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, оценка на институционалната организация и капацитета за изпълнение на РПП и препоръки за актуализацията на Регионалния план.

РСР на СЦР обсъди и съгласува Проектите на актуализирани документи за изпълнение на Стратегията за развитие на Област Велико Търново 2010-2015 г., Областната стратегия за развитие на Област Разград 2009-2013 г. и Областната стратегия за развитие на Област Силистра 2010-2013 г. на основание на чл. 19, ал. 1, т. 2 от Закона за регионалното развитие.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

В изпълнение на чл. 49, т. 15 от Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие, Регионалният съвет за развитие на Северен централен район прие Годишна индикативни програми (ГИП) за дейността си през 2012 г.

През 2011 г. бе извършено анкетно проучване сред членовете на РСР на СЦР във връзка с разработването на Национална стратегия за регионално развитие за новия програмен период след 2014 г. и представен анализ на обобщените резултати.

Като част от действията, свързани с усъвършенстване дейността на Регионалния съвет и осигуряване ефективност и ефикасност при изпълнението на РПР, на проведените през 2011 г. заседания на РСР на СЦР бяха представени и обсъдени:

√ Междинна оценка за изпълнението на Областната стратегия за развитие на Област Силистра 2005-2015 г.;

√ Анализ на въздействието на оперативна програма „Регионално развитие” 2007 – 2013 г. върху развитието на Северен централен район;

√ Информация относно представените годишни доклади за наблюдение на изпълнението на общинските планове за развитие на общините на територията на СЦР;

√ Стратегията на ЕС за Дунавския регион и значимите за Северния централен район проекти;

√ Проект на социално-икономически анализ на настоящата ситуация пред регионалното развитие и териториалното сближаване на България.

4.1. Мерки за наблюдение и създадени механизми за събиране, обработване и анализ на данни.

През периода се проведеха три заседания на Регионалния координационен комитет, на които представителите на Управляващите органи на оперативните програми представиха за обсъждане актуална обобщена информация по отношение изпълнението на съответните оперативните програми и програмите за териториално сътрудничество на ниво Северен централен район. С оглед на това, че основните финансови инструменти за постигане на целите и приоритетите на регионалния план са именно оперативните програми, периодичното подготвяне от членовете на РКК, представянето и обсъждането на информацията относно хода на операциите, има голямо значение за процеса на наблюдение на изпълнението на РПР на СЦР. На териториалното ниво район от ниво 2 е възможно в голяма степен да бъде оценено какво е реалното въздействие на оперативните програми върху икономическото и социалното развитие, подобряването на услугите, предоставяни от техническата инфраструктура и опазването на околната среда и същевременно да бъде съпоставен на място ефектът от изпълнението на конкуриращите се проекти.

Всеки месец Секретариатът на РСР изготвя и предоставя на областните управители на областите от Северен централен район справки за изпълнените и текущите проекти по оперативните програми и програмите за териториално сътрудничество на територията на района. Тези справки са изготвени въз основа на публикуваната в ИСУН информация за проектите на територията на СЦР и въз основа на предоставените от членовете на РКК тримесечни и годишни справки за напредъка по изпълнението на операциите по съответните програми.

Секретариатът на РСР изготвя и електронни бюлетини с информация относно възможностите за финансиране на проектни предложения, като по този начин се подпомага дейността на областите и общините в Северен централен район, с оглед ефективно използване на възможностите за финансиране на проекти, свързани с развитието на района.

4.2. Преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на Регионалния план за развитие на Северен централен район през 2011 година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми.

Изпълнението на регионалните планове е свързано с изпълнението на общинските планове за развитие (ОПР) на общините и на областните стратегии за развитие на областите. В Секретариата на РСР на СЦР постъпиха общо 19 бр. годишни доклади за наблюдението на изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в СЦР за 2011 г. (от общо 36 общини), предоставени от областните администрации на областите в СЦР. В повечето от годишните доклади е направен преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ОПР през 2011 г., както и мерките за преодоляването им. Най-общо *проблемите* са свързани с намалените общински бюджети и недостатъчните финансови ресурси, които не са позволили да се реализират част от заложените дейности в ОПР. Отчита се и недостатъчна координация на механизмите и действията на местната власт, бизнеса и гражданското общество, както и недостатъчен административен капацитет. Набелязани са и *мерки за преодоляване на проблемите*. Необходимо е да продължи работата по изпълнение на приоритетите и проектите в ОПР, като се анализират и приоритизират конкретни мерки и дейности за преодоляване на негативните последици от икономическата и финансовата криза и за постигане на устойчиво развитие. Поставените стратегически цели, приоритети, мерки и дейности трябва да са реално постижими и обвързани с конкретни програми за финансиране на проектите. Необходимо е да се изгради ефективна система за наблюдение, чрез която да се гарантира надеждна информация за разработване на годишните доклади, междинна и последваща оценка. За преодоляване на проблемите, в някои общини са създадени и

функционират работни групи за координация и контрол по реализирането на актуализирания документ за изпълнението на ОПР.

4.3. Мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на Регионалния план за развитие на Северен централен район.

С цел осигуряване на информация и публичност относно работата на Регионалния съвет и на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район, преди всяко заседание на РСР на СЦР и РКК се изготвя проект на съобщение до медиите, който след одобряване от членовете, се предоставя за разпространение. След всяко заседание, одобрените и приети протоколи от заседанията на РСР и РКК се изпращат до всички членове на Съвета.

Осигурена е своевременна и пълна информация и публичност в процеса на актуализиране и изпълнение на РПР на СЦР 2007-2013 г. и на областните стратегии за развитие на областите от СЦР. Предоставена е обобщена информация за процеса на актуализация на общинските планове за развитие на общините от СЦР и са направени препоръки за своевременното им актуализиране.

4.4. Мерки за постигане на необходимото съответствие на Регионалния план за развитие на Северен централен район със секторните политики, планове и програми.

РСР участва в процеса на наблюдение на изпълнението на оперативните програми чрез определени от него представители в комитетите за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и оперативните програми, съфинансирани от фондовете на ЕС.

В състава на Регионалния координационен комитет (РКК) към РСР на СЦР, освен представителите на Управляващите органи на оперативните програми, са включени и представители на Програмата за развитие на селските райони и Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”. С цел осигуряване на информация и постигане на съответствие, както между проектни предложения по програмите за териториално сътрудничество (трансгранично, транснационално и междурегионално), така и между тези проекти с проекти по други програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, които се осъществяват на територията на района, в състава на РКК бе включен и представител на Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество” към Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Членовете на РКК към РСР на СЦР представят за обсъждане актуална обобщена информация по отношение изпълнението на съответните оперативните програми и програмите за териториално сътрудничество на ниво Северен централен район. Това от своя страна подпомага процеса на наблюдение на изпълнението на

Регионалния план за развитие като цяло и допринася за постигане на съответствие на плана със секторните политики, планове и програми.

4.5. Мерки за прилагане принципа на партньорство.

В процеса на наблюдение, при изпълнението на РПП, Регионалният съвет за развитие осигурява участието на органите на централната и местната власт, други организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

През 2011 г. е осъществена добра координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобрено е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в СЦР.

4.6. Резултати от извършени тематични оценки или оценки за специфични случаи към края на 2011 година.

През 2011 г. отдел „Стратегическо планиране и координация на регионалното развитие в Северен централен район – Русе” разработи Доклад за наблюдение и контрол при прилагането на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013 г.) и на Актуализирания документ за изпълнение на РПП на СЦР (2010-2013 г.), включително на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на екологични щети в резултат на прилагането на плана. Докладът е в съответствие със Становище по ЕО № 4-2/2005 на Министъра на околната среда и водите и Решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка № ЕО-4/2010 на Министъра на околната среда и водите.

5. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението

Наблюдението на изпълнението на регионалния план за развитие на Северен централен район има за цел да установи в каква степен е постигнат напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана и доколко е необходимо да се актуализира стратегията за развитие на района в съответствие с новите реалности в областта на регионалната политика.

Изпълнението и напредъкът по реализацията на стратегическите цели и приоритети, са определени на база на комплекс от индикатори за наблюдение, част от които са посочени в

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

стратегическата част на действащия РПР и АДИ на РПР на СЦР 2011-2013, а друга част са определени допълнително така, че да може да се оцени въздействието върху региона в резултат на изпълнението на плана.

Оценено е изпълнението на целите и приоритетите за развитие на СЦР в социално-икономическата област, инфраструктурата и предоставяните от нея публични услуги и околната среда.

Направен е анализ на приноса на оперативните програми като основен финансов инструмент за постигане целите и приоритетите на регионалния план. Най-висока е концентрацията на договорените ресурси за изпълнение на мерки и дейности по *приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”* и *приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”*, в чиито обхват попадат основните инфраструктурни проекти, както и тези, свързани с развитието на екологичната, техническата и социалната инфраструктура, опазването на околната среда и градското развитие.

Делът на използваните към 31 март 2012 г. ресурси от всички договорени средства по оперативните програми в СЦР е 24,28 %. Най-висок е процентът на усвояване на договорените ресурси по *приоритет 4* (59,63 %), следват *приоритет 2* (31,65 %) и *приоритет 3* (17,91 %). Най-нисък е процентът на усвояване на договорените средства по *приоритет 1* (14,29 %) на АДИ на РПР на СЦР.

Общият напредък по изпълнението на приоритетите на АДИ на РПР на СЦР се определя като *напредък с бавни темпове*, тъй като районът продължава да изостава по основни социално-икономически показатели от средните за страната. По всяка една от целите е констатиран известен напредък, като по-съществени положителни промени се наблюдават в областите, обхванати от *приоритет 4 „Подобряване качеството на социалния капитал”*, *приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”* и *приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”*, където изпълнението на мерките може да бъде определено като *активно*.

Предвид относителния дял на договорените към 31 март 2012 г. средства по ОП – 39,11 %, може да бъде направен извод, че е налице *потенциал* за реализиране на мерките за развитие на района, по-специално тези по *приоритет 2 на Стратегическа цел 2, както и мерките по приоритети 3 и 4 на Стратегическа цел 3*. Най-голямо предизвикателство и през 2011 г. остава реализацията на мерките, свързани с технологичното развитие и иновациите по *специфична цел 1.1, приоритет 1 на Стратегическа цел 1*, за които е констатиран *напредък с*

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

бавни темпове и са необходими допълнителни и целенасочени усилия за изпълнение на планираните мерки.

Предвид размера на договорените средства по оперативните програми (ЕС и национално съфинансиране) за изпълнението на проекти през 2011 г. към 31.03.2012 г. – 720 279 608,75 лв. (368 273 116,10 евро), може да бъде направен и извода, че общият размер на средствата за реализация на РПР на СЦР за периода до 2013 г. няма да достигне този, определен в индикативната финансова таблица в плана, т. е. изпълнението на плана е напълно финансово осигурено.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на СЦР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие в СЦР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е необходимо да продължат усилията за по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието. Необходимо е и допълнително усъвършенстване на координационните механизми, свързани с реализацията на политиката за регионално развитие, включително по-ефективно използване на правомощията на РСР, свързани с идентифициране на проблемите на СЦР и тяхното адресиране чрез съответните финансови инструменти.

Необходимо е да се насочат действия за увеличаване на конкурентните предимства на района и преодоляване на вътрешнорегионалните различия и ключови дефицити в социалната и техническата инфраструктурата и развитието на човешкия потенциал.

От значение за реализация на целите и приоритетите на Регионалния план за развитие е и ефективното осъществяване на регионална координация при изпълнението на оперативните програми, съфинансирани от фондовете на ЕС, оказващи въздействие върху развитието на района. Чрез подобряване на регионалната координация при изпълнението на ОП, РСР могат да допринесат за повишаване ефективността на европейската регионална политика и по-добро усвояване на фондовете на ЕС.

Необходимо е най-вече да се подобрят механизмите за координация и взаимодействие на регионално ниво, както и да се делегират повече правомощия за определяне на приоритетните проекти.

За подобряване на резултатите от наблюдението, е необходимо обвързване на системата за наблюдение на изпълнението на плановите документи за регионално и местно развитие със системата за наблюдение на изпълнението на оперативните програми, с цел по-

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

точна оценка на въздействието на всяка от програмите върху промените в икономическото, социалното и инфраструктурното развитие на районите и общините в страната

Необходимо е Регионалният съвет, на свои заседания да продължи дейността по обсъждането на инициативи и схеми, свързани с устойчивото интегрирано регионално развитие, както и предложения за тяхното разработване, които да подпомагат изпълнението на РПР на СЦР за периода до 2013 г., а също така и да се набележат мерки за подобряване на регионалната координация между секторни политики, програми и проекти за развитие.

В процеса на наблюдение, РСР следва по-активно да привлича участието на органите на централната и местната власт, на физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на регионалния план за развитие. Необходимо е също така да се търсят по-ефективни начини и форми за осигуряване на необходимата и надеждна информация за осъществяване на процеса на наблюдение на изпълнението.

II. ДОКЛАД ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И КОНТРОЛА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (2007-2013), ВКЛЮЧИТЕЛНО НА МЕРКИТЕ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ ИЛИ ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ В РЕЗУЛТАТ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПЛАНА

Докладът за наблюдение и контрол при прилагането на Регионалния план за развитие (РПР) на Северен централен район (СЦР) (2007-2013 г.) и на Актуализирания документ за изпълнение (АДИ) на РПР на СЦР (2011-2013 г.) се разработва в съответствие със Становище по ЕО № 4-2/2005 на Министъра на околната среда и водите и Решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка № ЕО-4/2010 на Министъра на околната среда и водите.

1. Изпълнение на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на екологичните щети в резултат на прилагането на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013), съгласно становище по ЕО № 4-2/2005 год. на Министъра на околната среда и водите

Регионалният план за развитие на Северния централен район (2007-2013 г.) и Актуализираният документ за изпълнение на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2011-2013 г.) не включват конкретни проекти за реализиране и не съдържат конкретни инвестиционни намерения и собствени бюджети.

Мерките, заложи в Становище по ЕО № 4-2/2005 г. на Министъра на околната среда и водите, са отразени в РПР на СЦР и в Актуализирания документ за изпълнението му чрез включването им в стратегическата част на документите в рамките на приоритети и специфични цели.

1.1. Да се изготвят устройствени схеми и планове с цел решаване на определени екологични проблеми в общините Свищов, Севлиево, Горна Оряховица, Троян и Априлци /мярка 1 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Тази мярка не може да се прилага пряко чрез регионалните планове за развитие, тъй като те не съдържат устройствени схеми. Разработването на устройствените схеми се урежда със Закона за устройство на територията.

В Актуализирания документ за изпълнение на Регионалния план за развитие (РПР) на Северен централен район (СЦР) за периода 2011-2013 г. липсва текст, който да изразява планови намерения за изготвянето на устройствени схеми и планове за решаването на

съществуващи екологични проблеми в някои конкретни общини от региона. Предполага се, че реализирането на специфичните цели на приоритет 3 **„Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчивото управление на околната среда”** от Актуализирания документ за изпълнение на РПР на Северен централен район и очакваните положителни резултати, ще окажат своето непосредствено влияние в тази насока.

През 2011 г. по схема BG161PO001-1.4.07 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г. (ОПРР) са сключени 6 бр. договори за изпълнение на проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете Силистра, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и **Свищов**, с период на изпълнение 2011-2013 г., на обща стойност 3 481 829,00 лв.

По две схеми BG161PO001-1.4.02 и BG161PO001-1.4.05 „Подкрепа за подобряване на градската среда” по ОПРР се изпълняват 8 бр. проекти за подобряване на физическата среда в градовете, центрове на общини: **Горна Оряховица**, Разград, Русе, Велико Търново, Габрово, Лясковец, **Свищов** и **Севлиево** на обща стойност 37 575 210,91 лв., като БФП е 36 738 954,55 лв. и са реално изплатени 18 855 580,99 лв. или 51,32 % към 31.03.2012 г. От тях през 2011 г. е приключен един проект „Реконструкция, рехабилитация и модернизация на градска зона за отдих – Централна градска градина” на Община Русе на обща стойност 9 235 112,04 лв., като БФП е 8 402 125,68 лв. и са реално изплатени 7 858 556,23 лв. от нея.

Реализирането на проектите ще подпомогне изпълнението на тази мярка, тъй като ще допринесе за решаване на екологични проблеми в 9-те големи градове, в това число на **градовете Свищов, Севлиево и Горна Оряховица.**

1.2. Да се разширят програмите за газифициране. При развитие на енергийната инфраструктура да се даде приоритет на използване на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) /мерки 2 и 5 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./

Мерките са отразени в стратегическата част на действащия РПР на СЦР от 2005 г. - Цел 2. Балансирано и устойчиво развитие на територията, Приоритет 1 **„Доизграждане, реконструкция и модернизация на базисната техническа инфраструктура”**, мярка: Използване на възобновяеми енергийни източници и в Приоритет 2 **„Развитие на градските центрове”**, мярка: Газифициране на големи населени места в СЦР към същата цел.

В стратегическата част на Актуализирания документ на РПР на СЦР са залегнали мерки, свързани с подобряването на качеството на въздуха на територията на района, като:

- Приоритет 2 **„Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”**, специфична цел 2.1. **„Доразвиване на базисната инфраструктура”** – тя е

насочена към газификация и ВЕИ, с цел подкрепа на усилията за разширяване и изграждане на нови газопреносни мрежи и използване на потенциала на региона за изграждане на инсталации за производство на енергия от ВЕИ. За реализацията на тази мярка ще се търси финансова подкрепа по линия на ОП „Регионално развитие 2007-2013”.

За периода 2008-2011 г. продължава газификацията в градовете Велико Търново, Русе, Севлиево и други. Много промишлени обекти се газифицирани, като успоредно върви и битовата газификация. Извършени са предварителни дейности по изграждане на газопровод Добрич – Силистра, на обща индикативна стойност 25 млн. лв., с индикативен период на изпълнение м. юли 2012 г. – м. юли 2013 г. В процес на подготовка е проект за изграждане на първи етап на газоразпределителната мрежа на гр. Силистра.

През м. март 2012 г. е въведен в експлоатация фотоволтаичен парк с обекти в с. Самоводене и в гр. Златарица, област Велико Търново, изпълнен от високотехнологичните корейски компании SDN Company Ltd и Националната електрическа компания на Корея KOSEP, като са инвестирани общо 150 млн. лв. Очаква се емисиите на вредните газове да бъдат намалени с около 26 хил. тона годишно. През 2011 г. е реализиран проект на български инвеститор за изграждане на фотоволтаична централа в с. Владислав, Община Стражица.

1.3. При реализация на мерките за преодоляването на „водните режими” да се даде приоритет на намаляване на водните загуби /мярка 3 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Независимо от постигнатия напредък през последните години в посока изграждането и реконструкцията на водоеми, селищни водопроводни мрежи и водоснабдителни системи, малки обекти за питейно водоснабдяване или съоръжения за допълнително подаване за райони с критично състояние на питейното водоснабдяване, все още има население с режим на водоснабдяване – 3,9 % от населението на СЦР през 2010 г. От постоянно водоснабдяване е лишено 25,5 % от населението в област Габрово и 1 % от населението в област Велико Търново.

В стратегическата част на РПР на СЦР от 2005 г. към цел 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”, приоритет 1 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда” са включени дейности, насочени към:

- „Изграждане на нови водохващания, помпени станции, водопроводи за обезпечаване на населението с достатъчно и качествена питейна вода”.

• „Рехабилитация и модернизация на съществуващите **системи за подаване на питейна вода**, като се държи сметка за намаляване на водните загуби”.

В стратегическата част на Актуализирания документ за изпълнение на РПП на СЦР за периода 2011-2013 г. са включени дейности, насочени към изграждане на нови водохващания и модернизация и рехабилитация на водоснабдителната мрежа и на съществуващи пречиствателни съоръжения за питейни води (стратегическа цел 3, приоритет 3, специфична цел 3.1 **„Подобряване на водоснабдителната и канализационната инфраструктура”**) и по този начин адекватно е отговорено на тази мярка от становището на МОСВ.

На територията на района през 2011 г. се реализира „Интегриран воден проект на град Русе” с бенефициент Община Русе, област Русе, с финансиране по програма ИСПА на обща стойност по Финансов меморандум 46,8 млн. евро. Договорените средства са в общ размер на 58 364 851 евро, от които към 31.12.2011 г. са усвоени общо 55 648 288 евро или 95,35 %. В края на 2011 г. е отчетено 99 % изпълнение на проекта.

Основната подкрепа за изпълнението на тази мярка се осигурява от ОП **“Околна среда” 2007-2013 г.** чрез приоритетна ос 1 “Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 еквивалентни жители”.

На територията на СЦР се изпълняват следните проекти по ОП **“Околна среда” 2007-2013 г.:**

По процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води” – общо 5 проекта на територията на общините Велико Търново, Горна Оряховица, Габрово, Лозница и Главиница (приключен на 26.01.2012 г.) на обща стойност 199 896 265,45 лв., от които са изплатени 21,90 % от договорените средства към 31.03.2012 г. по информация на представителя на УО на ОПОС, който е член на РКК към РСР на СЦР. Проектите са:

√ „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води на територията на Община Велико Търново”;

√ „Изграждане на нови клонове към съществуваща канализационна мрежа, реконструкция на водопроводна мрежа по улиците, предвидени за канализация и реконструкция на ПСОВ на гр. Лозница”

√ „Изграждане на канализационна мрежа към ПСОВ гр. Главиница”, приключен на 26.01.2012 г.;

√ „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово”;

√ „Изграждане на канализация и доизграждане на водопровод в с. Първомайци”.

По процедура BG161PO005/10/1.11/02/16 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2 000 екв. ж. и в населени места с под 2 000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали” към 31.03.2012 г. е в оценка проект „ПСОВ и довеждащ колектор гр. Свищов” и се изпълнява проект „Изграждане на ПСОВ за отпадъчни води - гр. Трявна и довеждащ колектор към нея“ на стойност 12 698 437,24 лв.

По процедура BG161PO005/08/1.30/01/01 “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1 на ОП „Околна среда” 2007-2013 г.” за изграждане и реконструкция на канализационни системи, изграждане на ПСОВ и реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни мрежи – общо 12 проекта в общините Силистра, Иваново, Русе, Две могили, Бяла, Борово, Кубрат, Габрово, Елена и Горна Оряховица на обща стойност 13 327 503,12 лв., от които са изплатени 58,19 % от договорените средства към 31.03.2012 г. От тях са приключени следните 6 бр. проекти:

√ „Инвестиционно проучване, експертни анализи и разработване на инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ и частично изграждане и реконструкция на канализационните мрежи в с. Айдемир и с. Калипетрово в Община Силистра“, приключен на 14.09.2011 г.;

√ “Прединвестиционно проучване, експертни анализи и изготвяне на инфраструктурен проект за изграждане на ПСОВ, доизграждане на канализационната мрежа и частична реконструкция на водопроводната мрежа в гр. Силистра”, приключен на 14.09.2011 г.;

√ “Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект: Изграждане на канализационна мрежа и ПСОВ на територията на град Мартен”, приключен на 11.08.2011 г.;

√ „Подготовка на проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в град Две могили, област Русе”, приключен на 12.08.2011 г.;

√ „Подготовка на проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в град Бяла, област Русе”, приключен на 14.09.2011 г.;

√ “Техническа помощ за подготовка на проект “Строителство и реконструкция на вътрешна В и К мрежа на Кубрат, и разширение на ПСОВ” за кандидатстване за финансиране по Оперативна Програма “Околна среда”, приключен на 23.08.2011 г.

По процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв. ж.” през 2011 г. са в процес на изпълнение 3 проекта на стойност 79 584 229,77 лв. за подготовка на проекти за изграждане на ПСОВ, реконструкция и доизграждане на канализационна и водопроводна мрежа на градовете Дряново, Разград и Тутракан.

1.4. Да се осигури опазване чистотата на земеделската земя чрез минимизиране на екологичните рискове от стари замърсявания и спазване на добри земеделски практики. Да се стимулира развитието на екологичното земеделие /мярка 4 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Мониторингът върху замърсяването на земеделските земи не регистрира високи превишения на стойностите в Северен централен район, което окачествява обстановката в района като благоприятна в сравнение с други в страната. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот. Не е констатирано и наднормено съдържание на тежки метали от автотранспорт, което е показател за ползването на безоловен бензин.

В стратегическата част на РПП на СЦР от 2005 г.:

- към цел 1 **”Повишаване на конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на Северния централен район”**, приоритет 2 **„Развитие на пазарно ориентирано селско стопанство”** са предвидени дейности за стимулиране развитието на екологично земеделие;

- към цел 3 **„Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”**, приоритет 1 **„Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”** са предвидени дейности за опазване чистотата на земеделската земя чрез минимизиране на екологичните рискове от стари замърсявания.

В актуализирания вариант на плана липсва приоритет, свързан с разработването на съответните системни мерки за поддържане на качеството на земеделските земи.

През 2010 г. на територията на СЦР е извършена рекултивация на 197 бр. нерегламентирани сметища и общо 393,61 дка замърсени площи са почистени, рекултивирани и върнати като мери и пасища за използване от населението.

През последните години в СЦР се налага тенденцията за намаляване замърсяването на земите и почвите, поради пестеливото използване на пестициди и торове в земеделието, програмите за екологично земеделие и животновъдство, въведеният контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците и технологичното обновление в производствените процеси и дейности.

Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделски земи с участието на РИОСВ предотвратяват изземването на плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди. С процедурите по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) и по издаване на комплексни разрешителни (КР) се осъществява превантивната

дейност по опазване на почвите от замърсяване, както на действащи обекти, така и на инвестиционните проекти.

1.5. Изграждането на ПСОВ да бъде в съответствие с Националната програма за изграждане на ГПСОВ над 10000 екв.ж., ГПСОВ от 2000 екв.ж. до 10000 екв.ж. и в срокове съгласно Наредба № 6 (ДВ бр.97/2000 г.). Приоритетно изграждане на ГПСОВ за населени места с над 10000 екв.ж., като предварително се изисква допълнително отстраняване на азот и фосфор, в срокове по Наредба № 6 (ДВ бр.97/2000 г.) /мерки 6 и 7 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./ .

По данни на НСИ към 2010 г. на територията на Северен централен район има изградени 9 селищни ПСОВ, т.е. едва 27,5 % от населението на района се обслужва от селищни ПСОВ. От тях 4 са изградени в област Разград, 3 в област Велико Търново и 2 в област Габрово (с една пречиствателна станция повече в сравнение с 2009 г. - ГПСОВ в град Севлиево, въведена в експлоатация през 2010 г.). В област Силистра все още няма изградена селищна ПСОВ.

В Актуализирания документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г. се предвиждат мерки за изграждането на ПСОВ:

- Приоритет 3, Специфична цел 3.1 **„Подобряване на водоснабдителната и канализационна инфраструктура”**, която цели повишаване качеството на живот и формирането на благоприятна жизнена среда.

По Специфична цел 3.1 се планира изграждане на ПСОВ, изграждане и доизграждане на канализационни системи, изграждане на нови водохващания и модернизация и рехабилитация на водоснабдителната мрежа и на съществуващи ПСОВ. Програмите, по които може да се осигури финансиране са ОП „Околна среда” 2007-2013 г. и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.

В края на 2011 г. е изградена и е въведена в експлоатация Пречиствателна станция за отпадъчни води в град Русе на стойност 22 857 429,93 евро, в рамките на “Интегриран воден проект на град Русе” по Програма ИСПА.

Изпълняват се проекти за изграждане и реконструкция на канализационна и водопроводна мрежа, включващи: реконструкция на ПСОВ гр. Лозница, присъединяване към ПСОВ гр. Главиница, реконструкция на съществуващи ПСПВ и ПСОВ гр. Габрово. През 2011 г. стартира реализацията на проект за изграждане на ПСОВ гр. Трявна и довеждащ колектор към нея и е в процес на оценка проект за изграждане на ПСОВ и довеждащ колектор гр. Свищов.

По ОП „Околна среда” 2007-2013 г. за техническа помощ се изпълняват общо 12 бр. проекти на общините Силистра, Иваново, Русе, Две могили, Бяла, Борово, Кубрат, Габрово, Елена и Горна Оряховица на обща стойност 13 327 503,12 лв. към 31.03.2012 г. Изготвени са 6 бр. технически инвестиционни проекти - за изграждане на ПСОВ и канализационна мрежа в селата Айдемир и Калипетрово, гр. Силистра, гр. Мартен и разширение на ПСОВ гр. Кубрат, както и за подобряване на водостопанската инфраструктура в градовете Две могили и Бяла.

В процес на изпълнение са 3 проекта за подготовка на проекти за изграждане на ПСОВ, реконструкция и доизграждане на канализационна и водопроводна мрежа на градовете Дряново, Разград (за доизграждане на ПСОВ) и Тутракан на обща стойност 79 584 229,77 лв.

С изграждане на ГПСОВ в Павликени и с функционирането на ПСОВ гр. Русе ще се подобри екологичното състояние на реките Янтра и Дунав и ще се намали замърсяването им с общ азот и фосфор.

1.6. При избор и реализация на инвестиционни намерения в областта на управление на отпадъците да се отчитат програмните документи, имащи отношение към управление на отпадъците на национално ниво: Национална стратегия по околна среда, Национална програма за управление на дейностите по отпадъците, Оперативна програма Околна среда, Програма за прилагане на директиви на ЕС. /мярка 8 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./

Населението в СЦР, обхванато от системи за организирано сметосъбиране, достига 99,8 % през 2010 г.

В Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, специфична цел 3.2. „Подобряване системата за управление на отпадъците и затваряне на нерегламентирания сметища” от Актуализирания документ се подкрепят дейности, насочени към оптимизиране на системата за сметосъбиране и изграждане на съоръжения за преработка на строителни, производствени и ТБО и изграждане на регионални депа (РД) и за тяхното депониране.

На територията на общините в СЦР са изградени нови площадки за разполагане на съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки и са закупени съдове за битови отпадъци през периода 2009-2011 г. В някои общини са подписани и се изпълняват договори за разделно събиране от крайните потребители, временно съхраняване и транспортиране на отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори и отпадъци от излязло от употреба

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

електрическо и електронно оборудване. Продължават дейностите по закриване на нерегламентирани сметища.

През 2011 г. е приключен проект „Рекултивация на сметище Сливо поле – кв. „Сливица“, гр. Сливо поле, Община Сливо поле“ на обща стойност 279 328,00 лв. от Републиканския бюджет, от които са усвоени 155 482,46 лв. Изпълнява се проект „Закриване и рекултивация на съществуващо сметище в гр. Дряново, м. „Градището“, Община Дряново“ по Финансов меморандум 2000/BG/16/P/PE/002 „Изграждане на пет регионални депа за твърди отпадъци в България – Монтана, Русе, Севлиево, Силистра и Созопол“. Усвоена е техническа помощ по програма ИСПА за изработване на проекти за закриване и рекултивация на 5 бр. нерегламентирани сметища на територията на Община Севлиево в селата Градница, Крушево, Агато̀во, Душево и старото градско сметище до с. Кормянско и през 2012 година предстои реализацията на тези проекти. В процес на изпълнение е „Технически проект за рекултивация на съществуващо общинско депо, Община Завет“, финансиран по реда на ПМС № 209 от 20 август 2009 г. за осигуряване на финансиране за изграждането на регионални системи за управление на битовите отпадъци, на регионалните съоръжения за предварително третиране на битовите отпадъци и закриването на общински депа за битови отпадъци на стойност 458 219,00 лв.

По процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол“ са в процес на оценка 3 бр. проекти по ОПОС за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в регионите Борово, Велико Търново и Габрово.

Според НПУДО за периода 2009-2013 г. са необходими инвестиции за разширение/изграждане на допълнителни клетки към депото в град Русе, и за депата, които са в процес на изграждане в Борово и Велико Търново.

По ОП „Околна среда“ 2007-2013 г. се изпълняват 4 бр. проекти по процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда“ 2007-2013 г.” за управление на отпадъците на регион Разград, реконструкция и модернизация на съществуващо депо в община Габрово и превръщането му в регионално и закриване и рекултивация на депа в общините Русе и Сливо поле. Проектите са на обща стойност 3 026 862,40 лв., от които са усвоени 55,93 % към 31.03.2012 г. От тях са приключени 2 бр. проекти, както следва:

√ „Подготовка на проект за управление на отпадъците на територията на регион Разград“, приключен на 27.02.2012 г. и

√ „Изработване на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци в гр. Сливо поле“, приключен на 28.10.2011 г.

1.7. При изготвяне на проекти за депа за отпадъци да се обследва възможността за изграждане на съоръжения за предварително третиране преди депониране и системи за оползотворяване на биогаза /мярка 9 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Анаеробното разграждане е подходящо за преработване на хранителни биологични отпадъци от домакинствата, ресторантите, предприятията за преработка на храни, напитки и за мазнини. В някои домакинства се прилагат системи за домашно компостиране, третиране на биоразградимите битови отпадъци в затворени или отворени съдове.

В България няма система за разделно събиране на биоразградими битови отпадъци. В НПУДО се предвижда изграждане на инсталации за компостиране и МБТ на биоразградими отпадъци в общини, на чиито РД се депонират над 50000 т/г. отпадъци (Велико Търново, Русе, Силистра).

● В Цел 2 „Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци” **Мярка 2.7** към Плана за действие към НПУДО се предвижда изграждане на инсталации за предварително третиране, оползотворяване и рециклиране на дървесни и растителни отпадъци, като срокът на действие на мярката е постоянен.

В Актуализирания документ за изпълнение на РПР на СЦР липсват мерки за изграждане на системи за оползотворяване на биогаза.

1.8. Приоритетно да се изградят регионални съоръжения за третиране на отпадъци /мярка 10 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

В стратегическата част на Актуализирания документ за изпълнение на РПР на СЦР има конкретен приоритет (Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, специфична цел 3.2. „Подобряване системата за управление на отпадъците и затваряне на нерегламентиранияте сметища”) за изграждане на РД за третиране на отпадъци, в съответствие със съвременните изисквания, което ще ускори решаването на проблема с отпадъците.

Основните проблеми, свързани с третирането на отпадъци в региона са:

- Недостатъчните разходи за управление на отпадъците на всички нива;
- Ограничените инвестиции за управление на отпадъците;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

- Прилагането на приоритетите за управление на отпадъците, съгласно ЗУО ще бъде затруднено, ако не се въведат изисквания за намаляване на отпадъците, постъпващи за депониране;

- Наличие на неконтролирано изхвърляне на отпадъците и появата на нерегламентирани сметища в и извън населените места;

- Използваната сметосъбираща техника и контейнерният парк на места са амортизирани в значителна степен;

- Недостатъчната информираност на обществото за рисковете за околната среда, в резултат на неправилно третиране на отпадъците;

- Горенето на депата и изчерпване на техния капацитет.

В СЦР се изпълняват 4 бр. проекти по ОП “Околна среда” 2007-2013 - процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”:

√ „Подготовка на проект за управление на отпадъците на територията на регион Разград”, приключен на 27.02.2012 г.;

√ „Техническа помощ за подготовка на качествен инвестиционен проект: „Реконструкция и модернизация на съществуващото депо за ТБО в Община Габрово, превръщайки го в регионално за нуждите на общините Габрово и Трявна” за последващо финансиране по приоритетна ос 2 на ОП „Околна среда 2007 – 2013 г.”;

√ „Подготовка на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци на територията на община Русе”;

√ „Изработване на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци в гр. Сливо поле”, приключен на 28.10.2011 г.

Разработени са и са в процес на оценка 3 бр. проекти по ОПОС за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в регионите Борово, Велико Търново и Габрово (по процедура BG161PO005/10/2.10/07/22).

1.9. Приоритетно да се изпълняват утвърдените планове за привеждане на съществуващи депа за отпадъци в съответствие с изискванията на Наредба № 8 от 24.08.2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (ДВ, бр. 83/2004 г.) /мярка 11 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

В Стратегическата част на Актуализирания документ на РПР на СЦР има мярка (Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата

на устойчиво управление на околната среда”, специфична цел 3.2. „Подобряване системата за управление на отпадъците и затваряне на нерегламентираните сметища”), която третира проблема със съществуващите депа на територията на района.

Посочени са и оперативните програми, по които може да се кандидатства: ОП „Околна среда” (Приоритет 2 “Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци”), Програмата за развитие на селските райони (Ос 3 “Качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика”, Мярка “Обновяване и развитие на селата”) и Оперативна програма „Регионално развитие” (Приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, Операция 4.1 „Дребно мащабни местни инвестиции”).

Актуализирани са общинските програми по опазване на околната среда, в т.ч. и програмите по „УДО”. Изготвени са общински наредби, регламентиращи управлението на битовите и строителните отпадъци, в съответствие с нормативната база по отпадъците.

По ОП “Околна среда” 2007-2013, процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” се изпълняват 4 бр. проекти в общините Разград (приключен на 27.02.2012 г.), Габрово, Русе и Сливо поле (приключен на 28.10.2011 г.).

По процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол” по ОПОС са в процес на оценка 3 бр. проекти за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в регионите Борово, Велико Търново и Габрово.

1.10. Да се разработят проекти за укрепване на свлачищата в силно ерозионните терени /мярка 12 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Мярката е отразена в стратегическата част на действащия и актуализирания Регионален план за развитие на Северен централен район, както следва:

- Регионален план за развитие на СЦР 2007-2013 г. – Цел 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”, Приоритет 1 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, мярка 12 „Борба с ерозирани, свлачищни, заблатени и други нарушени терени” и мярка 13 „Укрепване на свлачищните участъци по Дунавския бряг в области Русе и Велико Търново”.

- Актуализиран документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г. - Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, Специфична цел 3.3 „Изграждане на системи за предотвратяване на риска”. Предвиждат се действия за ограничаване и предотвратяване на риска във връзка със зачестилите природни и екологични бедствия през последните години. Актуализираният документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г. отчита основните рискови моменти, свързани със зачестилите наводнения, които водят до повишаване на нивото на реките и ерозионни процеси. Специфичната цел 3.3 има за задача да насочи усилията на институции и организации към действия за разработване и изграждане на интегрирана система за управление на водните ресурси и системи за ранно сигнализиране, в това число развитие на трансграничното сътрудничество за предпазване от природни рискове. Предвиждат се интервенции в посока укрепване и почистване на речните брегове и корита и борба с ерозионните процеси.

Интервенциите за укрепване на свлачищата и силно ерозионните терени се подкрепят по ОП “Регионално развитие” 2007-2013 г., Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. и Програмата за трансгранично сътрудничество Румъния – България 2007-2013 г.

По схеми BG161PO001-1.4.03/2008, BG161PO001-1.4.04/2009 и BG161PO001-4.1.02/2008 „Подкрепа за изграждане и укрепване на дребномащабна инфраструктура за предотвратяване на свлачища“ по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. са сключени договори за изпълнение на 5 бр. проекти за укрепване на свлачища в общините Русе, Велико Търново, Свищов, Габрово и Стражица на обща стойност 3 365 394,42 лв., от които БФП е 3 256 741,23 лв. и реално изплатените средства са 63,76 % от нея към 31.03.2012 г. През 2011 г. е приключен проект за укрепване на активно свлачище при км 1+150 на път IV – 5355 „III – 4082 Теменуга – Водно”, Община Стражица.

1.11. Да се изготвят и прилагат мерки за защита от наводненията /мярка 13 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Проблемът с наводненията е отразен в действащия и актуализирания РПР на СЦР, както следва:

- РПР на СЦР 2007-2013 г. – Цел 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”, Приоритет 1 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, мярка 20 „Да се изготвят и прилагат мерки за защита от наводнения”

- Актуализиран документ за изпълнението на РПР на СЦР 2010-2013 г. - Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

управление на околната среда”, Специфична цел 3.3 „Изграждане на системи за предотвратяване на риска”. Предвиждат се действия за ограничаване и предотвратяване на риска във връзка със зачестилите наводнения, които водят до повишаване на нивото на реките и ерозионни процеси. Ще бъдат насърчени усилията на институции и организации към действия за разработване и изграждане на интегрирана система за управление на водните ресурси и системи за ранно сигнализиране, в това число развитие на трансграничното сътрудничество за предпазване от природни рискове. Предвиждат се интервенции за укрепване и почистване на речните брегове и корита, борба с ерозионните процеси и други мероприятия, с цел предпазване на населението от природните рискове, в това число наводненията.

Предвижда се финансиране по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. и Програма за трансгранично сътрудничество Румъния – България 2007-2013 г.

Проектът „Създаване на Речна информационна система в българската част на река Дунав”, финансиран по ОП „Транспорт” 2007-2013 г. ще спомогне за реализиране на мерки за защита от наводнения посредством подобряване на телекомуникационната инфраструктура и изграждане на 12 радиоцентъра.

По схеми BG161PO001-1.4.06/2010 и BG161PO001-4.1.04/2010 „Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения“ в градските агломерации и в малките общини по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. се изпълняват 2 бр. проекти: „Дребномащабни мерки за предотвратяване на наводнения по поречието на река Янтра в град Габрово“ и „Изграждане на инфраструктурни съоръжения по река Тревненска в гр. Трявна за предотвратяване на наводнения“ на обща стойност 1 979 127,26 лв. за периода 2011-2012 г.

1.12. При устройственото планиране и проектиране да се вземат предвид границите на паметниците на културата и на техните охранителни зони, както и всички защитени по реда на специален закон територии /мярка 14 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Тази мярка не може да се прилага пряко чрез РПР на СЦР, тъй като РПР не е устройствен план. Мярката е отразена като препоръка по отношение изпълнението на приоритетите на РПР, свързани с културния туризъм и тези, които предвиждат инвестиционни дейности, а именно:

- Актуализиран документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г.:

Приоритет 1 „Развитие на конкурентноспособна и диверсифицирана икономика”, Специфични цели 1.1 „Индустриален растеж на база на икономиката на знанието” и 1.2 „Развитие на разнообразни форми на туризъм”

Приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”, Специфична цел 2.1 „Доразвиване на базисната инфраструктура на района” – в контекста на развитието на градските центрове и прилежащите им територии.

По схеми BG161PO001-1.4.02/2008 и BG161PO001-1.4.05/2009 по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г. се изпълняват 8 бр. проекти в подкрепа за подобряване на физическата среда в централните на общините Горна Оряховица, Разград, Русе, Велико Търново, Габрово, Лясковец, Свищов и Севлиево на обща стойност 37 575 210,91 лв., като БФП е 36 738 954,55 лв. и са реално изплатени 51,32 %. От тях през 2011 г. е приключен един проект „Реконструкция, рехабилитация и модернизация на градска зона за отдих – Централна градска градина” на Община Русе.

По схема BG161PO001-1.4.07/2010 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“ по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. се изпълняват 6 бр. проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете Силистра, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и Свищов на обща стойност 3 481 829,00 лв.

1.13. Изграждане на инфраструктурата за преработвателната промишленост да е предимно в рамките на съществуващите индустриални комплекси и площадки. Да се минимизират екологичните рискове от стари замърсявания /мярка 15 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./

- В стратегическата част на РПР на СЦР от 2005 г. към цел 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”, приоритет 1 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда” е включена мярка 16 „Изграждането на инфраструктурата на преработващата промишленост да е предимно в рамките на съществуващите индустриални комплекси и площадки. Да се минимизират екологичните рискове от стари замърсявания”.

- В Актуализирания документ за изпълнение на РПР на СЦР за периода 2011-2013 г. е посочено, че най-висок е дялът на инвестициите в преработвателната промишленост, но в стратегическата част на документа не са включени дейности, свързани с изграждане на инфраструктурата за преработвателната промишленост, която да е предимно в рамките на съществуващите индустриални комплекси и площадки, както и минимизиране на екологичните рискове от стари замърсявания.

1.14. Мерките за развитие на градската среда да включат планиране на зелени системи в условията на съподчиненост с ландшафтното устройство на територията /мярка 16 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

В рамките на стратегическата част на действащия и актуализиран РПР се предвиждат мерки, адресирани към зелените системи в градовете и останалите населени места. Самото планиране на зелените системи не е обект на РПР, а на устройственото планиране.

Мярката е отразена в двата планови документа, както следва:

- РПР на СЦР 2007-2013 г. – Цел 3 „Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”, Приоритет 1 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, мярка 14 „Реконструкция на растителността по улици и в междублокови пространства”; мярката е отразена като препоръка към Цел 2 „Балансирано и устойчиво развитие на територията”, Приоритет 1 „Доизграждане, реконструкция и модернизация на базисната техническа инфраструктура”, Мярка 2 „Разработване на цифрови, кадастрални, регулационни, застроителни и устройствени планове за населените места” и Приоритет 2 „Развитие на градските центрове”, мярка 4 „Изграждане и поддържане на обществени терени”;

- Актуализиран документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г.: Приоритет 3 „Осигуряване на здравословна и благоприятна жизнена среда на основата на устойчиво управление на околната среда”, Специфична цел 3.3 „Изграждане на системи за предотвратяване на риска”. Основните интервенции в сферата на приоритета се явяват подобряване на екологичната обстановка и обезпечаване на здравословна среда за населението, съхраняване и възстановяване на застрашени екосистеми и предпазване от природни рискове; мярката е отнесена като препоръка към Приоритет 2 „Подобряване на техническата инфраструктура и обновление на градската среда”, Специфични цели 2.1 „Доразвиване на базисната инфраструктура на района” и 2.2 „Развитие на градските центрове”.

Принос за изпълнението на мярката имат реализиращите се по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г.:

√ 8 бр. проекти за подобряване на физическата среда в централните райони на общините Горна Оряховица, Разград, Русе (изпълнен през 2011 г.), Велико Търново, Габрово, Лясковец, Свищов и Севлиево;

√ 6 бр. проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете Силистра, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и Свищов.

1.15. Проектите за развитие на туризма - ски, културен, екологичен, балнеоложки, селски да се изготвят при спазване на нормите за рекреационно натоварване и съобразяване със статута на територията /мярка 17 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Тази мярка не може да се прилага чрез РПР, тъй като РПР не включва изготвяне на инвестиционни проекти в сферата на туризма.

Мярката е отчетена като препоръка по отношение изпълнението на приоритетите на плана, които касаят развитието на туризма в региона:

- РПР на СЦР 2007-2013 г. – Цел 1 „Повишаване на конкурентноспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на Северния централен район”, Приоритет 3 „Развитие на разнообразни форми на туризъм”, мерки: 1 „Разработване на цялостна стратегия за развитие на туризма и експониране на културно-историческото и природното наследство”, 3 „Ефективно и балансирано туристическо развитие чрез ревитализиране и социализиране на културното и природното наследство в областта в т. ч. развитие на екологичен, градски, конгресен, речен и балнеолечебен туризъм” и 5 „Развитието на туризма да се обвърже с управлението и опазването на защитените територии и други обекти от Националната екологична мрежа”;

- Актуализиран документ за изпълнението на РПР на СЦР 2011-2013 г.: Приоритет 1 „Развитие на конкурентноспособна и диверсифицирана икономика”, Специфична цел 1.2 „Развитие на разнообразни форми на туризъм”.

По ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. се изпълняват 10 бр. проекти за развитие на туристически обекти/атракции и свързаната с тях инфраструктура в общините Велико Търново, Габрово, Трявна, Разград и Русе на обща стойност 35 591 917,15 лв., от които БФП е 33 917 456,29 лв. и са усвоени 5,06 % от нея към 31.03.2012 г.

Принос за изпълнението на мярката имат и изпълняваните по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. 6 бр. проекти за изработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете Силистра, Габрово, Русе, Велико Търново, Разград и Свищов.

1.16. Да се разработят програми за привличане на обществеността в създаването на партньорства за устойчиво управление на териториите от Националната екологична мрежа. Инвестиционният процес, определен с регионалния план за развитие, да бъде съобразен с потенциалните защитени зони, предвидени за включване в Националната екологична мрежа, както и със съществуващи защитени територии в района /мерки 18 и 19 от Становище по ЕО № 4-2/2005 г./.

Във връзка с инвестиционни предложения са изготвени становища по инвестиционни предложения и стартирани процедури по извършване на оценка за съвместимост на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Осъществен е необходимият контрол по Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони по отношение на инвестиционни предложения за строителство или промяна на предназначението на земята в или в близост до защитена зона от НАТУРА 2000.

- В стратегическата част на РПР на СЦР през 2005 г. към цел 3 **„Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”**, приоритет 3, **„Запазване и поддържане на биоразнообразието чрез разширяване мрежата от защитени обекти и защитени ландшафти”** е предвидена дейност **„Разработване на програми за привличане на обществеността и създаване на партньорства за устойчиво управление на териториите от Националната екологична мрежа”**,

- В Актуализирания документ за изпълнение на РПР на СЦР за периода 2011-2013 г., по цел 3 **„Подобряване качеството на живот и развитие на екологичната инфраструктура”** отпада приоритет 3 **„Запазване и поддържане на биоразнообразието чрез разширяване мрежата от защитени обекти и защитени ландшафти”** с основанието, че част от мерките в рамките на този приоритет дублират дейности, залегнали в останали приоритети или са подчинени на цялостната национална политика.

По ОП “Околна среда” 2007-2013 г., процедура „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България” се изпълняват 4 бр. проекти на обща стойност 5 609 125,97 лв., като БФП е 5 312 219,66 лв. и от нея са изплатени 34,50 % към 31.03.2012 г.:

- √ „Възстановяване на местообитание и биологичното разнообразие на територията на природен парк „Българка” в Община Габрово;

- √ „Разработване на План за управление на Природен парк „Българка” в област Габрово;

- √ „Ломовете - Център за опазване на скалогнездещите птици” в Община Иваново;

- √ „Ограничаване на негативното влияние на инвазивните видове и възстановяване на естествени местообитания, чрез залесяване с местни видове в поддържан резерват „Сребърна” в Община Силистра.

2. Изпълнение на мерките за наблюдение и контрол при прилагане на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013), съгласно становище по ЕО № 4 -2/2005 год. на Министъра на околната среда и водите

Въздух

Качеството на атмосферния въздух е един от основните екологични проблеми на СЦР. Антропогенното натоварване на територията на района обуславя съчетаното влияние на активни източници на замърсяване на атмосферния въздух, като промишлена дейност, транспорт, битови отоплителни инсталации, неорганизирано прахоотделяне от строителни и ремонтни дейности. Контролът на основните показатели, характеризиращи КАВ на приземния слой, се осъществява от пунктовете за мониторинг на МОСВ.

На контролираната от РИОСВ – Русе територия (областите Разград, Русе и Силистра) са разположени 5 ДОАС системи за контрол на КАВ и една АИС. По съвместна българо-румънска програма в пограничните райони Никопол – Турну Магуреле (СЗР), Свищов – Зимнич, Русе – Гюргево и Силистра – Калъраш (СЦР) са изградени ПМ, които използват ДОАС системи за анализ на замърсителите на атмосферния въздух. В гр. Русе такива ПМ са: ПМ – РИОСВ, ПМ – Жити и ПМ – Хлебна мая. В гр. Силистра са разположени два ДОАС пункта: ПМ – Профсъюзи и ПМ – Лесилмаш. КАВ в област Разград се следи от две мониторингови точки, които са включени към НСМКАВ.

Нивата на ФПЧ_{10} са основен показател за замърсяване на атмосферния въздух от горивните (промишлени и битови) инсталации и от автотранспорта. Влияние върху концентрацията им оказва и неорганизираното замърсяване, вследствие на комбинацията между климатичните особености (сила и посока на вятъра) и непочистените пътни платна, строителната дейност и др. През 2010 г. се поддържат относително високи нива на ФПЧ_{10} в гр. Русе, като се наблюдава обща тенденция към увеличаване на ср.год. концентрации, в резултат на потреблението на некачествени твърди горива в битовия сектор и на климатичните особености в региона. През 2010 г. и в ПМ в гр. Силистра се наблюдава тенденция за поддържане на относително високи нива на ФПЧ_{10} , но няма година, в която да е превишена нормата. Всички отчетени превишения на нормата са през зимните месеци, което показва неравномерност в замърсяването.

През цялата 2010 г. не са регистрирани превишения на серен диоксид (SO_2). Максималната измерена ср.дн. стойност е $105,09 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а максималната ср.ч. стойност е $148,76 \mu\text{g}/\text{m}^3$. В периода не е регистрирано превишение на ср.ч.н. на азотен диоксид (NO_2) за опазване на човешкото здраве, която е $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Месечно, нивата на NO_2 са сходни с тези

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

на SO₂ и ФПЧ₁₀, като по-високи са през отоплителния период. През 2010 г. на база отчетените данни не са регистрирани превишения на целевите норми за озон, бензен (C₆H₆) и въглероден диоксид (CO₂).

Голяма част от жилищата, фирмите, институциите и други в гр. Русе са топлофицирани. От няколко години се извършва усилена газификация в промишлеността и бита. Все още голяма част от населението използва през отоплителния период твърди горива като дърва и въглища. Битовите горивни инсталации са с малка топлинна мощност, но липсата на пречиствателни съоръжения на източниците на вредните емисии, е основната причина за превишенията на ФПЧ₁₀ през отоплителния период.

На територията на община Русе, голяма част от промишлените инсталации, източници на вредни емисии са газифицирани, което се отразява на КАВ в района. В резултат на това, рязко спадат нивата на замърсители като SO₂, NO, CO и C₆H₆. Основният източник на вредни емисии в атмосферата в района е „Топлофикация – Русе” ЕАД. Дружеството притежава КР, издадено по реда на чл. 117 от ЗООС. Други оператори, чиято дейност води до изпускане на вредни емисии в атмосферата, са „Оргакхим“ АД, „Спарки” АД, „Русенска корабостроителница” АД, „Дунарит” АД, „Лубрика” ООД, „СЕТ” АД, „Жити” АД, „Юта” АД, „Прециз интер Холдинг” АД, „Каолин” АД, „Монтюпе” ООД, „Керос” АД и др. Повечето от тези предприятия притежават КР и при извършените контролни проверки на инсталациите не са констатирани нарушения на нормите за допустими емисии. Горивните им инсталации работят с природен газ. В района на гр. Разград има ТЕЦ. От няколко години се извършва газификация в градовете Кубрат и Исперих. По-важните предприятия в област Разград, чиято дейност води до изпускане на вредни емисии в атмосферата са „Топлофикация – Разград” ЕАД, „Амилум – България” ЕАД, „Дружба” АД, „Тракция” АД, „Октопод – С” ООД, „Хан Аспарух” АД, „Лудогорие – 91” АД и др. Голяма част от тези обекти използват като гориво природен газ. Пречиствателните им съоръжения се поддържат в добро техническо и експлоатационно състояние и не са констатирани превишения на НДЕ. В гр. Силистра няма изградена ТЕЦ, затова през зимния сезон населението използва предимно локални котли и печки на твърдо гориво. По-важни оператори на територията на област Силистра, чиято дейност води до изпускане на вредни емисии в атмосферата са „Фазерлес” АД (основен източник), „Лесилмаш – 98” АД, ЗММ „Стомана” АД, „Каумет” АД, „Оргтехника” АД, „Соларпро” АД и др. Проблем на промишлеността в Силистра е липсата на природен газ, поради което все още се използва мазут, нефта, въглища и дърва, което се отразява на КАВ.

Данните, постъпващи от АИС в реално време, не показват съществена промяна в

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

състоянието на КАВ в сравнение със същия период на 2009 г. Ниски остават нивата на основните следени замърсители – SO, NO, CO, C₆H₆ и озон. Нивата на ФПЧ₁₀, като годишна концентрация са под заложената норма (40 µg/m³), но не се спазват разрешените до 35 пъти в годината брой дни с превишения на ср.дн.н. от 50 µg/m³. На територията, контролирана от РИОСВ – Русе са обособени два РОУКАВ (Русе и Силистра). Нивата на ФПЧ₁₀ остават сравнително високи, особено през зимния сезон, поради използването на горива за отопление в битовия сектор. Във връзка с констатираните от ЕК превишения на разрешените до 35 пъти годишно ср.дн.н. за ФПЧ₁₀ (50 µg/m³), МОСВ разпореди на общините да актуализират Програмите си за управление на КАВ. През м. май 2011 г. община Русе представи Актуализираната си Програма за управление на КАВ, която отговаря на изискванията, поставени в ЗЧАВ и Наредба №7/99 за оценка и управление на КАВ. Актуализацията на Програмите се извършва след изготвяне на моделна оценка за приноса на отделните сектори: промишленост, енергетика, транспорт и битово отопление, към нивата на замърсяване с ФПЧ₁₀ и включва краткосрочни и изпълними мерки, гарантиращи постигането на нормативните изисквания по отношение на този замърсител.

Контролът на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой в района на РИОСВ – В.Търново (областите В.Търново и Габрово), се осъществява от ПМ в градовете В.Търново, Г.Оряховица и Свищов. Измерената ср.год. концентрация на ФПЧ_{2,5} през 2010 г. е 30 µg/m³.

През декември 2011 г. община Свищов представя своята „Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух на град Свищов за периода 2011-2014 г.“. Контролът на КАВ в гр. Свищов се осъществява от ПМ, оборудван с ДОАС (OP SIS), към НАСЕМ. ДОАС системата е с непрекъснат режим на работа (24 часа). Извън Свищов в близост до помпена станция е изградена фонова автоматична метеорологична станция. Развитие на града като индустриален и транспортен център е свързано с влошаване на състоянието на околната среда и негативно отражение върху КАВ и населението. Характера на замърсяването на въздуха в района се определя от влияние на дейностите, свързани с транспорта, битовото отопление, обществения сектор и индустриалните дейности в промишлената зона на „Свилоса“ АД, в т.ч. ТЕЦ „Свилоса“ АД. През последните години се появява сезонна зависимост на изменение на ср. м. стойности на ФПЧ₁₀ през отоплителния сезон (ноември-март). Допълнително ср.м.н. се повишават и от неблагоприятните за разсейване метеорологични условия, като ниска скорост на вятъра, мъгли и температурни инверсии. ФПЧ₁₀ са основният замърсител в атмосферният въздух на гр. Свищов. Количествените

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

резултати от инвентаризацията на основните източници на емисии на ФПЧ_{10} в гр. Свищов показват, че „ТЕЦ Свилоза“ АД и битовото отопление, имат най-големи емисии на ФПЧ_{10} в атмосферния въздух на района. „ТЕЦ Свилоза“ АД е голям емисионен източник, но има малък принос в локалното замърсяване на въздуха в гр. Свищов. Дялово, емисиите на ФПЧ_{10} от битовото отопление са втори по количество, но с най-голям принос в локалното атмосферно замърсяване в гр. Свищов.

През 2011 г. и община Велико Търново представя своята актуализирана „Програма за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества и управление на качеството на атмосферния въздух за периода 2011-2014 г.“. При актуализацията е направена оценка на КАВ на територията на гр. Велико Търново чрез дисперсионно моделиране за 2007 г. и 2010 г. с цел допълване оценката от измерванията в рамките на НСМОС, с информация за локализацията на наднорменото замърсяване и участието на различните източници в размера му. Резултатите от направеното дисперсионно моделиране показват, че: транспортът е с най-осезаемото влияние върху замърсяването на въздуха с ФПЧ , с максимална годишна концентрация за 2010 г. от $64,86 \mu\text{g}/\text{m}^3$; битовото замърсяване също е значим източник на емисии на ФПЧ , чиято максимална годишна концентрация достига до $34,10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ вследствие на използването на твърди горива и ниската височина на изпускане на праховите емисии; сумарната годишна концентрация, моделирана на базата на местните източници на емисии е $83,67 \mu\text{g}/\text{m}^3$; концентрацията на ФПЧ_{10} , превишаващи ср.г.н. е $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ се локализира в западната част на гр. Велико Търново и засяга около 60 % от населението на града и др.

През 2011 г. е разработена „Програма за намаляване емисиите на фини прахови частици (ФПЧ_{10}) и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в град Горна Оряховица за периода 2011-2014 г.“ (приета с Решение № 103 по Протокол № 9/29.03.2012 г.). Следенето на КАВ в Община Горна Оряховица се осъществява от ПМ на НСЕМ, която се обслужва от ИАОС към МОСВ. Изменение на КАВ, водещо до влошаване качеството на живот на хората и увреждане на околната среда (превишаващи ср.г.н. за опазване на човешкото здраве: $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) е локализирано в централната градска част и се разпростира върху територия в размер на $3,8 \text{ km}^2$. Отчетените средно дневни концентрации на ФПЧ_{10} през 2010 г. са в границите $8,13 - 425,95 \mu\text{g}/\text{m}^3$ максимална стойност на измерване. Наблюдението на броя дни с превишения на ср.дн н. от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за ФПЧ_{10} , измерени от ПМ – АИС Горна Оряховица е 112 дни през 2010 г.

Анализът на достъпните информационни източници показва, че през периода на действие на Регионалния план за развитие на СЦР са осъществени, или са в процес на

осъществяване редица дейности и проекти, насочени към подобряване качеството на околната среда и екологичната инфраструктура в района. Един от основните акценти е поставен върху рехабилитацията на първокласната пътна мрежа, най-вече чрез програмата Транзитни пътища IV. В процес на подготовка е рехабилитацията на част от жп линиите в района, чрез ОП „Транспорт”. Всички тези дейности се реализират в рамките на стари трасета и по същество влиянието им върху околната среда е ограничено. МОСВ полага усилия да подпомогне общините при изготвянето на нови и актуализирането на действащи вече Програми за КАВ, защото те могат да предприемат мерки за разработване на проекти за устойчив градски транспорт, регулиране на трафика, поддържане в добро състояние на пътната инфраструктура. В техни ръце е и контролът на строителните обекти, ограничаването на откритите незалесени и незатревени площи, газификация, използването в бита на горива с относително ниски емисии в атмосферния въздух и др.

Повърхностни и подземни води

Използването на водните ресурси и опазването им от замърсяване е не само екологичен въпрос, но и съществен фактор за устойчивия икономически растеж, особено в условията на недостиг на вода и зачестяващи суши. По данни на НСИ иззетата прясна вода в страната за водоснабдяване и за собствени цели на предприятията се оценява на 5 960,09 млн. m³/год., а за СЦР е 199,71 млн. m³/год. или 3,35 % през 2010 г. Приблизително в еднаква степен намалява водовземаването и от повърхностни, и от подземни води. В СЦР, 32,11 % са добити за собствено снабдяване на предприятията, а 67,89 % - за водоснабдяване (ВиК и напоителни системи). Въпреки намалението, подземните води запазват сравнително постоянен дял в района – 36,89 % от общо иззетите пресни води. Спадът се формира основно от собственото снабдяване на предприятията. Преобладаващата част от подземните води са за питейно-битово водоснабдяване (82,13 %) и остават на относително постоянни равнища.

Наблюдаваната след 2000 г. тенденция към общо намаляване на водовземаването в България се дължи на закриване на водоемки и нерентабилни производства, постепенното нарастване на цените на водата, съчетано със засушаването. Пропорционално на намаленото изземване на ресурса, намаляват и количествата на използваните води за периода 2006 – 2010 г. по данни на НСИ, съответно за страната: от 5 343,23 млн.m³/год. до 4 821,28 млн.m³/год. и за СЦР: от 124,98 млн.m³/год. до 103,78 млн.m³/год. Основните потребители на вода са промишлените производства и електро- и топлоцентралите. Намалява и водоползването в селското стопанство, в т.ч. за напояване. През 2010 г., 99,1 % от

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

населението на страната и 99,7 % от населението в СЦР е свързано с публичната система на централизирано водоснабдяване. Към края на 2010 г. 25,5 % от населението в област Габрово и 1,0 % от населението в област Велико Търново са на режимно водоснабдяване. Като цяло за страната, относителният дял на населението с режим на водоснабдяване е 1,0 % и е значително по-нисък от стойността на показателя за Северен централен район – 3,9 % за 2010 г.

Относителният дял на населението, обслужено от ПСОВ в СЦР през 2010 г. е 27,5 %, значително по-нисък от средния за страната (47,6 %), като районът се нарежда на последно място в страната. Проектният капацитет на изградените ПСОВ надвишава почти двойно реално изхвърлените количества отпадъчни води, т.е. изградените ПСОВ, обслужващи големите градски центрове имат значителен свободен капацитет и са в състояние да поемат значителни количества вода за пречистване, в резултат на развитие на нови икономически дейности и разрастването на градовете. Проблемите с пречистването на отпадъчните води са характерни за по-малките градове и селата, където липсват пречиствателни съоръжения, а настаняването на икономически дейности в тях поражда рискове за опазване на околната среда.

През последните години се наблюдава тенденция на подобрене на общото екологично състояние на водите. Горните течения на реките се характеризират с незамърсени до слабо замърсени води. В някои райони се наблюдава намаляване на броя на участъците с нарушен статус и не са установени нови участъци с нарушен хидробиологичен статус. Независимо от горната положителна тенденция, през последните години са регистрирани редица точки и участъци на реки, които са със сериозно влошени екологични качества. Двете основни поречия (Янтра и Р. Лом) се открояват като поречия с висок процент на пунктове с биологично средно замърсени и замърсени води в обхвата на Дунавския басейн. Причина за замърсяването са заустени непречистени битови и промишлени отпадъчни води.

Качеството на водите на р. Янтра се определя като умерено до добро. Повечето от показателите са в нормите за I и II категория. Въз основа на осъществения имисионен контрол през 2010 г. в пунктовете на Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг на околната среда (НАСЕМ) е констатирано, че река Янтра и река Дунав отговарят на проектната категория водоприемник, втора и трета категория, по всички изследвани показатели.

Наблюденията върху качеството на водите на река Русенски Лом позволяват то да бъде определено като общо умерено. Водите на р. Русенски Лом показват отклонение от нормите

за II-ра категория приемник, по някои от показателите, в различни периоди от времето. През 2010 г. данните от имисионния контрол в пунктовете на НАСЕМ показват, че река Русенски Лом в значителна степен отговаря на проектната си втора категория, с изключение на показателите неразтворени вещества и общ фосфор.

По степен на изграденост на водоснабдителната мрежа СЦР е на второ място в страната в едно с ЮИР с дял на водоснабденото население 99,7 %, след СИР (99,9 %) като индикаторът е по-висок от средния за страната (99,1 %). Налице е изоставане в изграждането на канализационните мрежи. Към края на 2010 г. само 61,2 % от населението е обхванато от канализационните мрежи и по този индикатор районът остава на предпоследно място в страната. Средният дял на населението, обслужено с канализационна мрежа в България е 70,6 %.

За пречистване на отпадъчните води от населените места има изградени 9 броя ПСОВ в областите Разград (4 бр.), Велико Търново (3) и Габрово (2 бр.) през 2010 г., по данни на НСИ. Функциониращата от 2010 г. ГПСОВ гр. Севлиево, област Габрово, поема най-големите замърсители на река Росица – „Севко” АД и „Милкиекс” ООД.

В края на 2011 г. е въведена в експлоатация Пречиствателна станция за отпадъчни води в град Русе, в рамките на “Интегриран воден проект на град Русе”, с финансиране по Програма ИСПА, за който се отчита изпълнение 99 %. Стартира изпълнението на проект за изграждане на ПСОВ за отпадъчни води - гр. Трявна и довеждащ колектор към нея. В процес на оценка е проект „ПСОВ и довеждащ колектор гр. Свищов” по ОПОС.

Изпълняват се 3 бр. проекти за изграждане на ПСОВ, реконструкция и доизграждане на канализационна и водопроводна мрежа на градовете Дряново, Разград и Тутракан.

През 2011 г. приключи проект “Изграждане на канализационна мрежа към ПСОВ гр. Главиница” на Община Главиница. Продължава изпълнението на проекти за доизграждане и подобряване на инфраструктурата за отпадъчни води на територията на общините Велико Търново, Горна Оряховица (с. Първомайци), Габрово (в гр. Габрово) и Лозница (в гр. Лозница).

През 2011 г. са подготвени 6 бр. инвестиционни проекти по ОПОС за изграждане на ПСОВ и частично изграждане и реконструкция на канализационните мрежи в с. Айдемир и с. Калипетрово в Община Силистра; изграждане на ПСОВ, доизграждане на канализационната мрежа и частична реконструкция на водопроводната мрежа в гр. Силистра; изграждане на канализационна мрежа и ПСОВ на територията на гр. Мартен, Община Русе; подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в гр. Две могили, Община Две могили; подобряване и развитие на инфраструктурата за

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

питейни и отпадъчни води в гр. Бяла, Община Бяла; строителство и реконструкция на вътрешна В и К мрежа на гр. Кубрат и разширение на ПСОВ, за последващо кандидатстване за финансиране по Оперативна програма “Околна среда”. В процес на изпълнение е подготовката на 6 бр. инвестиционни проекти по ОПОС за изграждане и реконструкция на канализационни системи, изграждане на ПСОВ и реконструкция и рехабилитация на водоснабдителни мрежи в общините Иваново (с. Щръклево), Борово (гр. Борово), Габрово (квартали на гр. Габрово), Елена (гр. Елена) и Горна Оряховица (2 бр. проекти за селата Поликрайще и Драганово).

По данни на РИОСВ Велико Търново, частично е изградена ГПСОВ на гр. Стражица. Има изготвени работни проекти за пречиствателната станция в Сухиндол и е отредена площадка за ГПСОВ.

Успешно се изпълнява финансиранят от ОП „Околна среда” 2007-2013 г. проект „Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово” за подмяна и изграждане на нова канализация и реконструкция на съоръжения в пречиствателните станции за питейни и отпадъчни води. Проектът на обща стойност 123,5 млн. лв. е третият от големите европейски проекти след тези за разширението на софийското метро и за водния цикъл на гр. Враца. Срокът за изпълнение е до средата на 2015 г.

Основните проблеми в района са свързани с достъпа на всички населени места до питейна вода с нужните качества и недостатъчна степен на развитие на канализационните мрежи в по-малките от тях. Пречистване на питейните води се прилага само в областите Велико Търново и Габрово. Доставената питейна вода за задоволяване нуждите на селското стопанство, производствения и битовия сектори в СЦР през 2010 г. е 39,94 млн. м³/год., което е едва 29,49 % от постъпилата във водопреносната мрежа вода. Висок е дялът на загубите при транспорта на водата – 70,2 % за СЦР, като стойността на индикатора е значително по-висока от средната стойност за страната – 57,6 % по данни на НСИ. Най-големи количества питейна вода са доставени в областите Велико Търново и Русе, съответно 31,21 % и 30,60 % от доставения в района воден ресурс, следвани от областите Габрово – 14,01 % и Разград – 13,00 %. Най-малки количества питейна вода са доставени в област Силистра – 11,18 %. Използваната вода по дейности в СЦР през 2010 г. съставлява 2,15 % от общото количество използвана вода в страната, с което районът продължава да заема последно място в сравнение с останалите райони. По потребление на вода от домакинствата през 2010 г., СЦР вече заема последно място в сравнение с останалите райони. Количеството използвана вода от домакинствата в СЦР през 2010 г. съставлява 10,72 % от общото количество използвана вода от домакинствата в страната. Най-голямо потребление на вода

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

от домакинствата има в областите Русе и Велико Търново, съответно 32,02 % и 30,78 % от общото количество за района. Най-малка консумация на вода има в областите Силистра и Разград, съответно 12,43 % и 11,11 %. Консумацията на вода на човек от населението през 2010 г. е 86 л/чов./ден. и е под средната за страната – 97 л/чов./ден.

Вътрешнорегионалните различия в дела на населението, обслужвано от канализационна мрежа, са много по-големи. В СЦР се обслужва само 61,2 % от населението. Неизградеността на канализационни мрежи в района е причина за заустване на отпадъчните води директно в реки, дерета и др. или отвеждане в септични ями, което създава опасности от замърсяване на повърхностните и подпочвените води. Това е характерно за почти всички села в района и дори за някои от градските центрове.

По изграденост на канализационните мрежи районът изостава по отношение на комплексните качества на средата за обитаване и развитие на бизнес дейности спрямо регионите от ЕС и четири от районите NUTS 2 в България.

В страната количеството добита вода е почти двойно по-голямо в сравнение с други страни, което показва неефективно използване и разхищение на ресурсите от питейна вода, дължащо се до голяма степен на амортизацията на водопреносната мрежа, която на места се нуждае от цялостна подмяна.

Контролът на водоползването за индустриални нужди показва, че за големите замърсители са определени индивидуални емисионни ограничения (ИЕО) на отпадъчните води. „Захарни заводи” АД, гр. Г. Оряховица, има издадено комплексно разрешително, част от което е и компонент „Води”. През 2010 г. е прекратено замърсяването на водите в река Янтра – III-та категория водоприемник чрез Лясковско дере на отпадъчни води. Силно замърсените отпадъчни води са заустени в градския колектор и същите се отвеждат за пречистване в ГПСОВ.

„Свилоза” АД, гр. Свищов има изградена и въведена в експлоатация през 2010 г. ПСОВ.

„Зорница – Комерс” ООД, с. Кесарево поддържа в експлоатация ПСОВ „Зорница-Комерс” ООД с биологично стъпало за пречистване на отпадъчни води.

Подобрена е работата на ПСОВ на “Милкилукс” ООД гр. Бяла Черква и от дейността на дружеството се заустват само нормативно пречистени отпадъчни води.

В Млекопреработващото предприятие, гр. Елена на “БИ СИ СИ Хандел” гр. Велико Търново работи ПСОВ и пречиства отпадъчните води.

Дружеството “Идеал-Стандарт България” АД, гр. Севлиево има изградени пречиствателни станции за битови и производствени отпадъчни води. Те осигуряват

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

спазването на нормите и изискванията за заустване в река Росица. Дружеството има издадено комплексно разрешително, където са определени ИЕО на отпадъчните води по потоци в съответствие с изискванията на законодателството.

В Националната система за мониторинг на водите (НСМВ) за 2010 г. са включени 22 броя директни емитери на отпадъчни води на територията, контролирана от РИОСВ – Велико Търново, съгласно доклада на инспекцията за състоянието на околната среда през 2010 г. Представените от операторите информационни карти са изпратени в ИАОС за актуализиране на базата данни, съгласно Заповед РД-484/ 14.05.2004 г. на Министъра на околната среда и водите. Взети са 127 бр. контролни водни проби от 31 бр. обекти. Същите са анализирани от РЛ – Велико Търново при ИАОС по 1329 бр. показатели.

Наблюденията на РИОСВ - Русе показват, че контролираният от инспекцията регион се характеризира с многобройни директни зауствания на отпадъчни води във водоприемниците. В крайдунавските селищни системи няма изградени пречиствателни станции за отпадъчни води, с изключение на ПСОВ - Русе. Много от малките агломерации нямат изградени канализационни мрежи, като отпадъчните води най-често се отвеждат в земните пластове. Селищни канализационни системи има изградени в градовете Русе, Бяла, Силистра, Тутракан, Разград, Лозница, Исперих, Кубрат, Дулово и частично в гр. Борово.

Селищни ПСОВ има само в градовете Разград, Лозница, Кубрат, Исперих, Дулово и Ситово, като само в Разград и Лозница имат и биологично стъпало, по информация от доклада на инспекцията за състоянието на околната среда през 2010 г. В края на 2011 г. е въведена в експлоатация ПСОВ - Русе. Изградена е канализационна мрежа към ПСОВ гр. Главиница.

За постигане на съответствие с Директива 91/27/ЕИО за екологосъобразно пречистване и заустване на битови отпадъчни води и съгласно разписаните срокове в законодателството, до 2014 година трябва да се изградят пречиствателни станции и канализационни системи във всички населени места с над 2 000 еквивалентни жители (екв.ж.), а до 2010 година в селищата с над 10 000 екв.ж. На територията, контролирана от РИОСВ - Русе, населените места, които до края на 2010 г. следваше да бъдат с изградени селищни станции за пречистване на отпадъчни води и с изградени канализации са седем. В четири от тях функционират ПСОВ – Разград, Исперих, Кубрат и Русе. В другите селища – Бяла, Силистра и Тутракан, се отчита забавяне. През 2011 г. приключиха проектите на общините Бяла, Силистра, Русе, Две могили, и Кубрат по сключени договори по Оперативна програма „Околна среда” 2007-2013 г., по процедурата за Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна Ос 1.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Изпълняват се 3 бр. проекти за изграждане на ПСОВ, реконструкция и доизграждане на канализационна и водопроводна мрежа на градовете Дряново, Разград и Тутракан.

Малките населени места (с население между 2 000 и 10 000 екв.ж.) са 47, като срокът за изграждане на ПСОВ е 2014 г. От тях с действащи пречиствателни станции са градовете Дулово и Лозница. За селищата Борово и Щръклево (Община Иваново) има подписани договори за техническа помощ за подготовка на инвестиционните проекти. Приключиха проектите за техническа помощ за селищата Две могили и Мартен (община Русе).

Изпълняват се проекти по ОПОС за строителство на обекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в общините Велико Търново, Габрово, Горна Оряховица и Лозница. За „техническа помощ” се изпълняват проекти на общините Габрово, Елена, Горна Оряховица, Борово, Иваново, както и на Трявна и Свищов (в процес на оценка).

Липсва пречиствателна станция в град Силистра. Отпадъчните води от предприятията, разположени в промишлената зона на града, се заустват директно в река Дунав. В тази връзка е изготвен проект по ОПОС за „Прединвестиционно проучване, експертни анализи и подготвяне на инфраструктурен проект за изграждане на ПСОВ, доизграждане на канализационната мрежа и частична реконструкция на водопроводната мрежа в град Силистра”.

Отпадъчните води от град Разград, след пречистването им, се заустват в река Бели Лом. Продължава изпълнението на проекта „Доизграждане и реконструкция на съществуваща канализационна и водопроводна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води, гр. Разград“.

Земни и почви

РИОСВ – Русе извършва превантивен и текущ контрол на животновъдни обекти, собственици и ползватели на земеделски земи. На територията на РИОСВ – Русе са определени 33 пункта за почвен мониторинг. Почвеното пробонабиране и анализите се извършват от РЛ – Русе, която проследява динамиката на наблюдаваните индикатори мед, цинк, олово, кадмий, никел, хром, арсен и живак. Локални пунктове за почвен мониторинг са заложили в КР на „Оргахим” АД, „Русенска корабостроителница” АД и „ТЕЦ – Русе” АД, свинекомплекс „Голямо Враново инвест” АД, „АВИС” ЕООД, „Бисер-Олива – 98” АД и СД „Марвас 96 – Френкеви”. От представените протоколи за извършени пробонабирания и анализ няма превишения на ПДК по показателите, заложили в КР. При извършените анализи от РИОСВ – Русе през 2010 г. не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК в

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

областите от СЦР Разград, Русе и Силистра. Засоляване и вкисляване на почви, под ПДК са установени в землищата на с. Нов град (община Ценово) и с. Раковски (община Разград). Не е констатирано и наднормено съдържание на тежки метали от автотранспорта, което е показател за ползването на безоловен бензин.

Ограниченото ползване на пестициди и торове в земеделието, програмите за екологично земеделие и животновъдство, въведеният контрол за ограничаване на емисионното замърсяване на въздуха, водите и управлението на отпадъците, технологичното обновление в производствените процеси и дейности, водят до намаляване деградацията на земите и почвите.

Залежалите на територията на област Русе растително защитни препарати са събрани в ББ кубове, разположени в землищата на селата Бъзън, Щръклево, Батишница, Копривец, Ценово, Борисово и Регионално депо за ТБО – Русе. Общият брой на контейнерите, в които се съхраняват негодни за употреба пестициди в областта е 85. В област Разград залежалите растително защитни препарати са събрани в централизиранни складове, отговарящи на изискванията за съхранение на опасни отпадъци в селата Езерче, Владимировци, Тръбач и градовете Завет и Разград. Складовете в селата Езерче и Владимировци и гр. Завет са изградени със средства от ПУДООС към МОСВ. Остава неразрешен проблемът със залежалите пестициди в област Силистра. Залежалите фитофармацевтични препарати се съхраняват в складове, неотговарящи на изискванията на Постановление № 53, за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци.

Прилагането на добрите земеделски практики, правилното залесяване и обработки са гаранция за предотвратяването на ветровата и водната ерозия на почвата. Съгласно използвания от ИАОС математически модел за оценка на риска от ветрова ерозия, в България през 2009 г. засегнатите площи се равняват на 3 798 429 ha. Средногодишното количество загуби се задържа и е 0,21 t/ha. През 2009 г. 34 % от обработваемите земи в страната са засегнати от ерозия, причинена от вятъра. Русе (59 %) и Силистра (57 %) са сред областите в страната, най-засегнати от ветровата ерозия.

За периода от 01.01.2010 - 31.12.2010 г. на територията на РИОСВ - Русе е извършена и рекултивация на нерегламентирани сметища. В резултат, 320 дка замърсени площи са почистени, рекултивирани и върнати като мери и пасища за ползване от населението.

На територията на РИОСВ – Русе са регистрирани 16 действащи кариери и 2 рудника за добив на неметални полезни изкопаеми и 10 площи за търсене и проучване. Всички 18 действащи кариери работят по съгласувани от МОСВ работни проекти. През 2010 г. се наблюдава рязко спадане на дейността на миннодобивните обекти, във връзка с намаленото

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

търсене и продажба на строителни материали. Така се нарушават по-малко терени, депонират се по-малко отпадъци, в резултат на което е по-слабо негативното влияние върху околната среда. При извършените през 2010 г. проверки не са констатирани нарушения на екологичното законодателство.

Съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ на територията на РИОСВ - В.Търново са обособени 23 постоянни пункта за почвен мониторинг. През 2010 г. е извършено пробонабиране и анализ на резултатите. Няма информация за наднормено съдържание на вредни вещества в почвата. С финансовата помощ на МОСВ и МЗХ през последните години са обособени 12 склада и 46 ББ кубове, където надеждно и екологосъобразно се съхраняват 550 000 кг стари, залежали и излезли от употреба пестициди. През 2010 г. РИОСВ – В.Търново съгласува значителен брой проекти на животновъдни обекти за изграждане на торохранилища финансирани от ДФ „Земеделие”. По този начин, животновъдните ферми ще изпълняват Правилата за добра земеделска практика за опазване на водите и почвите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

Мониторингът на водоплощната и ветровата ерозия се извършва чрез математически модели за оценка и прогноза на ерозионните процеси. Според изследванията на ИАОС върху оценката на ерозионния риск в страната, през 2009 г. водоплощната ерозия в различна степен засяга 60 % от земеделските земи, като ср.год. ерозия е около 55 mln/t. Площното разпространение на ерозионните процеси през 2009 г. възлизат на 10 395 397 ha за цялата територия на страна. С висок риск от проява на водоплощна ерозия на почвата са 1,7 % от територията на страната, а с умерен – 9,2 %. Област Габрово е сред петте области в страната с най-широко разпространение на този процес (до 40 % от общата им територия е засегната). Средната интензивност на ерозията в някои от общините в СЦР е: Априлци (2,0 t/ha/y), Габрово (2,1 t/ha/y) и Трявна (2,3 t/ha/y). На територията на СЦР със загуба на почвата (mln/t) се характеризира само община Априлци (0,5 t/ha/y).

За района на областите В. Търново и Габрово на ветрова ерозия са подложени над 80 хил. дка земи предимно в равнинната и обезлесена част на общините Свищов, Павликени и П. Тръмбеш. Обикновено на 4 – 5 години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят тонове плодородна почва, което води до загуба на хумус, торове и засети култури. В полупланинската част на региона на наклонени терени водната ерозия е по-изразена поради естественото затревяване и samozалесяване на земите, които не се обработват.

На територията на РИОСВ – В.Търново има 45 находища на подземни богатства. Тези находища са с утвърдени запаси и ресурси и са заведени в Националния баланс на

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

запасите на Република България. През 2010 г. действат 12 кариери, находища за добив и първична преработка на подземни богатства. За 8 площи има издадени от МОСВ разрешителни за търсене и проучване на строителни материали, нефт и газ и съответно са издадени Становища от РИОСВ. Останалите находища не се разработват или е прекратена разработката им по различни причини. Контролът по опазването на околната среда на миннодобивните обекти включва спазване на заложените в проектите мероприятия за реализацията им, както и опазване на земните недра и рационално използване на подземните богатства. През 2010 г. не са констатирани нарушения при изпълнение на работните проекти. Няма и незаконно работещи кариери. При извършване на взривните работи в откритите действащи кариери не са постъпвали жалби за замърсяване на прилежащи терени, обработваеми земи и атмосферен въздух.

Биоразнообразие и защитени природни територии

През 2010 г. на територията на СЦР се намират общо 88 от 955 защитени територии в България. В СЦР има общо 68 бр. защитени зони по Натура 2000, от които: 45 бр. зони по Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията, 21 бр. зони по Директива 79/409/ЕЕС за птиците и 2 бр. зони по Директива 92/43/ЕЕС за местообитанията и Директива 79/409/ЕЕС за птиците.

Контролът на 48 защитени територии в териториалния обхват на областите В.Търново и Габрово се осъществява от РИОСВ – В.Търново. През 2010 г. на територията на РИОСВ – В.Търново не са обявявани нови защитени територии. Съгласно годишния Доклад за състоянието на околната среда през 2010 г. на инспекцията, на територията на двете области В.Търново и Габрово попадат 10 защитени зони по Директивата за птиците на ЕС: „Комплекс Беленски острови”, „Остров Вардим”, „Котленска планина”, „Рибарници Хаджи Димитрово”, „Свищовско-Беленска низина”, „Обнова”, „Деветашко плато”, „Априлци”, „Велчево” и „Централен Балкан”. Всички защитени зони за птиците са одобрени от Министерски съвет и обявени със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Потенциалните защитени зони в териториалния обхват на инспекцията по Директивата за хабитатите на ЕС са 27. Всички потенциални защитени зони за хабитатите са одобрени от Министерски съвет.

През 2011 г., на територията на трите Национални парка в България е извършен мониторинг на 42 биологични обекта: растения, животни и гъби, а също и 1 допълнителен показател: туристически поток в НП „Централен Балкан”. Липсата на данни за някои от биологичните обекти е поради неоткриването им на местата, заложените в графициите.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

Осъществен е необходимият контрол по Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони по отношение на инвестиционни предложения за строителство или промяна на предназначението на земята в или в близост до защитена зона от НАТУРА 2000. По-значими такива са проектите за автомагистрала “Хемус” и Регионалното депо за неопасни отпадъци.

Успешно е завършен проект „Възстановяване на влажни зони и редуциране на замърсяването” на територията на Природен парк „Персина”, финансиран от Световната банка. РИОСВ – Велико Търново е оказало съдействие при изработването на Концепциите за зелени инфраструктури и екокоридори за общините Велико Търново и Лясковец, които ще залегнат в основата на изготвянето на общите устройствени планове на тези общини.

През 2010 г. се изпълнява проект „Екологията гради мостове” под ръководството на Института IZOP – Германия и Центъра за комуникация по екологични въпроси към Германската федерална екологична фондация (DBU) за периода 2009-2012 г.

РИОСВ – Русе осъществява контрол на 40 защитени територии в обхвата на областите Русе, Силистра и Разград, от които: резерват „Бели Лом”, 9 природни забележителности, поддържан резерват „Сребърна”, природен парк „Русенски Лом” и 28 защитени местности. От тях ПР „Сребърна”, ПП „Русенски Лом” и ЗМ „Калимок-Бръшлен” имат утвърдени и влезли в сила Планове за управление като основни документи, определящи конкретните режими и дейности, съгласно годишния Доклад за състоянието на околната среда през 2010 г. на инспекцията.

Във връзка с писмо на МОСВ с изх. № 05-08-5987 от 25.09.2007 г. относно изпълнението на дейностите по Споразумение № РД 50-178 от 2003 г. между МОСВ и МЗХ са извършени проверки на общински служби „Земеделие” и Служби по кадастъра по отразяване границите на защитените територии в картата на възстановената собственост (КВС). В тази връзка са уточнени границите на природна забележителност „Големият Юг” - землище Разград и защитена местност „Ломия” – землище с. Кривня, гр. Ветово, област Русе и гр. Цар Калоян, област Разград.

Провежданият контрол е позволил да бъдат направени предложения за актуализиране на площите защитени територии и за актуализиране на режима на дейностите.

Съгласно Правилника за условията и реда за управлението, възлагането на дейностите по поддържане и възстановяване, възлагането на туристически дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитени територии – изключителна държавна

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

собственост, са проведени необходимите работни срещи във връзка с пожарното обезопасяване на резерватите „Сребърна” и „Бели Лом”.

На територията на РИОСВ – Русе се намират 11 защитени зони по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици: „Рибарници Мечка”, „Ломовете”, „Комплекс Калимок”, „Стената”, „Остров Пожарево”, „Хърсовска река”, „Сребърна”, „Суха река”, „Лудогорие”, „Гарванско блато” и „Блато Малък Преславец”. Тук се намират и 20 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

В съответствие със Закона за биологичното разнообразие е осъществяван необходимият контрол върху плантациите за култивирано отглеждане на редки и защитени лечебни растения, проведени са разяснителни кампании относно значението на диворастящите цветни растения за поддържането на екологичното равновесие и вредата от събирането на диворастящи цветни растения с търговска цел. В сравнение с предходните години е установена тенденция към намаляване на нарушенията в регистрираните билкозаготвителни пунктове. Реализира се контрол в съответствие с изискванията на чл. 70 от ЗБР и Регламент 338/97 на Съвета за защитата на видове от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях.

На 01.01.2010 г. стартира съвместен проект „Изграждане на пилотна мрежа от малки защитени територии в България, чрез прилагане на модела за растителните микрорезервати” между Института по ботаника към БАН и МОСВ по програма Life+. Проектът се изпълнява на територията на РИОСВ – В.Търново и РИОСВ – Русе и цели създаване на мрежа от „растителни микрорезервати“ (около 20 ха) за опазване на видове с висока консервационна стойност и висока степен на застрашеност, с единични, фрагментирани находища, намиращи се извън съществуващите защитени територии. Предвижда се и разработване на Планове за действие и мониторинг на избраните видове и създаване на оптимални условия в местообитанията за подобряване устойчивостта на популациите. Предвижда се проектът да приключи на 30.06.2013 г. , като общият бюджет е на стойност 503 778 евро.

Отпадъци

Съгласно анализите към Национална стратегия за околна среда 2009 – 2018 г., в СЦР се наблюдава слабо изразена тенденция към трайно намаляване на общите количества отпадъци. През 2010 г., общо образуваните битови отпадъци в страната са 3 091 хил. тона, като спрямо 2009 г., тяхното количество е намаляло с 470 хил. тона. Количествата битови отпадъци, отнесени към обслужваното население е 410 кг/чов./год и спрямо 2009 г.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

намалението е с 60 кг/чов./год. По данни на НСИ, през 2010 г. събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население са в размер на 404 кг/чов. год.

За периода 2009-2010 г. общата площ на депата за битови и строителни отпадъци в страната намалява с 378 дка (от 5 308 дка на 4 930 дка). През 2010 г. заеманата от депата в Северен централен район площ е 550 дка. Спрямо 2009 г. (758 дка) тяхната площ е намаляла с 208 дка. Най-голяма е площта на депата за битови и строителни отпадъци на територията на област Велико Търново (253 дка), а най-малка – в област Силистра (30 дка).

През 2010 г., относителният дял на населението, обслужено от системи за сметосъбиране в областите Русе, Разград и Силистра е 100 %; в областите Велико Търново (99,8 %) и Габрово (99,2 %) надвишава средния дял за страната, който е 98,2 %.

През 2010 г. в СЦР работят 4 регионални депа за обезвреждане на битови отпадъци – в градовете Русе, Силистра, Севлиево и Разград.

Битовите отпадъци, генерирани в областите Велико Търново и Габрово се обезвреждат чрез депониране на Регионалното депо (РД) за битови, строителни, производствени и опасни отпадъци в гр. Севлиево, което обслужва общините Севлиево, Дряново и Сухиндол и 10 общински депа за битови отпадъци. Срокът на експлоатация на депото е 17-25 г. Площадката се намира на 4 км от град Севлиево. РД включва 44 клетки за депониране на опасните отпадъци и 3 клетки – за неопасни отпадъци (битови, строителни и производствени).

Основните проблеми при експлоатацията на общинските депа е, че най-големите във В.Търново, Габрово и Горна Оряховица, продължават да се самозапалват от неправилното депониране през годините, от неправилната експлоатация и изчерпване на техния капацитет. Във връзка със самозапалването на общинските депа за битови отпадъци са изготвени планове за съвместни действия при пожар. Експлоатацията на съществуващите общински депа за битови отпадъци трябва да бъде преустановена до въвеждането в експлоатация на съответните РД в рамките на националната система от 54 РД, съгласно изискванията на Наредба № 8/24.08.2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

През 2010 г., по данни на НСИ общините със 100 % въведено организирано събиране на битови отпадъци на територията на РИОСВ – Велико Търново са Горна Оряховица, Лясковец, Полски Тръмбеш, Павликени, Сухиндол, Стражица и Свищов (област В.Търново) и Дряново (област Габрово). Общините Велико Търново (99,8 %), Златарица (99,9 %), Елена (96,1 %), Габрово (98,5 %), Севлиево (99,8 %) и Трявна (99,9 %) все още нямат сто процентово покритие на организирано сметосъбиране и сметоизвозване, поради големия брой махали и единични имоти в планински райони.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

През 2010 г. на територията на РИОСВ – Велико Търново са закрити 77 броя нерегламентирани селски сметища, като размерът на почистените площи е 73,61 дка. Тук функционира едно депо за строителни отпадъци – в община Велико Търново (в землището на с. Леденик). Всички останали общини депонират генерираните строителни отпадъци на общинските депа за битови отпадъци.

Основните проблеми, свързани с този вид отпадъци, са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от граждани и фирми, което води до формиране на нерегламентирани сметища, главно на входовете и изходите на населените места, около пътните артерии и замърсяване на зелените площи в самите населени места. Често се констатират случаи на изхвърлени строителни отпадъци в контейнерите за битови отпадъци, което води до бърза амортизация на съдовете и затрудняване на процеса на организираното събиране на битовите отпадъци.

През 2010 г. в РИОСВ – В.Търново са утвърдени 67 броя и съгласувани 29 броя фирмени програми за управление на дейностите по отпадъците. Извършени са необходимите проверки на фирми и предприятия, които са регистрирани на територията на РИОСВ – Велико Търново и се явяват вносители или производители на опаковани стоки. На територията на 10 от 14 общини, влизащи в обхвата на контролната дейност на инспекцията, са въведени системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Експлоатират се и два броя инсталации за сортиране на отпадъци от опаковки – на територията на общините Горна Оряховица и Габрово.

Контролът по обезвреждането на болнични отпадъци проведен в обхвата на РИОСВ – Велико Търново показва, че всички болници имат сключени договори с лицензирани фирми, които събират и транспортират генерираните болнични отпадъци до инсинераторите за изгаряне на болнични отпадъци в Александровска болница, гр. София и ВМА, гр. София.

По ОП „Околна среда” 2007-2013 г. се изпълняват 4 бр. проекти по процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по Приоритетна ос 2 на ОПОС за управление на отпадъците на регион Разград, реконструкция и модернизация на съществуващо депо в община Габрово и превръщането му в регионално и закриване и рекултивация на депа в общините Русе и Сливо поле. Проектите са на обща стойност 3 026 862,40 лв., от които са усвоени 55,93 % към 31.03.2012 г. От тях са приключени 2 бр. проекти, както следва:

√ „Подготовка на проект за управление на отпадъците на територията на регион Разград“, приключен на 27.02.2012 г.;

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

√ „Изработване на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци в гр. Сливо поле“, приключен на 28.10.2011 г.

През 2010 г. на територията на РИОСВ – Русе функционират 3 РД за обезвреждане на битови отпадъци – в градовете Русе, Силистра и Разград. РД – Русе е изградено в землището на гр. Русе върху 292,4 дка. Община Русе притежава Комплексно разрешително за „РД за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан” № 181-Н1/2010. Капацитетът му е 1 537 000 т. Според Актуализираната програма за управление на дейностите по отпадъците на община Русе за периода 2011-2015 г., общото количество депонирани битови отпадъци през 2010 г. е 86 386,42 т./год. Най-голямо количество битови отпадъци са депонирани от община Русе (70 764,743 т./год.), а най-малко – от община Ветово (170,86 т./год.).

Регионално депо в гр. Силистра обслужва общините Силистра, Кайнарджа, Ситово, Дулово, Алфатар и Главиница. РД приема битови, строителни и производствени отпадъци. То притежава Комплексно разрешително № 180-Н1/2009. Капацитетът му е 1 011 416 тона.

Регионално депо – Разград за битови, строителни и производствени отпадъци е въведено в експлоатация през 2009 г. През 2010 г. депото започна да обслужва всички предвидени общини – Разград, Цар Калоян, Самуил Завет, Кубрат, Исперих и Лозница. Капацитетът му е 450 000 т. Депото е разположено на около 8 км. от гр. Разград и има площ от 109,5 дка. То включва 2 клетки за неопасни отпадъци (битови и производствени). РД – Разград притежава Комплексно разрешително № 248-НО/2008.

В НПУДО е предвидено изграждането на още едно РД – Бяла (Борово), което да обслужва общините Бяла, Борово, Две могили и Ценово (област Русе), община Полски Тръмбеш (област В.Търново) и община Опака (област Търговище). ОбС – Бяла обявява с Решение № 53 по Протокол № 3/27.01.2012 г. „Регионалната система за управление на отпадъците за региона Борово/Бяла” за Общински обект от първостепенно значение. Депото ще разполага с две клетки за неопасни битови отпадъци. Предвиденият общ капацитет на депото е 187 000 тона, а експлоатационният му период е над 20 год. (2013-2032 г.). Предвидено е и изграждането на клетка за строителни (инертни) отпадъци с капацитет 4 285 т/год. Експлоатационният ѝ период ще е 20 години.

По обявената през 2011 г. процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол” в процес на оценка са 3 бр. проекти по

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

ОПОС за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в регионите Борово, Велико Търново и Габрово.

В 15 от 22 общини е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. През април 2012 г. дружеството „Екопак България“ АД откри нова инсталация за сортиране на отпадъци от хартиени и пластмасови опаковки в град Русе. Действащата площадка за сепариране работи от 2008 г., но отпадъците се обработват ръчно. Новата инсталация е за механично сортиране на отпадъци и нейния капацитет е между 15-20 хил. т./год. Дружеството притежава 12 сепариращи инсталации у нас, една от които е на територията на Г.Оряховица.

Не е организирано разделното събиране на отпадъци на територията на общините Борово, Ценово, Сливо поле, Ветово, Иваново, Бяла и Завет.

Четири от контролираните от РИОСВ – Русе общини получиха финансиране от РБ за закриване и рекултивация на съществуващите общински сметища, които не отговарят на нормативните екологични изисквания. Това са общините Ситово Алфатар, Кайнарджа и Сливо поле.

През 2010 г. са почистени 116 броя нерегламентирани сметища за отпадъци, с обща площ 232 дка. Към момента на територията на РИОСВ – Русе има разработен и реализиран един проект за рециклиране на строителни отпадъци – площадката е разположена в непосредствена близост до РД – Русе. Монтирана е инсталация за раздробяване и сепариране по фракции на строителните отпадъци. През 2010 г. инсталацията е преработила 1 974 тона строителни отпадъци.

Контролът по отношение на болничните отпадъци показва, че от началото на 2007 г. всички лечебни заведения в Русе, Разград, Силистра, Исперих и Дулово са сключили договори за транспортиране и предаване на опасните си отпадъци за обезвреждане в инсталации, отговарящи на нормативните екологични изисквания. Въведени са в експлоатация автоклави за обезвреждане на опасни болнични отпадъци в МБАЛ – Силистра и МБАЛ – Русе.

Основните проблеми, свързани с третирането на отпадъците на територията, контролирана от РИОСВ – Русе са: недостатъчни разходи за управление на отпадъците и ограничени инвестиции; недостатъчни мерки за намаляване на отпадъците, постъпващи за депониране и изпълнението на програмите за разделно събиране на отпадъците или увеличение на таксата за депониране; неконтролирано изхвърляне на отпадъци и поява на нерегламентирани сметища в и извън населените места; на места значително амортизирана сметосъбираща техника и контейнерен парк и недостатъчна информираност на обществото за рисковете за околната среда, в резултат на неправилно третиране на отпадъците.

Нерешен проблем за територията на цялата страна е оползотворяването (обезвреждането) на някои видове опасни отпадъци като утайки от пречиствателни станции, галванични отделения , пестициди и др.

Шум и вибрации, вредни физични фактори

Шумът оказва неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве. Това налага осъществяването на контрол върху нивата на шум в населените места и по основните пътища, летища и жп линии. Действието на фактора шум е най-отчетливо изразен в урбанизираните райони с население над 100 000 души. Шумовото им натоварване зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие. Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум, с дял от 80-85 % от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на МПС и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен акустичен режим. Съгласно Допълнителната разпоредба на ЗЗШОС „локални източници на шум“ са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги и други, разположени на територията, определена като урбанизирана територия по ЗУТ.

За намаляване на интензитета на шума, общините следва да подобрят организацията на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, да създадат и поддържат „тихи зони“ и зони, подлежащи на усилена шумова защита към детските, здравните и учебните заведения, жилищата и местата за отдих.

Съгласно чл. 12 от ЗЗШОС, РИОСВ извършва измерване, оценка, управление и контрол на шума, излъчван от промишлените инсталации и съоръжения. Нивата на шум трябва да отговарят на граничните стойности /70 dB(A)/, посочени в Наредба № 6/26.06.2006 г. на Министерство на здравеопазването и МОСВ. Съгласно чл. 16 от ЗЗШОС, предприятията трябва да осъществяват дейността си по начин, който не допуска предизвикване на шум над граничните нива. При проектиране на предприятията трябва да се залага на използването на най-нови и съвременни техники, които излъчват възможно най-малко замърсяване на околната среда, в т.ч. и шум.

За да могат да се вземат адекватни мерки за намаляване на шумовото замърсяване, трябва да се изработят стратегически карти за шум, които дават оценка за излъчването на шум от различни източници в дадена територия. Те съдържат текстова и графична информация за предходната, настоящата и очакваната шумова ситуация, превишаването на граничните нива на шум, броя на жилищата, училищата, болниците, броя на хората и др.

Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Регионалния план за развитие на Северен централен район (2007-2013) за 2011 година

През март 2012 г., Общински съвет Русе одобри „Стратегическа карта за шум в околната среда на агломерация Русе“. Тя дава възможност за предотвратяване и намаляване на шума чрез оценка на различни варианти; за извършване на реална оценка за въздействието на шума в околната среда и др. Съгласно изискванията на чл. 5, ал. 2 от ЗЗШОС, Стратегическата карта за шум е съгласувана с Министерството на здравеопазването и МОСВ.

Основните източници на шум на територията на община Русе са автомобилния и жп транспорт и промишлеността. Община Русе не разполага със система за непрекъснат 24-часов мониторинг на шума в избрани „горещи/защитени“ локации в града. РЗИ – Русе извършва дългогодишни измервания и изчисления на шума, съгласно „Програмата за мониторинг на шума в урбанизираната територия на град Русе“ („квази мониторинг по схема/методика“). Пунктовете, в които РЗИ – Русе извършва мониторинг са 30. През 2011 г., нивата на шум в 25 от тях са отчетени над граничните стойности, а в останалите – под граничните стойности. С най-голямо натоварване (най-голям брой преминали МПС) са: булевардите „Цар Освободител“, „Липник“, „България“, „Скобелев“, „Плиска“, „Трети Март“ и др.

В града са обособени четири функционални зони, подлежащи на усилена шумозащита, около: АГО на „МБАЛ Русе“ АД, МГ „Баба Тонка“, „МБАЛ Русе“ АД и СОУ „Възраждане“.

Списъкът на подлежащите на мониторинг промишлени източници на шум в района на РИОСВ – Русе обхваща около 80 предприятия, като се актуализира постоянно в зависимост от дейността им.

През 2010 г. са проверени 12 обекта („Спарки” АД Русе, „Евродом” ООД, „Оргтехника” АД Силистра, „Арда – Русе” ООД и др.). Съвместно с РЛ – Русе към ИАОС са извършени измервания. Не са констатирани превишения на граничните нива на шум в околната среда от производствени инсталации.

Обект на контрол от РИОСВ – В.Търново са промишлени инсталации, разположени в близост до населените места, жилищните квартали и зоните със специални изисквания за защита от шум – в гр. В. Търново: „Топлофикация – ВТ“ АД, „Терем Ивайло” ЕООД; в гр. Г.Оряховица: „Захарни заводи” АД; в гр. Севлиево: „СИБИ” ООД, „Идеал Стандарт - Видима” АД (площадки с. Градница и гр. Севлиево); в гр. Свищов: „ТЕЦ-Свилоза” АД, „Свилоза ЯРН” ЕООД, „Свилоцел” ЕАД.

По отношение на *ключовите индикатори за мониторинг на интеграцията на глобалните екологични въпроси в стратегическите документи за регионално развитие* (с които следва да се отчитат резултатите от прилагането на трите Конвенции на ООН от Рио де

Жанейро – за биоразнообразието, промените в климата и опустиняването), се наблюдават следните тенденции за Северния централен район:

- **Относителен дял на антропогенно натоварените територии от общата територия** (честотата на актуализиране на индикатора е през 5-10 години)

Индикаторът показва относителния дял на антропогенно натоварените територии от общата площ на дадена териториална единица (община, регион, държава). Средната стойност на индикатора за страната е 5,03 %. Делът на антропогенно натоварените територии в СЦР е 5,27 %. Във вътрешнорегионален план най-висока е стойността на индикатора в област Русе (7,08 %), а най-ниска – в област Силистра (5,19 %).

- **Съотношение между горски, земеделски и урбанизирани територии** (честотата на актуализиране на индикатора е през 5-10 години)

Индикаторът показва относителния дял на горските, земеделските и урбанизираните територии от общата площ на дадена териториална единица (община, регион, държава). Относителният дял на земеделските земи от общата територия на България е 51,75 %, а на горските територии – 42,37 %. Делът на земеделските територии в СЦР е 55,26 %. Най-висок е делът на земеделските земи в област Русе (76,95 %), а най-нисък – в област Разград (61,18 %). Делът на горските територии в СЦР е 24,15 %. Най-висок е делът на горските територии в област В.Търново (82,09 %), а най-нисък – в област Русе (19,24 %).

- **Емисии на парникови газове (приравнени към CO₂ еквивалент) на жител от населението**

Индикаторът отразява количеството на парникови газове (приравнени към CO₂ екв.), отделяни на жител от населението в дадена териториална единица (община, регион, държава). За България целта е до 2012 г. емисиите на парникови газове да намалееят с 8 % спрямо базовата 1988 г. По данни на Европейската агенция за околната среда (ЕЕА), през 2010 г. количеството парникови газове на жител от населението в България е 7,8 тона, а в ЕС-27 – 9,4 тона и ЕС-15 – 6,9 тона. През 2007 г. количеството отделени емисии в СЦР е 2,439 тона. Най-голямо количество емисии има в област Русе (4,404 тона), а най-малко – в област Силистра (0,298 тона).

- **Разходи за ДМА с екологично предназначение**

Индикаторът дава информация за извършените разходи за придобиване и поддръжка на ДМА-ЕП за дадена териториална единица (регион, държава), както и размера на средствата, изразходвани за намаляване на последствията от антропогенния натиск върху околната среда. По данни на НСИ през 2010 г. разходите за ДМА-ЕП в страната са 1 273 777 хил. лв., а в СЦР – 64 137 хил. лв. Най-много разходи са направени в областите Велико

Търново (20 320 хил. лв.) и Русе (19 210 хил. лв.), а най-малко в област Габрово – едва 4 146 хил. лв.

● ***Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението***

Индикаторът показва извършените разходи за придобиване и поддръжка на ДМА-ЕП за една календарна година на човек от населението за дадена АТЕ. През 2010 г. разходите за ДМА-ЕП нарастват несъществено спрямо 2009 г., като за страната те са 169,06 лв. на човек от населението (увеличението е с 0,23 лв. спрямо 2009 г.), а в СЦР – те са 70,60 лв. (намалението е с 3,69 лв.). През периода 2009-2010 г. област Силистра запазва водещата си роля по този индикатор – с разходи за ДМА-ЕП на човек от населението в размер на 85,14 лв. (намалението е с 35,81 лв.). Област Габрово продължава да заделя и през 2010 г. най-малко средства за ДМА с екологично предназначение на човек от населението – едва 32,17 лв.

● ***Дял на територията с висок риск от ерозия***

Индикаторът показва относителния дял/процента на териториите с висок риск от ерозия от общата площ на дадена териториална единица (община, регион, държава).

По данни на ИАОС, през 2009 г. с висок риск от водоплощна ерозия на почвата са 1,7 % от територията на страната, а с умерен риск – 9,2 %. Област Габрово е сред петте области в страната с най-широко разпространение на този процес (до 40 % от общата им територия е засегната). Средната интензивност на ерозията (t/ha/y) в някои от общините в СЦР е: Априлци (2,0), Габрово (2,1) и Трявна (2,3). На територията на СЦР със загуба на територията (mln/t) се отличава само община Априлци (0,5).

● ***Степен на постигане на националните цели за използване на ВЕИ и енергийна ефективност***

Индикаторът отразява спестената енергия чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност и произведената енергия от ВЕИ в дадена АТЕ (община, регион, държава), сравнени с поставените национални цели.

През 2010 г. дялът на електроенергията от ВЕИ в брутно потребление на електроенергия в страната е 15,1 %. Произведената електрическа енергия от ВЕИ на територията на района е 57 882 хил. кВтч и съставлява само 1 % от произведената електрическа енергия от ВЕИ общо за страната (5 787 814 хил. кВтч), с което СЦР се нарежда на последно място сред останалите райони през 2010 г.

Разработената система от количествени показатели, включваща последните седем индикатора, има за цел да оцени напредъка по интеграцията на глобалните проблеми на околната среда, осъществена чрез прилагане на регионална политика и стратегическо планиране на регионалното и/или местно развитие.